

**UCHWAŁA NR 88/XVII/16
RADY GMINY SIEMYŚL
z dnia 20 kwietnia 2016 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Siemyśl na lata
2016-2019**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 oraz z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505), po uzyskaniu pozytywnej opinii Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, Rada Gminy Siemyśl uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Siemyśl na lata 2016-2019, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Siemyśl.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego.

Przewodniczący Rady

Jacek Pliszka

Załącznik
do uchwały Nr 88/XVII/16
Rady Gminy Siemyśl
z dnia 20 kwietnia 2016 r.

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY SIEMYŚL
NA LATA 2016 – 2019**

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP

1. Zakres i cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
2. Podstawy opracowania
3. Terminologia

II. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

- 4.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego Polski w ustaleniach międzynarodowych
- 4.2. Uwarunkowania ochrony dziedzictwa kulturowego na szczeblu krajowym
 - 4.2.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej
 - 4.2.2 Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
 - 4.2.3 Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015
 - 4.2.4 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017
 - 4.2.5 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020
 - 4.2.6 Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013”- wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020.
 - 4.2.7 Program „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”
 - 4.2.8 Program „Dziedzictwo kulturowe”
- 4.3 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
 - 4.3.1 Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 r.
 - 4.3.2 Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 - 2020
 - 4.3.3 Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego
 - 4.3.4 Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2017 dla Województwa Zachodniopomorskiego
 - 4.3.5 Polityka w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami na poziomie Powiatu Kołobrzeskiego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

- 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami na poziomie gminy
 - 5.1.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Siemyśl
 - 5.1.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Siemyśl
 - 5.1.3. Strategia Rozwoju Lokalnego gminy Siemyśl

6. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

- 6.1. Ogólna charakterystyka gminy
- 6.2. Zarys historii obszaru gminy Siemyśl
 - 6.2.1 Krajobraz kulturowy gminy Siemyśl-charakterystyka poszczególnych wsi
- 6.3 Zabytki gminy Siemyśl i formy ich ochrony
7. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

8. Zabytki nieruchome o najważniejszym znaczeniu dla gminy Siemyśl
9. Niematerialne dziedzictwo kulturowe.

III. WNIOSKI I WYTYCZNE

10. Ocena dziedzictwa kulturowego gminy Siemyśl. Analiza szans i zagrożeń.
11. Założenia programowe - priorytety i kierunki działań, zadania
12. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.
13. Monitoring i zasady oceny realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami
14. Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami
15. Podsumowanie
16. Bibliografia

IV. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 - zabytki objęte wpisem do rejestru zabytków

Załącznik nr 2- zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków

Załącznik nr 3 - wzór uchwały, wniosku i sprawozdania z wykonanych prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru

I. WSTĘP

1. Zakres i cel opracowania

Celem niniejszego programu jest aktywne i skuteczne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego gminy poprzez wyznaczenie podstawowych kierunków działań i budowanie spójnej polityki ochrony zabytków w perspektywie wieloletniej. Oczekiwany rezultatami będą poprawa stanu zachowania zabytków, wyeksponowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, społeczne i gospodarcze. Program Opieki nad Zabytkami ma za zadanie inicjować, wspierać i koordynować prace z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniać, a także promować ochronę dziedzictwa kulturowego gminy. Jest on także podstawą współpracy między samorządem gminy a właścicielami obiektów zabytkowych oraz Zachodniopomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) nakłada na gminy obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami na okres czterech lat. Według ww. ustawy do zadań samorządu należy wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystanie. W przypadku gminy Siemyśl gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W myśl art. 87 ust.2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami program opieki mający na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych (wojewódzkich, powiatowych, gminnych) wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- 6) wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 7) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków;
- 8) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

„Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Siemyśl na lata 2016-2019” koresponduje z założeniami dokumentów programowych gminy, województwa Zachodniopomorskiego oraz dokumentami krajowymi. Program opieki nad zabytkami jest dokumentem wymagającym cyklicznej aktualizacji. Ponieważ niniejsze opracowanie jest sporządzone jako pierwsze, powinno być istotnym punktem odniesienia dla programów powstających na kolejne okresy czteroletnie, z koniecznymi zmianami, które będą uwzględniać nowe uwarunkowania prawne i administracyjne oraz zmieniające się warunki gospodarcze i społeczne w gminie.

2. PODSTAWY OPRACOWANIA

2.1. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami

W Polsce obowiązują uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, do których należą:

1. Konstytucja RP – art. 5 wskazuje podstawowe zadania państwa i każdego obywatela, do których również należy ochrona dziedzictwa narodowego: *„Rzeczpospolita strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zabytki są elementem narodowego dziedzictwa i winny być chronione jako swoisty dokument historii, będący *„świadectwem działalności ludzkiej, dokumentujące przeszłość, identyfikujące społeczeństwo kulturalnie, politycznie i historycznie”*.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 – *Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.*

Obowiązek, wynikający z Konstytucji realizowany jest między innymi poprzez tworzenie Programów Opieki nad Zabytkami na poszczególnych szczeblach, w tym gminnym.

2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003r. (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Ustawa ta jest głównym aktem prawnym, który reguluje zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Określa ona pojęcie zabytku, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, formy ich ewidencjonowania oraz precyzuje kompetencje organów. W myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 4 pkt.) organy administracji publicznej, w tym samorządy gminne, mają za zadanie podjęcie działań mających przede wszystkim na celu:

- a) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- b) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- c) udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- d) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- e) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- f) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska,

W ramach opieki nad zabytkami (art. 5) właściciel lub posiadacz zabytku, w tym także gmina, mają za zadanie zapewnienie warunków:

- a) naukowego badania i dokumentowania zabytków,
- b) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- c) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- d) korzystanie z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- e) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

3. Ustawa o samorządzie województwa z dnia 5 czerwca 1998 r. Samorząd województwa określa strategię rozwoju województwa uwzględniającą w także cele związane bezpośrednio z ochroną dziedzictwa kulturowego tj. rozwój i kształtowanie świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowanie i rozwijanie tożsamości lokalnej a także zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. Zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 6 samorząd

województwa prowadzi politykę rozwoju województwa, na którą składa się: „wspieranie rozwoju kultury oraz sprawowanie opieki nad dziedzictwem kulturowym i jego racjonalne wykorzystywanie”.

4. Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.). Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów gminnych. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt. 9 cytowanej ustawy, - „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

5. Inne przepisy odrębne uwzględniające ochronę zabytków i opieką nad zabytkami:

- 1) Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 199 z późn. zm.)
- 2) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity. Dz. U. z 2013r. poz. 1409 z późn. zm.)
- 3) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)
- 4) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.)
- 5) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 782 z późn. zm.)
- 6) Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123 z późn. zm.)
- 7) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.)

6. Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach określa:

- 1) Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 987)
- 2) Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.)

7. Ochrona materiałów archiwalnych regulowana jest przepisami Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2011r. Nr 123, poz. 698 z późn. zm.).

2.2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

2.2.1. Obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami

Jak już wspomniano powyżej obowiązek sporządzania gminnych programów opieki nad zabytkami określa zapis art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Zgodnie z nim:

- 1) Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.
- 2) Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- 3) Programy, o których mowa powyżej, ogłaszane są w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
- 4) Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.

2.2.2. Sposoby opieki nad zabytkami w świetle przepisów ustawy o ochronie zabytków opieki nad zabytkami

Na podstawie art. 5, art. 6 ust.1 i art. 86 Konstytucji RP zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.). Według zapisów art. 4 cytowanej ustawy ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej, działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 powyższej ustawy opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie,
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W myśl art. 6 ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - krajobrazami kulturowymi,
 - układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego,
 - obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami,
 - przemysłowymi, cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. poz. 642 z późn. zm.),

- instrumentami muzycznymi,
- wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji,

Art. 6 ustawy mówi również, iż ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej. W ustawie znajdują się zapisy precyzujące formy ochrony zabytków.

Art. 7 ustawy stanowi, iż formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków,
- 2) uznanie za pomnik historii,
- 3) utworzenie parku kulturowego,
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2.2.3. Opieka nad zabytkami jako zadanie własne gminy.

Obowiązki gminy w analizowanym zakresie określają zarówno przepisy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) jak również ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.). Sporządzenie programu opieki nad zabytkami należy do zadań własnych gminy. Wójt Gminy sporządza na okres czterech lat gminny program opieki nad zabytkami (art. 87 ust. 1), który przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Po okresie dwóch lat Wójt Gminy sporządza sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy do wglądu zgodnie z art. 87 ust. 4 i 5.

3. TERMINOLOGIA

Istotną sprawą jest zamieszczenie w opracowaniu definicji związanych z ochroną zabytków. Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami szczegółowo określają definicje słownictwa dotyczące ochrony zabytków:

- 1) **Zabytek**- nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) **Zabytek nieruchomy** - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
- 3) **Zabytek ruchomy** – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
- 4) **Zabytek archeologiczny** – zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) **Instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami** – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;

- 6) **Prace konserwatorskie** – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
- 7) **Prace restauratorskie** – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie;
- 8) **Badania konserwatorskie** – działania mające na celu rozpoznani historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich;
- 9) **Badania architektoniczne** – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 10) **Badania archeologiczne** – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 11) **Historyczny układ ruralistyczny** – przestrzenne założenie wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 12) **Historyczny zespół budowlany** - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 13) **Krajobraz kulturowy** – przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 14) **Otoczenie** – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

II. ANALIZA STANU ISTNIEJĄCEGO

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego Polski w ustaleniach międzynarodowych

Najważniejsze dla dziedzictwa kulturowego ustalenia międzynarodowe, przyjęte przez Polskę są:

- 1) **Konwencja UNESCO** w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego z dnia 20 października 2005r. sporządzona w Paryżu (Dz.U. z 2007r. Nr 215, poz.1585). Celami konwencji są m.in.:
 - a) ochrona i promowanie różnorodności form wyrazu kulturowego; tworzenie takich warunków dla kultur, aby mogły się w pełni rozwijać i swobodnie na siebie oddziaływać w sposób przynoszący im wzajemne korzyści; promowanie poszanowania różnorodności form wyrazu kulturowego i uświadamianie jej wartości na płaszczyźnie lokalnej, krajowej i międzynarodowej;
 - b) potwierdzenie znaczenia związku między kulturą i rozwojem dla wszystkich krajów. Za zasady uznano: komplementarność ekonomicznych i kulturowych aspektów rozwoju - z uwagi na fakt, że kultura jest jedną z głównych sił napędowych rozwoju, a kulturowe aspekty rozwoju są równie istotne jak jego aspekty ekonomiczne.

- c) ochrona, promowanie, zachowanie różnorodności kulturowej są podstawowym warunkiem trwałego oraz zrównoważonego rozwoju dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.

2) Europejska Konwencja Krajobrazowa z dnia 22 października 2000r.

(Dz.U. z 2006r. Nr 14, poz.98). Podpisana we Florencji konwencja zobowiązuje do ustanowienia i wdrożenia polityki ukierunkowanej na ochronę, gospodarkę i planowanie krajobrazu, który przyczynia się do tworzenia kultur lokalnych i jest podstawowym komponentem europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

3) Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego z dnia 16 stycznia 1992r. (Dz.U. z 1996r. Nr 120, poz.564) sporządzona w La Valetta. Konwencja dotyczy dziedzictwa archeologicznego, które stanowi źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”, która zobowiązuje do:

- a) wprowadzenia systemu prawnej ochrony dziedzictwa archeologicznego, zapewniającego prowadzenie ewidencji archeologicznego dziedzictwa;
- b) łączenia potrzeb archeologii z wymaganiami planów zagospodarowania;
- c) zapewnienia finansowego wsparcia dla badań archeologicznych od władz państwowych, regionalnych i gminnych.

4) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego z dnia 16 listopada 1972r. (Dz. U. z 1976r. Nr 32, poz.190) przyjęta przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Konwencja zobowiązuje do:

- a) uprawiania polityki zmierzającej do wyznaczenia dziedzictwu kulturalnemu i naturalnemu odpowiedniej funkcji w życiu zbiorowym i włączenia ochrony tego dziedzictwa do programów planowania ogólnego;
- b) ustanowienia skutecznego systemu ochrony dziedzictwa kulturalnego i naturalnego o wyjątkowym znaczeniu dla całej ludzkości, zorganizowanego w sposób stały i zgodny z metodami współczesnej nauki;
- c) podejmowania środków prawnych, naukowych, technicznych, administracyjnych i finansowych w celu identyfikacji, ochrony, konserwacji, waloryzacji i reanimacji dziedzictwa kulturowego.

5) Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z dnia 16 sierpnia 2011 r. (Dz. U. z 1976r. Nr 32, poz.190)- Polska ratyfikowała Konwencję 22.10.2010r. Konwencja zobowiązuje do:

- a) objęcia ochroną niematerialnego dziedzictwa kulturowego wspólnot, grup i jednostek rozumianego wg UNESCO jako: „praktyki, wyobrażenie, przekazy, wiedza i umiejętności jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i w niektórych przypadkach jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego”.
- b) stałego odtwarzania i przekazywania z pokolenia na pokolenie zwyczajów i tradycji, przyczyniając się do wzrostu poczucia własnej tożsamości oraz poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.
- c) utrwalenie i przekazanie przyszłym pokoleniom dorobku naszych kultur.

4.2. Uwarunkowania ochrony dziedzictwa kulturowego na szczeblu krajowym

4.2.1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Ochrona zabytków jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa. Artykuł 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje iż „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (...). Istotnym elementem dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym.”

4.2.2. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zmianami¹) określa podstawowe zasady ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Ustawa wskazuje także zobowiązania samorządu gminnego względem obiektów zabytkowych. Nakłada na gminy obowiązek wykonania gminnej ewidencji zabytków, a następnie opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami. Artykuł 87 ust. 2 Ustawy określa cele przygotowania ww. programu:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) eksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Jednocześnie ustawowe definicje ochrony i opieki nad zabytkami formułują zadania samorządu ochrony wszystkich zabytków przez samorząd, jako organ administracji publicznej oraz opieki przede wszystkim nad zabytkami, do których samorząd posiada tytuł prawny.

4.2.3 Strategia Rozwoju Kraju 2007 – 2015

W Strategii Rozwoju kraju wyszczególniono walory środowiska naturalnego, potencjał kulturowy oraz korzystne położenie geograficzne Polski. Strategia zakłada w głównych zamierzeniach, iż w niezbędne jest wsparcie inicjatyw lokalnych w modernizacji i rozbudowie infrastruktury turystycznej poprzez władze publiczne. Ważnym punktem w wizji rozwoju kraju jest także rozwój turystyki na obszarze Polski. Jednym z czołowych celów strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców kraju, który może być osiągnięty działania wedle zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz pielęgnowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego Polski. Jednym z priorytetów Strategii istotnych dla dziedzictwa kulturowego zawiera się zadanie: **wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej takich jak kultura, sport i**

¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 397, 774, 1505

turystyka, rozwój obszarów wiejskich, rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

4.2.4 Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014 – 2017

(Uchwała Rady Ministrów Nr 125/2014 z dnia 24 czerwca 2014 r.).

Projekt stanowi wykonanie obowiązku przewidzianego w art. 84 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Celem Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami jest stworzenie warunków niezbędnych do realizacji zadań ochronnych wynikających z ww. ustawy. Krajowy Program jest kluczowym instrumentem planowania politycznego w dziedzinie ochrony zabytków na obszarze Polski. We wstępie do tego określono główne cele programu, którymi jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce. Celem jest także stworzenie wykładni porządkującej sferę ochrony i opieki nad zabytkami w świetle siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- 1) zasady *primum non nocere* (po pierwsze nie szkodzić);
- 2) zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych);
- 3) zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych);
- 4) zasady, zgodnie, z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;
- 5) zasady czytelności i odróżnialności ingerencji;
- 6) zasady odwracalności metod i materiałów;
- 7) zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady obowiązują szeroką branżę specjalistów tj. pracowników urzędów służby konserwatorskiej, restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników obiektów, w tym także osób duchownych.

W programie wyznaczono następujące cele działań w następujących ramach:

- 1) „Uwarunkowań ochrony i opieki nad zabytkami”, zagadnienia zostały opisane w sposób określający po pierwsze cel, a następnie kierunki działania. Dotyczy to w szczególności stanu zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych, stanu zabytków techniki, pomników historii, obiektów z Listy Dziedzictwa Światowego UNESCO, (dla tych tematów wspólnym jest utworzenie krajowej ewidencji w systemie cyfrowym oraz monitoring stanu i sposobów wykorzystania), stanu służb konserwatorskich, stanu opieki nad zabytkami i wreszcie stanu uregulowań prawnych.
- 2) „Działań o charakterze systemowym” mówi o powiązaniu ochrony zabytków z polityką ekologiczną, dotyczącą ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa oraz o wypracowaniu strategii ochrony dziedzictwa i wprowadzeniu jej do polityk sektorowych.
- 3) „Systemu finansowania” omówione są aspekty stworzenia sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- 4) „Dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania” omówione jest dokumentowanie poprzez tworzenie systemu i stale aktualizowanych, elektronicznych baz informacji o zasobach oraz stanie zabytków w Polsce i ich dokumentacji; wypracowanie spójnego systemu dokumentowania badań, stanu zachowania oraz określania i certyfikacji

wartości zabytkowych, wspólnego dla wszystkich typów zabytków; monitorowanie - poprzez gromadzenie stale aktualizowanej wiedzy o stanie zachowania, postępach i wynikach prac konserwatorskich i restauratorskich, zagrożeniach, prawidłowości zarządzania i bezpieczeństwie użytkowania obiektów zabytkowych oraz o innych formach ochrony dziedzictwa oraz ujednoczenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.

- 5) „Kształcenia i edukacji” porusza fundamentalne zagadnienie stałej pracy nad wzrostem świadomości, dotyczącym wartości dziedzictwa kulturowego i jego ochrony w życiu i prawidłowym funkcjonowaniu społeczeństwa.
- 6) „Współpracy międzynarodowej” opisane są zagadnienia mające na celu wzmocnienie obecności Polski w światowym i europejskim środowisku działającym na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i promocja polskich osiągnięć w tej dziedzinie.

4.2.5 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Celem Strategii jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach, a także zachowanie dziedzictwa kulturowego i ochrona zabytków. W programie opieki nad zabytkami dla gminy powinny zostać zrealizowane cele zgodnie z misją Narodowej Strategii Rozwoju Kultury: **„zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość Narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwoju regionów”**.

W głównych tezach Narodowej Strategii przedmiotem zainteresowań zarówno regionalnych jak i lokalnych władz samorządowych powinny być: całokształt dorobku historycznego, artystycznego i cywilizacyjnego Polski. Tezy te zakładają zwiększenie aktywności w sferze kultury na szczeblu regionalnym i gminnym. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej umożliwiło wprowadzenie w kluczowych sferach życia społecznego i ekonomicznego, w tym kultury - systemowe i długookresowe planowanie, w tym planowanie strategiczne w państwie. Elementem takiego planowania jest wyznaczenie zadań i priorytetów, co jest niezwykle istotne przy sporządzaniu programu opieki nad zabytkami na szczeblu gminnym. Strategicznym obszarem działań jest tutaj ochrona dziedzictwa kulturowego a szczególnie ochrona i rewaloryzacja zabytków. Ochrona zabytków powinna skupiać się na aktywnym działaniu ze względu na rosnące znaczenie powiązania kultury z rozwojem gospodarczym. Elementy dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego powinny zostać wykorzystane w kształtowaniu zintegrowanych produktów turystycznych i regionalnych. Istotną rolę w inicjowaniu społeczeństwa w funkcjonowaniu sfery kultury powinny spełniać jednostki samorządu terytorialnego, w tym do dobrowolnego udziału w finansowaniu instytucji i wydarzeń kulturalnych na poziomie regionalnym i gminnym. Ważnym czynnikiem staje się pozyskanie środków na kulturę z funduszy strukturalnych oraz innych środków Unii Europejskiej. Zarówno Państwo jak i struktury samorządowe mają za zadanie zapewnić środki finansowe na wkład własny do projektów realizowanych z zakresu kultury, a także ochrony zabytków.

4.2.6 Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2013”- wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020

Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004–2020 w sferze

spuścizny kulturowej Polski. Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców. Do najważniejszych celów strategicznych w zakresie ochrony zabytków zalicza się:

- 1) przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- 2) podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- 3) poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- 4) ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie.

Celem strategicznym programu jest zwiększenie ochrony i upowszechnianie dziedzictwa kulturowego, w tym przede wszystkim kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych. Cele te odnoszą się również do gminnych programów opieki nad zabytkami, który ma w szczególności za zadanie zwrócić uwagę na problematykę ochrony zabytków i wyznaczenie gminie wiejskiej zadań poprawiających stan zachowania zabytków. Zgodnie z Narodowym Programem „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego na lata 2004-2020”, skuteczna ochrona zabytków nie może istnieć bez skutecznej strategii w zakresie zarządzania. Dlatego też tworzenie Programów Opieki nad Zabytkami na szczeblu gminnym wskazują kierunki działań, mających na celu:

- 1) poprawę stanu zachowania zabytków;
- 2) rewaloryzację zabytków ich adaptację na cele społeczne;
- 3) adaptacje na cele kulturalne, turystyczne;
- 4) zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości,
- 5) upowszechnienie informacji o zabytkach będących częścią wspólnego dobra narodowego.

Program Kultury wskazuje możliwość zasilenia sfery ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez pozyskanie dodatkowych środków m.in. poprzez wdrożenie rozwiązań europejskich, z budżetu Ministra Kultury, jednostek samorządu terytorialnego i funduszy strukturalnych itp. Pozwala to określić możliwości finansowania zadań zawartych w Programie Opieki nad Zabytkami dla gminy Siemysł.

4.2.7 Program „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”

W ramach programu dofinansowane będą inwestycje służące (...) ochronie polskiego dziedzictwa narodowego (...). Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury, ochrony i zachowania dziedzictwa narodowego poprzez dofinansowanie wkładu własnego do wybranych zadań realizowanych ze środków europejskich. O promesę ministra mogą ubiegać się m.in. jednostki samorządu terytorialnego, kościoły i związki wyznaniowe itp.

4.2.8 Program „Dziedzictwo kulturowe”

Celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej. Celem tego programu jest przede wszystkim możliwość dofinansowania przedsięwzięć kulturalnych. Program ten składa się z 5 priorytetów:

- 1) ochrona zabytków;
- 2) wspieranie działań muzealnych;

- 3) kultura ludowa;
- 4) ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą;
- 5) ochrona zabytków archeologicznych.

Dokumenty krajowe warunkują po części zapisy zawarte w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla gminy Siemyśl na lata 2016 – 2019 oraz wskazują sposób na dofinansowanie zamieszczonych w Programie zadań.

4.3 Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Dla Gminnego Programu gminy Siemyśl najważniejsze znaczenie mają następujące dokumenty wykonane na poziomie województwa i powiatu:

- 1) Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XXVI/303/05 z dnia 19 grudnia 2005 r., aktualizowana 22 czerwca 2010 r.)
- 2) Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 - 2020 (Uchwała Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego Nr 992/13 z dnia 18 czerwca 2013 r.)
- 3) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa Zachodniopomorskiego (Uchwała Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XLV z dnia 19 października 2010 r),
- 4) Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Zachodniopomorskim do 2015r. (Uchwała Sejmiku Województwa Nr XVI/147/2000 z dnia 23.10.2000 r.)
- 5) Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2017 dla Województwa Zachodniopomorskiego (Uchwała Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego Nr XXIII/310/13 z dnia 26 marca 2013 r.)
- 6) Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kołobrzeskiego

4.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 r.

Przyjęta przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XXVI/303/05 z dnia 19 grudnia 2005r., i zaktualizowana dnia 22 czerwca 2010 r. strategia określa kierunki działań społeczności regionu oraz mechanizmy monitorowania jego rozwoju. Zgodnie z zapisami rozwój kultury stanowić ma fundament tożsamości regionalnej. Realizacji założeń Strategii mają służyć programy strategiczne.

Gmina Siemyśl jest sklasyfikowana w strukturze przyrodniczo-gospodarczej Województwa Zachodniopomorskiego jako II Obszar wielkoprzestrzenny – Obszar selektywnej, wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji turystycznej, uzdrowiskowej, rolniczej, leśnej i przetwórstwa. Wielofunkcyjny rozwój centrów urbanizacji. Zachowanie i kreowanie nowych form ochrony z uwzględnieniem wymogów zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Zaplecze żywnościowe m.in. dla pasa nadmorskiego. W obszarze tym wskazano potencjalne możliwości rozwoju turystyki, któremu sprzyjają m.in. zabytki architektury świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu. Przy słabym poziomie mechanizmów wsparcia rozwoju kultury i dziedzictwa kulturowego, małe wydatki jednostek samorządu terytorialnego na ochronę dziedzictwa kulturowego, słabo rozwinięte produkty turystyczne związane z wykorzystaniem zasobów środowiska naturalnego i kulturowego. Strategia wyznacza sześć celów strategicznych, w których problematyka ochrony zabytków i opieki nad zabytkami została wskazana w czterech celach takich jak:

Cel nr 1: wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania

Realizacja celu – rozwój i promocja produktów turystycznych;

Cel nr 3: zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu

Realizacja celu – Rozwój małych miast, rewitalizacja i rozwój obszarów wiejskich;

Cel nr 4: zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka rolna

Realizacja celu - Rewitalizacja obszarów zurbanizowanych;

Cel nr 6: wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu

Realizacja celu – Wzmacnianie tożsamości społeczności lokalnej i wspieranie działań aktywizujących rynek pracy.

Ponadto strategia rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego wyznacza priorytety rozwoju jako obszary koncentracji działań w ramach celów strategicznych. Rozwój kultury i sztuki oraz znaczenie dziedzictwa kulturowego w funkcjonowaniu lokalnych społeczności zajmuje ważne miejsce w wyznaczonych priorytetach. Z tego względu zagadnienia kultury zostały wymienione w priorytecie dot. kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego. Wyznaczone w strategii cele operacyjne stanowią główne zasady w zachowaniu wartości dziedzictwa kulturowego i zawierają się w następujących punktach:

1. ochrona krajobrazu naturalnego i kulturowego;
2. dbałość o utrzymanie historycznego kształtu wartościowych zespołów urbanistycznych i architektonicznych;
3. przeciwdziałanie degradacji przestrzeni przez nieskoordynowaną działalność inwestycyjną;
4. integracja społeczności regionu- badanie i dokumentowanie historii oraz teraźniejszości regionu.

W Strategii poruszono problem ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego i zwrócono w nim uwagę na to, że dziedzictwo kulturowe stanowi duży i nie do końca wykorzystany potencjał regionu. W związku z tym w jednym z celów strategicznych, którym jest *Rozwój gospodarki wykorzystującej specyficzne zasoby regionalne*, jako kierunek działań wytypowano ochronę dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego sprzyjającą jego racjonalnemu wykorzystaniu w rozwoju społeczno- gospodarczym, w tym m.in. wspieranie rozwoju regionalnych przemysłów kultury oraz regionalnych produktów turystycznych.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest zgodny z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego. Ma celu zachowanie dziedzictwa historycznego, którego materialnym odzwierciedleniem są zabytki i obiekty kulturalne, a także odpowiednio wykorzystanie ich w ramach promowania regionu.

4.3.2. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 - 2020

Dokument strategiczny przyjęty przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr 2247/14 z dnia 18 grudnia 2014r. Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego jest narzędziem realizacji celów Strategii Rozwoju do roku 2020 oraz jednym z licznych programów służących realizacji Narodowej Strategii Spójności. Umożliwia on dofinansowywanie z funduszy strukturalnych regionu projektów zgodnych z ustalonymi w aktualnym programie priorytetami, obszarami wykorzystania i systemami wdrażania środków unijnych. W programie tym istotną rolę odgrywa bogate dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki, które są atrakcją turystyczną i warunkują w tym sektorze rozwój gospodarczy. Niestety w dużej mierze obiekty zabytkowe są w złym stanie technicznym, co ogranicza ich wykorzystanie. W związku z tym należy zadbać o zabytki i sukcesywnie realizować zadania mające na celu

poprawę ich stanu technicznego i przystosowanie ich do odpowiedniej funkcji jaką mają pełnić. Zgodnie z programem wyznaczono 10 osi priorytetowych, do których przypisano cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne:

1) W ramach IV osi priorytetowej:

Rozwój naturalnego środowiska człowieka, wyznaczono cel tematyczny 6: Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów. Celowi temu określono priorytet inwestycyjny 6c.: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturalnego, w ramach którego wyznaczono cel szczegółowy 1 – Zwiększona atrakcyjność zasobów kultury regionu.

W związku z tym planowane są działania z zakresu prac konserwatorskich, restauratorskich oraz promocyjnych, które mają na celu zwiększenie atrakcyjności województwa poprzez udostępnienie obiektów zabytkowych dla mieszkańców województwa oraz turystów.

Realizacja prac konserwatorskich, restauratorskich przyczyni się osiągnięcia celu szczegółowego z uwagi na fakt dostosowania obiektów do celów użytkowych oraz ich udostępnienia mieszkańcom regionu oraz turystom. Dzięki realizacji tego typu projektu zwiększy się potencjał turystyczny, tj. powstaną miejsca ciekawe i cenne kulturowo. Pozwoli to na poszerzenie oferty turystycznej, co przyczyni się do rozwoju jednej z regionalnych specjalizacji, którą jest turystyka.

2) W ramach osi priorytetowej II:

Gospodarka, innowacje, nowoczesne technologie wyznaczono cel tematyczny 2: Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych. W ramach celu wskazano priorytet inwestycyjny 2.3. - wzmacnianie zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach e-gov, e-edukacji, włączenia cyfrowego, e-kultury i e-zdrowia. Priorytet ten zakłada szerokie udostępnienie zasobów publicznych m.in. w ramach informacji publicznej. W związku z tym planowane jest wsparcie digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla lokalnego, co zapewni dostęp w postaci cyfrowej m.in. do informacji o dziedzictwie kulturowym regionu i gminy.

W Gminnym Programie nad Zabytkami gminy Siemysł wyznaczone zadania są zgodne z cytowanym Regionalnym Programem Operacyjnym.

4.3.3. Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Dokument został przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XLV/530/2010 z dnia 29 października 2010r. (Dz. U. Woj. Zachodniopomorskiego z 2010, Nr 136, poz. 2708). Plan stanowi integralny element szeroko pojętego planowania strategicznego dla województwa i określa zadania polityki przestrzennej, także w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Plan nie jest aktem prawa miejscowego i nie narusza uprawnień gmin w zakresie gospodarki przestrzennej, umożliwia jednak ubieganie się o środki finansowe regionalne, krajowe i unijne na realizację zadań celu publicznego. Strategicznym celem planu zagospodarowania przestrzennego województwa jest zrównoważony rozwój przestrzenny województwa, służący integracji przestrzeni regionalnej z przestrzenią europejską i krajową, spójności wewnętrznej województwa, zwiększeniu jego konkurencyjności oraz podniesieniu poziomu i jakości życia mieszkańców. Do realizacji postawionego celu wyznaczono cele szczegółowe, do której zaliczono także ochronę dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. W obrębie tym wskazano następujące kierunki:

Cel 1. Ochrona i wyeksponowanie dziedzictwa kulturowego:

- 1) Wskazanie do utworzenia parków kulturowych w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego, w tym: utrzymanie zasad kompozycji przestrzenno-architektonicznej i jej różnorodności na terenach projektowanych parków kulturowych, ochrona obiektów budowlanych, komponowanej zieleni, stanowisk archeologicznych, przyrodniczych tworzących specyfikę obszaru parków kulturowych oraz zakaz wprowadzania na terenach projektowanych parków kulturowych elementów i form zagospodarowania degradujących krajobraz;

Na terenie gminy Siemysł nie wskazano parku kulturowego do utworzenia.

- 2) Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego obowiązku sporządzania planów miejscowych uwzględniających obiekty, założenia zabytkowe i stanowiska archeologiczne wraz z ich otoczeniem;
- 3) Uwzględnianie wytycznych wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego;

Zalecenia

- 1) Uwzględnienie wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) Ochrona walorów wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych, w tym zachowanie ich charakterystycznych cech kulturowych i krajobrazowych w drodze łącznego stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu i środowiska przyrodniczego;
- 3) Utrzymanie i eksponowanie otwarc krajobrazowych, punktów widokowych, miejsc ekspozycji wartościowych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych;
- 4) Wykluczenie z lokalizacji inwestycji wielkokubaturowych, wielkoprzestrzennych, dominat wysokościowych obszarów zapewniających ekspozycję sylwetek historycznych jednostek osadniczych oraz dominant krajobrazowych;
- 5) Sporządzanie studiów krajobrazu kulturowego/ wpływu inwestycji wielkoprzestrzennych na krajobraz – wyprzedzająco w stosunku do zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- 6) Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony wskazanych i rekomendowanych do ustanowienia pomników historii wraz z ich otoczeniem;
- 7) Uwzględnianie w polityce przestrzennej jednostek samorządu terytorialnego ochrony układów urbanistycznych i ruralistycznych wpisanych i wskazanych do wpisania do rejestru zabytków wraz z obowiązkiem sporządzania dla nich planów miejscowych;
- 8) Rewaloryzacja i rewitalizacja zespołów parkowo-pałacowo-folwarcznych;
- 9) Rewitalizacja zabytkowych układów przestrzennych urbanistycznych i ruralistycznych;
- 10) Porządkowanie i utrzymanie historycznych nekropolii z elementami sepulkralnymi i zielenią komponowaną;
- 11) Inwentaryzacja i waloryzacja zieleni przydrożnej, wprowadzenie zakazu wycinki alejowych nasadzeń drogowych lub obowiązku stosownych kompensacji;
- 12) Wyprowadzenie poza centra miast wpisanych i projektowanych do wpisu do rejestru zabytków historycznych układów ruchu tranzytowego, parkingów, sklepów wielkopowierzchniowych;

Projekty

- 1) Studia historyczno-krajobrazowe (identyfikacja, delimitacja specyficznych wartości

krajobrazu, w tym krajobrazu otwartego z uwzględnieniem otwarcia krajobrazowych, panoram miejscowości, punktów widokowych, miejsc ekspozycji cennych krajobrazów kulturowych i przyrodniczych, naturalnych i kulturowych dominant terenu, granic krawędzi leśnych, topografii i „fizjonomii” układów przyrodniczych) dla wskazanych obszarów kulturowo-krajobrazowych wraz z wytycznymi do polityki przestrzennej gmin;

Na terenie gminy Siemyśl nie wskazano obszaru do opracowania studium kulturowo-krajobrazowego.

- 2) Programy rewitalizacji zabytków opuszczonych i niszczących z wykorzystaniem różnych środków finansowania, w tym funduszy UE;
- 3) Program modernizacji i wykorzystania zabytkowych budowli hydrotechnicznych;
- 4) Studium przebiegu dróg o szczególnych walorach krajobrazowych jako wytyczne do wskazań i budowy systemu turystycznych tras komunikacyjnych regionu;
- 5) Opracowanie i upowszechnianie regionalnych katalogów historycznej zabudowy i zagospodarowania terenu, wdrażanie ich do stosowania przez odpowiednie zapisy w prawie miejscowym;

Rekomendacje

- 1) Ustanowienie 10 pomników historii lub – w przypadku braku takiej decyzji – utworzenie parków kulturowych;

Na terenie gminy Siemyśl nie wskazano do ustanowienia pomnika historii ani też utworzenia parku kulturowego.

- 2) Objęcie ochroną 17 zespołów zabytkowych – układów urbanistycznych i ruralistycznych – przez wpisanie ich do rejestru zabytków;

Na terenie gminy Siemyśl nie wskazano zespołów do wpisu do rejestru zabytków.

- 3) Określenie zasad wspierania, w tym finansowego, zabiegów renowacyjnych zabytków, a także sporządzenie planu i harmonogramu priorytetowych działań remontowo-konserwatorskich.
- 4) Opracowanie zasad sprzedaży, dzierżawy i udostępniania zabytków w celu ich lepszej ochrony i monitorowania stanu.
- 5) Finansowe wspieranie i promowanie zagospodarowania zabytków na cele kulturalne, turystyczne i inne publiczne z funduszy prywatnych, krajowych, europejskich – budowa systemu dofinansowania i ulg motywujących inwestorów.
- 6) Rozszerzenie listy muzeów i zabytków budowlanych, w których wymagane jest stosowanie systemu sygnalizacji pożarowej (wszystkie kościoły z wyposażeniem, muzea, zamki, pałace).
- 7) Powołanie międzyresortowego zespołu na rzecz opracowania wytycznych ochrony obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo.

Cel 2. Ochrona dóbr kultury współczesnej

Ustanowienie i ochrona dóbr kultury współczesnej przez wprowadzenie stosownych przepisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w planach miejscowych i innych aktach prawa miejscowego dla następujących obiektów, figurujących w katalogu obiektów.

Na terenie gminy Siemyśl nie wskazano obiektów rekomendowanych do ochrony dóbr kultury współczesnej.

Cel 3. Ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego

1. Konsekwentna realizacja ustaleń dokumentów planistycznych samorządów terytorialnych w

celu kształtowania spójnego wizerunku miejscowości, przy czym zaleca się:

- 1) ochronę sylwet miast i wsi ze szczególnym uwzględnieniem ekspozycji od strony wjazdów do miejscowości,
- 2) zastosowanie wysokiej jakości materiałów konstrukcyjnych, wykończeniowych, nawierzchni tras komunikacyjnych, kształtujących przestrzeń publiczną,
- 3) regulację w dokumentach planistycznych zasad lokalizacji, gabarytów, wyglądu oraz zagęszczenia reklam,
- 4) wykonanie studiów krajobrazowych dla planowanych lokalizacji inwestycji wielkokubaturowych, wieloprzestrzennych, wielkopowierzchniowych, urządzeń infrastruktury technicznej (naziemne sieci inżynieryjne, wieże anten telekomunikacyjnych, wieże elektrowni wiatrowych) w celu określenia ich wpływu na krajobraz kulturowy i przyrodniczy.

Projekty:

1. Stworzenie narzędzi monitoringu i zaangażowanie mieszkańców w kontrolę i utrzymanie ładu przestrzennego.

Rekomendacje:

- 1) stworzenie podstaw „dobrej praktyki” planistycznej w formie narzędzi doradczych definiujących i rozstrzygających zasady kształtowania zabudowy i krajobrazu na poziomie lokalnym i regionalnym.
- 2) wytworzenie mechanizmów prawnych, organizacyjnych, społecznych służących przeciwdziałaniu wyludniania się centrów miast.
- 3) określenie zasad lokalizowania zespołów elektrowni wiatrowych (z wykluczeniem obszarów chronionych) z uwzględnieniem gabarytów, gęstości, wzajemnych odległości i wpływu na krajobraz.

Do kierunków istotnych, dla powstawania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Siemysł, określonych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa Zachodniopomorskiego należy ochrona dziedzictwa kulturowego regionu.

4.3.4. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2013-2017

Dokument przyjęty przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego Uchwałą Nr XXIII/310/13 z dnia 26 marca 2013 r. sformułuje główne cele programu opieki nad zabytkami oraz cele operacyjne i podporządkowane im zadania szczegółowe. Przyjmuje się do realizacji trzy cele perspektywiczne:

1. Utrzymanie zabytków budujących krajobraz kulturowy województwa,
2. Funkcjonowanie zabytków w procesie aktywacji ekonomicznej społecznej województwa,
3. Kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo.

Dla wyznaczonych celów perspektywicznych określa się cele operacyjne. Do poszczególnych celów operacyjnych przyporządkowuje się określone zadania szczegółowe:

I. Utrzymanie zabytków budujących krajobraz kulturowy Województwa Zachodniopomorskiego

1. Ochrona i opieka nad zabytkami i krajobrazem kulturowym w dokumentach strategicznych i planistycznych
 - 1) Uzupełnienie Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku,
 - 2) Uwzględnienie Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego,

- 3) Aktualizacja Strategii Rozwoju Turystyki z uwzględnieniem Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego,
 - 4) Uwzględnienie Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego w dokumentach planistycznych dotyczących gospodarki przestrzennej,
 - 5) Wspieranie i monitorowanie procesu opracowywania i wdrażania powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami i gminnych ewidencji zabytków,
 - 6) Uwzględnianie Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Zachodniopomorskiego w dokumentach programowych w powiązanych dziedzinach.
2. Integracja ochrony dziedzictwa, krajobrazu kulturowego i ochrony przyrody
 - 1) Opracowanie Programu Ochrony Krajobrazu Województwa Zachodniopomorskiego,
 - 2) Wzmocnienie ochrony i wykorzystania potencjału dziedzictwa przez budowę systemu ochrony krajobrazu kulturowego w formie parków kulturowych i obszarów kulturowo-krajobrazowych,
 - 3) Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytkowej Zieleni w tym Zabytkowych Parków, Cmentarzy i Alei Przydrożnych.
 3. Poprawa materialnego stanu zasobu dziedzictwa kulturowego
 - 1) Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Drewnianego Budownictwa Ryglowego i powołanie skansenu lub parku etnograficznego,
 - 2) Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Średniowiecznych Umocnień Miejskich i Historycznych Zespołów Urbanistycznych,
 - 3) Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytków Dziedzictwa Technicznego, cz. I: Młynarstwo (wodne, wiatrowe),
 - 4) Opracowanie Wojewódzkiego Programu Ochrony Zabytkowych Zespołów Dworsko-Parkowo-Folwarcznych,
 - 5) Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem i kradzieżą,
 - 6) Promocja prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków zgodnie z zasadami konserwatorskimi,
 - 7) Wspieranie właścicieli i użytkowników zabytków w prowadzeniu prawidłowej opieki nad zabytkami z obszaru województwa Zachodniopomorskiego.
 4. Decentralizacja zadań ochrony i opieki nad zabytkami:
 - 1) Wspieranie działań na rzecz budowy samorządowego systemu służb ochrony zabytków – gminnego i powiatowego.
 5. Wyznaczenie granic, wartościowych obszarów krajobrazu kulturowego do zachowania i budowa systemu ich ochrony:
 - 1) Budowa systemu ochrony i opieki nad zabytkami z terenu województwa Zachodniopomorskiego w formie uznania za Pomniki Historii.
 6. Utrzymanie w dobrym stanie zabytków stanowiących własność województwa lub będących w użytkowaniu przez jednostki organizacyjne.
 - 1) Realizacja prac remontowych i rewaloryzacyjnych obiektów zabytkowych: znajdujących się w posiadaniu Województwa Zachodniopomorskiego, będących w użytkowaniu przez jednostki organizacyjne, będących w użytkowaniu wojewódzkich osób prawnych.

II. Funkcjonowanie zabytków w procesie aktywizacji ekonomicznej i społecznej województwa

1. Tworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad dziedzictwem kulturowym regionu materialnym i niematerialnym
 - 1) Dofinansowywanie z budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego zadań

- związanych z ochroną i opieką nad zabytkami – dotacje,
- 2) Finansowanie z funduszy strukturalnych i zewnętrznych będących w dyspozycji samorządu województwa Zachodniopomorskiego zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami.
2. Zwiększanie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości
- 1) Rozbudowa wojewódzkiego samorządowego systemu/portalu informacji o zabytki województwa Zachodniopomorskiego dostępne turystycznie,
 - 2) Rozwój tematycznych szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, wodnych, samochodowych, kolejowych, konnych) promujących dziedzictwo kulturowe regionu (w oparciu o wydarzenia historyczne, zespoły zabytków),
 - 3) Zagospodarowanie na cele turystyczne obiektów zabytkowych,
 - 4) Budowa i promocja produktów turystycznych i kulinarnych w oparciu o zasób dziedzictwa kulturowego (w tym niematerialnego).

III. Kształtowanie świadomości regionalnej w oparciu o dziedzictwo kulturowe i potrzebę jego zachowania dla przyszłych pokoleń

1. Edukacja regionalna

- 1) Tworzenie warunków organizacyjnych i prawnych dla funkcjonowania instytucji zajmujących się dziedzictwem kulturowym i zabytkami województwa,
- 2) Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa na terenie województwa Zachodniopomorskiego,
- 3) Popularyzacja wiedzy o historii i zabytkach województwa,
- 4) Włączenie problematyki dziedzictwa kulturowego do programów edukacyjnych,
- 5) Tworzenie lokalnych muzeów i izb regionalnych,
- 6) Tworzenie oferty edukacyjnej kierowanej do właścicieli i użytkowników zabytków w zakresie opieki nad zabytkami i pozyskiwania funduszy na remonty i adaptacje zabytków,
- 7) Promowanie tradycyjnych form i cech regionalnej architektury i budownictwa oraz dawnych rzemiosł i technik budowlanych, ginących zawodów, dziedzictwa niematerialnego regionu,
- 8) Popularyzacja wiedzy o dobrach kultury współczesnej, zwłaszcza zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

2. Promocja walorów kulturowych regionu

- 1) Popularyzacja wiedzy o zasobach dziedzictwa kulturowego i potrzebie jego ochrony,
- 2) Popularyzacja i upowszechnianie wiedzy nt. historii Pomorza Zachodniego,
- 3) Wspieranie działalności wydawniczej, wystawienniczej, multimedialnej promującej walory kulturowe regionu – materialne i niematerialne.

Niniejszy Gminny Program Opieki nad zabytkami dla gminy Siemyśl jest spójny z Wojewódzkim Programem Opieki, a wymienione powyżej punkty są częścią zadań, które będą realizowane w ramach gminnego programu.

4.3.6. Polityka w zakresie opieki i ochrony nad zabytkami na poziomie powiatu

W chwili obecnej Powiat Kołobrzeski nie posiada Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami. Do dokumentów strategicznych na poziomie powiatu Kołobrzeskiego obejmujących w swoich działaniach ochronę dziedzictwa kulturowego można zaliczyć Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Kołobrzeskiego, którego celem jest stworzenie odpowiednich instrumentów umożliwiających skuteczne zarządzanie rozwojem społeczno-gospodarczym. Działania takie powinny być podjęte także w zakresie kultury gdzie głównym celem jest poprawa infrastruktury kulturalnej oraz

ochrona dorobku kulturowego powiatu. W Planie Rozwoju wytyczono zadania mające zrealizować zdefiniowany cel i są to:

- 1) wspieranie inicjatyw ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie powiatu, głównie dorobku kulturowego wsi (np. twórczości ludowej, rzemiosła);
- 2) rozwój lokalnych imprez kulturalnych wpływających na wizerunek oraz istotnie podnoszących atrakcyjność małych miejscowości;
- 3) modernizację, remont budynków i zabytkowych wnętrz, szeroko pojęte zabezpieczenie zarówno eksponatów zabytkowych, jak i samych budynków, a także pozyskanie nowych powierzchni pod działalność kulturalną;
- 4) zagospodarowanie na cele kulturalne zabytków wiejskiej kultury oraz dawnych zabudowań gospodarczych.

Wskazane cele zakreślają ogólną politykę działania, która może wesprzeć lokalne działanie na poziomie gmin Powiatu Kołobrzeskiego, w tym także gminy Siemyśl.

Gminny Program Opieki nad zabytkami dla gminy Siemyśl jest spójny z Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Kołobrzeskiego, a wymienione powyżej punkty są częścią zadań, które będą realizowane w ramach gminnego programu.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIEMYŚL.

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy

Dla Gminnego Programu gminy Siemyśl najważniejsze znaczenie mają następujące dokumenty wykonane na poziomie gminnym:

- 1) Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Siemyśl do 2016 r.
(Uchwała Nr 105/XVII/2000 Rady Gminy Siemyśl z dnia 29 czerwca 2000r.);
- 2) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Siemyśl
(Uchwała Nr 104/XVII /2000 Rady Gminy Siemyśl z dnia 29 czerwca 2000 r. z późn. zm.²);
- 3) Miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Siemyśl
(Uchwała Nr 134/XXVI/12 Rady Gminy Siemyśl z dnia 12 września 2012r.).

5.1.1. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Siemyśl na lata 2000-2016

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Siemyśl jest w zakresie obowiązków samorządu Gminy dokumentem mającym za zadanie kształtowanie wizji przyszłości i formułuje zasadnicze cele i kierunki rozwoju Gminy na przyszłe lata. Dokument ten został zatwierdzony Uchwałą Nr 105/XVII/2000 przez Radę Gminy Siemyśl z dnia 29 czerwca 2000r. Strategia uświadamia mieszkańcom i władzom lokalnym cele wspólne, które pozwalają wykorzystać szansę w otoczeniu oraz wykorzystać mocne strony do dalszego rozwoju gminy, a także promocji swojego regionu. W wyznaczonych celach strategicznych gminy ujęto także zadania z zakresu kultury i dziedzictwa kulturowego takie jak:

- 1) zapewnienie dostępności kultury poprzez organizację wydarzeń np. spotkania folklorystyczne, targi, seminaria, a także wdrażanie planu wydarzeń kulturalnych adresowanych do mieszkańców i turystów;

² Uchwała Nr 40 /VIII/07 Rady Gminy Siemyśl z dnia 25 kwietnia 2007 r.

- 2) działania na rzecz rozwoju turystyki (zwiększenie udziału turystyki w gospodarce gminy), w tym wykorzystanie turystycznej atrakcyjności dawnych pałaców i dworów do obsługi ruchu turystycznego;
- 3) działania związane z zagospodarowaniem przestrzennym poprzez inwentaryzację i uporządkowanie historycznych cmentarzy na obszarze gminy;
- 4) realizację dokumentów planistycznych mających na celu ochronę zabytków i krajobrazu kulturowego (np. plany zagospodarowania przestrzennego gminy Siemyśl);
- 5) promocja gminy min. poprzez organizację plenerów artystycznych - wykorzystanie uzdolnionych artystycznie mieszkańców w celu promocji gminy i w innych przedsięwzięciach kulturalnych.

Wskazane zadania mogą mieć wpływ na promocje obiektów zabytkowych i pośrednio pomoc w ich ochronie. Gminny Program Opieki nad zabytkami dla gminy Siemyśl jest spójny z zadaniami wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Siemyśl i przedstawione punkty są częścią zadań, które będą realizowane w ramach gminnego programu.

5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Siemyśl

Studium jest opracowaniem wyznaczającym kierunki polityki przestrzennej gminy i jest podstawą bieżących działań władz samorządowych gminy. Jest dokumentem wyjściowym do wykonania opracowań planistycznych z zakresu gospodarki przestrzennej. Studium gminy Siemyśl przyjęte zostało uchwałą Nr 104/XVII/2000 przez Radę Gminy Siemyśl w dniu 29 czerwca 2000r., a następnie zmienione na mocy uchwały Nr 40/VIII//07 Rady Gminy Siemyśl z dnia 25 kwietnia 2007r. W rozdziale 4.2.2. „Cele rozwoju gminy” jednym z wyznaczonych celów jest „ochrona i eksponowanie istniejących walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz promocja tych walorów”. Studium gminy wskazuje istotne postulaty dla ochrony dziedzictwa kulturowego w następujących rozdziałach kierunków studium:

- 1) W rozdziale 4.5. „Kierunki rozwoju turystyki i wypoczynku” podkreślono walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy mając na względzie znaczenie krajobrazu wsi i jej walorów historycznych. Na obszarze gminy wyznaczono liczne tereny przeznaczone pod rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych. Wskazane tereny zlokalizowane są w obszarach atrakcyjnych krajobrazowo i przyrodniczo- stanowi to istotny czynnik rozwoju i promocji.
- 2) W rozdziale 4.5.3. „Szlaki turystyczne” wskazano kryteria wyznaczania szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych) w tym: „trasa powinna prowadzić przez atrakcyjne krajobrazowo tereny i przebiegać w pobliżu pomników przyrody, obiektów zabytkowych i relikwów archeologicznych”
- 3) W rozdziale 4.10. „Ogólne zasady ochrony dóbr kultury” wskazane zostały obszary objęte ochroną na podstawie przepisów odrębnych. Zawarto także wykaz obszarów i obiektów nieruchomości i ruchomych wpisanych do rejestru. Wyznaczono obszary stref konserwatorskich: strefy „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, strefy „B” ochrony konserwatorskiej, strefy „K” ochrony krajobrazu kulturowego, strefy „E” ochrony ekspozycji w poszczególnych miejscowościach. W poszczególnych strefach konserwatorskich określono warunki ochrony. Wskazano także obiekty proponowane do ochrony w poszczególnych miejscowościach gminy oraz zawarto wnioski konserwatorskie. Na czas uchwalenia studium gminy przez Radę Gminy w 2000 r. a następnie na czas uchwalenia zmiany studium w 2007 r.

ilość obiektów ujętych w studium wynosiła 133 obiekty. Ilość obiektów obecnie powinna zostać zweryfikowana ze względu na długi okres czasu i zachodzące zmiany inwestycyjne, własnościowe a także stan techniczny poszczególnych obiektów. W zakresie zasobów archeologicznych wskazano stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Dokonano także waloryzacji stanowisk archeologicznych: strefa WI-pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, strefa W.II. częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej oraz strefa W.III. ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej. Ogółem wskazano w studium 329 stanowisk archeologicznych znajdujących się na obszarze gminy.

- 4) W rozdziale 4.11.2 „Obszary wymagające przekształceń i rewaloryzacji” wskazane zostały założenia parkowe, pałacowe i dworskie, które zdewastowane na przestrzeni lat zostały wskazane do rewaloryzacji.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, ale wytyczne w nim zawarte są wiążące dla gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia planów miejscowych są prawem miejscowym dla gminy i muszą być spójne z zapisami zawartymi w studium jako strategicznego dokumentu gminy, wytyczającego kierunek rozwoju gminy na przyszłe lata.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Siemyśl jest spójny z kierunkami wskazanymi w wyżej cytowanym Studium.

5.1.3. Miejscowy plany zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Siemyśl

Dziedzictwo kulturowe w gminie chronione jest także na podstawie obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Gmina posiada aktualnie jeden obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego. Uchwalony został Uchwałą Nr 134/XXVI/12 Rady Gminy Siemyśl z dnia 12 września 2012r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji elektrowni wiatrowych w obrębach geodezyjnych Siemyśl, Trzynik, Unieradz, Kędrzyno w gminie Siemyśl (Dz. U. Woj. Zach. Pom. z dnia 6 listopada 2012 r. Poz. 2344). Stanowi to nieznaczny procent pokrycia planami na obszarze całej gminy. Obowiązujący plan ustala w przepisach szczegółowych tekstu uchwały zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków w zakresie stanowisk archeologicznych zlokalizowanych na obszarze obowiązującego planu. Wyznaczono strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej w tym 1 strefę WI - pełnej ochrony konserwatorskiej i 31 stref W.III- ograniczonej ochrony konserwatorskiej.

Ustalenia planu miejscowego są prawem miejscowym dla gminy Siemyśl. Zapisy obowiązującego planu miejscowego są narzędziem prawnym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków. W związku z tym na terenie miejscowości Siemyśl, Trzynik, Unieradz i Kędrzyno prawo miejscowe określa zasady ochrony dla stanowisk archeologicznych.

6. CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW ORAZ ANALIZA STANU DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

Zadaniem niniejszego opracowania nie jest dokonywanie ustaleń naukowych czy też analiz historycznych i porównawczych. Z tego względu charakterystyka zasobu kulturowego nastawiona jest w głównej mierze na wskazanie tych obiektów i obszarów, które w znaczącym stopniu decydują o krajobrazie kulturowym gminy Siemyśl. Zabytki zlokalizowane terenie gminy

zostały omówione i scharakteryzowane w różnego typu opracowaniach w języku niemieckim i polskim. Na bibliografię składają się zarówno dokumentacje historyczno-konserwatorskie, opracowania o charakterze studialnym, jak również wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe. Dla potrzeb niniejszego opracowania wykorzystano dokumentacje z zasobów Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie-Delegatura w Koszalinie. Ocena zachowanej historycznej substancji zabytkowej z terenu gminy Siemyśl dokonana została na podstawie weryfikacji wojewódzkiej, gminnej ewidencji zabytków i związanej z tym wizji lokalnej obszaru gminy, a także analizie historycznych materiałów ikonograficznych.

6.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Siemyśl zlokalizowana jest w centralnej części Powiatu Kołobrzeskiego i zajmuje obszar o powierzchni 107 km². Stolicą gminy jest miejscowość Siemyśl. Gmina graniczy z czterema gminami: Kołobrzeg, Trzebiatów, Gościno i Rymań. Teren gminy podzielony jest na 11 sołectw, w skład których wchodzi następujące miejscowości: Siemyśl, Charzyno, Niemierze, Białokury, Byszewo, Nieżyn, Świecie Kołobrzeskie, Trzynik, Kędrzyno, Morowo i Unieradz. Przez teren gminy przebiegają drogi lokalne o znaczeniu powiatowym, tworząc powiązania pomiędzy gminami. Przez obszar gminy nie przebiegają trasy kolejowe. Gmina Siemyśl zaliczana jest do gmin wiejskich i ma charakter typowo rolniczy. Gospodarstwa rolne zajmują około 74% ogólnej powierzchni gminy. Walory krajobrazowe i dobre warunki klimatyczno-zdrowotne umożliwiają wprowadzenie turystyki i rekreacji. Turystyka i wypoczynek pobytowy związany z agroturystyką mogą być funkcją tworzącą nowe perspektywy dla gminy. Warunki glebowo-klimatyczne są korzystne dla rolnictwa ekologicznego ze względu na czystość środowiska. Gospodarka leśna posiada także możliwości powiększenia powierzchni produkcyjnej poprzez zalesienie do 25% powierzchni gminy, co także może mieć w przyszłości pozytywny wpływ na walory krajobrazowe i przyrodnicze gminy. Niewiele jest na terenie gminy dużych zakładów produkcyjnych, a prowadzona działalność gospodarcza obejmuje w większości świadczenie usług z działalności handlowej i z zakresu produkcji i przetwórstwa produktów rolnych. Dotychczasowy krajobraz przyrodniczy i kulturowy nie został nadmiernie przekształcony procesami współczesnej chaotycznej urbanizacji. Prognozy na przyszłość dla gminy Siemyśl w zakresie kształtowania przestrzennego i zabudowy są optymistyczne. Mając na względzie ochronę i inwestowanie w obiekty zabytkowe, gmina Siemyśl może wzbogacić się wizerunkowo jako gmina o walorach krajobrazowych, turystycznych i z „zadbanymi” zabytkami. Gmina zachowała do dnia dzisiejszego klimat gminy rolniczej o krajobrazie wiejskim z otwartymi panoramami, punktami widokowymi i z zabudową skupioną w małych ośrodkach wiejskich. Ochrona ładu przestrzennego gminy Siemyśl może stanowić jeden z celów polityki przestrzennej, a także promocji turystycznej gminy. Stworzenie w przyszłości przez gminę oferty bazującej na czystości środowiska naturalnego, pięknych wiejskich krajobrazów wraz z zabytkami i z ofertą usług i urządzeń infrastruktury turystycznej o dobrym standardzie może w przyszłości stanowić zachętę do stałego osadzania się na terenie gminy, a także do korzystania z wypoczynku w formie agroturystyki.

6.2. ZARYS HISTORII OBSZARU GMINY SIEMYŚL

1) Dziedzictwo archeologiczne

Na obszarze gminy Siemyśl występują wyraźne ślady osadnictwa z różnych epok, poczynając od pradziejów, aż do czasów nowożytnych. Ujawnione ślady wskazują na preferencje dawnych mieszkańców tych ziem do osadzania się w pradolinach rzek Błotnicy i Dębosznicy, a także na obszarach nizinnych. Na Pomorzu ślady pierwszych obozowisk ludzkich datuje się na 10 000 lat p.n.e. czyli koniec epoki kamienia. Ocieplenie się klimatu około 8 000 lat p.n.e. powoduje rozwój osadnictwa - na terenie dzisiejszej gminy Siemyśl najdawniejsze jego ślady pochodzą z epoki kamienia. W ewidencji stanowisk archeologicznych znajduje się 37 stanowisk pochodzących z tej epoki, są to osady i ślady osadnicze. Zabytki związane z powstawaniem stabilnego osadnictwa i struktur terytorialnych wiążą się z plemionami słowiańskimi, zwanymi przez historyków Pomorzanami, którzy zajmowali od VII wieku n.e. tereny na północ od rzeki Warty i Noteci, pomiędzy dolnym odcinkiem Odry i dolnym biegiem Wisły. Stabilizacja granic i struktury władzy utrzymywała się do początków XI wieku, a jej świadectwem są zachowane relikty osad, grodzisk i cmentarzysk. Analiza osadnictwa szczególnie z okresu wczesnośredniowiecznego i średniowiecznego wyraźnie wskazuje, że jego rozwój był związany z dużym ośrodkiem grodowym Pomorza jakim był Kołobrzeg. Istotną wartość poznawczą stanowi uzyskany obraz osadnictwa na przebadanym obszarze gminy. Natomiast wartość poznawcza poszczególnych stanowisk jest bardzo różna i złożona. Odkryte stanowiska reprezentują niekiedy duże walory poznawcze (grodziska, osady, cmentarzyska), a niekiedy walory niewielkie (ślady osadnictwa nowożytnego). Natężenie występowania śladów archeologicznych związanych z osadnictwem pozwala na zaznaczenie orientacyjnych obrębów dawnych „zespołów osadniczych” w rejonach istniejących wsi: Charzyno, Niemierze, Nieżyn, Unieradz, Byszewo, Kędrzyno, Świecie Kołobrzeskie, Morowo, Siemyśl, Białokury. Najdawniejsze ślady osadnictwa na obszarze gminy Siemyśl łączy się z okresem epoki kamienia oraz neolitu. Bogate są pozostałości po osadnictwie kultury łużyckiej, lecz najbogatsze ślady osadnictwa pochodzą z okresu wczesnośredniowiecznego. Na terenie dzisiejszej gminy jest 112 śladów osadnictwa. Z epoki mezolitu pochodzą materiały krzemienne, które na obszarze gminy udokumentowano z 4 stanowisk archeologicznych w miejscowości Charzyno i Unieradz. Natomiast z okresu neolitu, podczas stopniowego przechodzenia od gospodarki ekstensywnej na rzecz gospodarki rolnohodowlanej, odnotowano ślady osadnicze, osady i znaleziska narzędzi krzemienych. Zidentyfikowano 12 stanowisk archeologicznych z okresu neolitu znalezionych w okolicach Świecia Kołobrzeskiego, Morowa i Paproci. Intensywność osadnictwa wzrosła w epoce brązu. Na obszarze gminy odnotowano 40 stanowisk - śladów osadniczych w miejscowościach Charzyno, Niemierze, Paprocie, Kędrzyno, Świecie Kołobrzeskie, Nieżyn, Unieradz, Siemyśl, Morowo, Białokury, Wątle Błota, Izdebnio i Trzynik. Następująca epoka kultury łużyckiej pozostawiła na terenie gminy liczne ślady osadnicze. Podczas badań archeologicznych prowadzonych na przestrzeni lat znaleziono naczynia kultury łużyckiej (około 1200 lat p.n.e.). Większość przedmiotów codziennego użytku wytwarzano samodzielnie (naczynia ceramiczne, narzędzia i ozdoby brązowe, potem żelazne). Kolejne ślady archeologiczne pochodzą z okresu epoki wpływów rzymskich (przełom starej i nowej ery). Kwitnące państwo rzymskie i jego kultura – głównie materialna – ogarnęła zasięgiem wpływów najdalsze zakątki Europy, w tym także rejon Pomorza. Powszechnie importowano z Rzymu ozdoby, drogie przedmioty zbytku, a w obiegu były rzymskie monety. Okres wpływów rzymskich pozostawił swoje ślady w historii gminy w miejscowościach Paprocie, Wędzice, Kędrzyno, Świecie Kołobrzeskie, Niemierze, Charzyno,

Nieżyn, Unieradz, Siemyśl i Trzynik. Udokumentowane zostały w postaci 23 stanowisk archeologicznych w ww. miejscowościach. Do najcenniejszych należą 3 grodziska z okresu wczesnego średniowiecza w Trzyniku, Mączniku i Kędrzynie i jedna osada w Kędrzynie. Stanowiska te objęte są pełną ochroną konserwatorską i wpisane są do rejestru konserwatora zabytków:

- 1) Kędrzyno - zlokalizowane grodzisko wyżynne typu cyplowego z wklęsłym majdanem, wałem poprzecznym i fosą. Występuje tu warstwa kulturowa z materiałem archeologicznym datowanym na okres wczesnego średniowiecza (2 poł. VIII w.). Obiekt obecnie częściowo zniszczony, porośnięty gęsto lasem, ciężko rozpoznawalny w terenie. Położenie grodziska jest dobrze usytuowane, z dala od zabudowań wsi, na cyplu wysoczyzny w dolinie Dębosznicy;
- 2) Kędrzyno - zlokalizowana osada otwarta, położona na wschód od grodziska przy prawym brzegu rzeki Dębosznicy na niewysokim wzniesieniu. Występująca warstwa kulturowa datowana jest na okres wczesnośredniowieczny (koniec XVIII lub początki IX w.);
- 3) Mącznik - osiedle słowiańskie (domniemane grodzisko) o kształcie trójkątnym ze słabo czytelnym wałem. Zlokalizowany przy prawym brzegu Błotnicy. Warstwa kulturowa z materiałem archeologicznym datowanym na okres wczesnośredniowieczny.
- 4) Trzynik – grodzisko wyżynne typu cyplowego, dwuczłonowe z wałem poprzecznym i podwójną linią fos o charakterze obronnym. Występująca warstwa kulturowa o materiale archeologicznym datowanym na okres wczesnośredniowieczny i młodsza epokę brązu, a także ślady kultury łużyckiej. Grodzisko zlokalizowane jest na cyplu wysoczyzny moreny dennej o stromych zboczach tuż nad Jeziorem Kamienica.

Wymienione zabytki archeologiczne zaliczane są do grupy najstarszych grodów w dorzeczu Parsęty VII-VIII w. Sięgają początków grodów i są przedstawicielami starszej fazy rozwoju osadnictwa grodowego w regionie Pomorza i są to typowe grodziska wyżynne, wcięte zazwyczaj w doliny rzek. Powstanie ich uwarunkowane było dezintegracją instytucji plamienia w okresie migracji słowiańskich. Funkcje obronne kształtujące się w początkach wczesnego średniowiecza wspólnot terytorialnych nabierały szczególnego znaczenia. W związku z postępującą stabilizacją osadniczej i kształtowania się w VII w. nowego modelu gospodarstwa wiejskiego powstawały obwarowane osiedla, o znacznej powierzchni od 0,25 ha do 1,5 ha. Badania wykopaliskowe dostarczyły danych na temat zabudowy i rozplanowania przestrzennego wnętrza grodzisk. Odkryto szereg domostw, pomieszczeń gospodarczych i produkcyjnych. Następnie przełom VIII/IX w. wprowadził zmiany w obrazie osadnictwa w dorzeczu Parsęty zmieniając charakter wczesnych osiedli obronnych na ośrodki rzemiosła i dalekosiężnej wymiany handlowej. Bogactwo badań i analiz naukowych składa się na całościowy obraz dziedzictwa archeologicznego gminy Siemyśl. Zidentyfikowane 329 stanowisk na obszarze gminy uwidacznia bogactwo kulturowe Ziemi Siemyślańskiej. Istotnym jest, aby najcenniejsze miejsca były chronione, a przy tym promowane jako atrakcja historyczna gminy. Propagowanie dziedzictwa archeologicznego i przemyślana edukacja może przyczynić się do ochrony tych cennych obszarów.

2) Dziedzictwo architektoniczne i przestrzenne na tle przemian historycznych

Historyczne pierwsze udokumentowane wzmianki o gminie Siemyśl datowane są na okres wczesnego średniowiecza, co potwierdza bogatą i ponad 700 letnią historię gminy. Liczne wykopaliska archeologiczne wykonane na przestrzeni wieków świadczą o pradziejach tych ziem zasiedlonych już w okresach epoki kamienia czy neolitu. Dziedzictwo kulturowe pradziejów Ziemi Siemyślańskiej sięga śladów kultury łużyckiej, pomorskiej i okresu rzymskiego. Historia

gminy Siemyśl wiąże się nierozzerwalnie z historią Ziemi Kołobrzeskiej. Wprowadzenie chrześcijaństwa z początkiem tysiąclecia w Europie stanowiło początek rozwoju kultury, której możemy doświadczać do dnia dzisiejszego. Na teren Pomorza ruchy chrystianizacyjne zaczęły docierać w XII w. Na początku XII wieku Pomorze zostało podbite przez Bolesława Krzywoustego, który opanowawszy ziemie Pomorza wspierał misję chrystianizacyjną plemion Pomorzan przez biskupa Ottona z Bambergu w 1124 r. W 1125 r. Otton dotarł na ziemię kołobrzeską. Podczas misji chrystianizacyjnej założono wiele kościołów i liczne parafie. Utrwalaniu chrześcijaństwa służyły także sprowadzanie zakonów i klasztorów na Pomorze przez książąt pomorskich od lat 70. XII wieku. Istotnym wydarzeniem było założenie biskupstwa w Kamieniu Pomorskim w 1176 r., które od połowy XIII w. poszerza swoje dobra ziemskie tworząc od 1270r. odrębny okręg administracyjny obejmujący okolice Golczewa, Białogardu, Kołobrzegu, Koszalina i Bobolic. Z rozwojem dóbr ziemskich realizowana była także polityka kolonizacji i chrystianizacji pozyskanych ziem. Rozwój ten w konsekwencji zaowocował zakładaniem także licznych wsi po 1260r. Zakładając wieś na prawie magdeburskim lub lubeckim dokonywano komasacji gruntów i nowego podziału, na ściśle wytyczonym planie tworząc układy ruralistyczne z zakomponowaną zabudową. Zakładane wsie należały do klasztorów, a także rodów pomorskich. Na rozwój wsi mocne oddziaływanie i duży wpływ miał rozwój bogatego ośrodka grodowego jakim był Kołobrzeg. Pojęcie ziemi Kołobrzeskiej datuje się na przełom XII w. i XIII w. kiedy w formie Kasztelanii Kołobrzeskiej formowała się struktura i pozycja miasta na Pomorzu. Rozwijający się w pobliżu salin ośrodek Księstwa Kołobrzeskiego zostaje przekazany przez biskupa Wilhelma von Cammin w 1248 r. księciu Barnimowi I, a następnie zostaje nabyty w 1277r. przez biskupa Hermanna von Gleichen. Nadanie Kołobrzegowi praw miejskich na prawie lubeckim w 1255 r. wzmocniło pozycję i dalszy rozwój miasta, a także najbliższego rejonu. Wzrost pozycji Kołobrzegu i rozwój nowych prerogatyw wiązał się także z przejściem na własność miasta licznych wsi i areałów rolnych w najbliższym okręgu oddziaływania gospodarczego. W obszar pozyskanych przez kapitułę kołobrzeską terenów zaliczał się także rejon dzisiejszej gminy Siemyśl z wsiami tj. Charzyno, Niemierze, Siemyśl, Świecie Kołobrzeskie, Nieżyn, Unieradz, Białokury, Byszewo. Zarządzanie przez miasto licznymi wsiami miało istotny wpływ na dobry rozwój wymienionych wsi i zasobność w wiekach późniejszych. Istotnym czynnikiem było wyznaczenie granic i powierzchni poszczególnych wsi w czasach średniowiecznych. Obszar wyznaczony granicami przetrwał niezmienny do 1945r. Przemiany polityczne i gospodarcze na terenie Pomorza miały kluczowy wpływ na dzisiejsze zachowane dziedzictwo kulturowe gminy Siemyśl. Przełomowym wydarzeniem w historii Pomorza było przejście na religię luterańską w okresie reformacji. Sejm w Trzebiatowie obradujący w 1534 r. z udziałem książąt pomorskich i przedstawicieli stanów pomorskich przyjął reformację i luteranizm jako obowiązujące wyznanie w księstwie. W konsekwencji reformacji nastąpiła konfiskata dóbr biskupich i klasztornych na rzecz księstwa. Obok własności miasta Kołobrzeg i własności książęcej znaczne obszary gminy znajdowały się w posiadaniu rodów pomorskich. Istotną rolę w kształtowaniu i rozwoju wsi w obszarze gminy miał ród von Manteuffel, który skupiał w swoich rękach większość wsi obecnej gminy Siemyśl. Majętność rodu i pozycja na Pomorzu wyrażała się także w architekturze, budowaniu siedzib rodowych a także fundowaniu kościołów. Następujące po sobie przemiany społeczne i religijne na przestrzeni XVI w. skutkowały przemianami administracyjnymi. W związku z utworzeniem Księstwa Kamieńskiego w skład weszły także ziemie dzisiejszej gminy Siemyśl i przetrwały w tym układzie do 1872 r. Istotną datą w historii księstwa jest rok 1637 r. w którym umiera książę Bogusław IV - ostatni męski potomek dynastii Gryfitów. Kończy to ważny rozdział w historii Pomorza i wpływów rodu

Gryfitów. W tym samym czasie w Europie trwa wojna 30-letnia. W wyniku postanowień kończącej tę wojnę w 1648 r. traktatu westfalskiego część zachodnią Pomorza od Greifswaldu aż po Szczecin zajęła Szwecja, a część wschodnią od Stargardu po Słupsk zajęła Brandenburgia. Podział ten funkcjonował do pocz. XVIII w., kiedy to Szwecja zmuszona była wycofać się z Pomorza w związku z wojną północną, a księżę brandenburski obejmując w posiadanie całe Pomorze Zachodnie. Kryzys gospodarczy spowodowany wojną 30-letnią pogłębiła polityka fiskalna Fryderyka Wilhelma Hohenzollerna panującego od 1640 do 1688r., który kosztem miejscowej ludności obłożonej wysokimi podatkami, wcielanej przymusowo do wojska, zbudował podwaliny przyszłego suwerennego państwa pruskiego. Jego wnuk Fryderyk Wilhelm I od 1713 r. król Prus, uznawany jest za twórcę nowoczesnego państwa pruskiego. Za jego panowania oraz za panowania Fryderyka II przebudowano system podatkowy, porządek organizacyjno-administracyjny wsi: dzierżawę dziedziczną zastąpiono czasową, ograniczono zakres pańszczyzny i innych form ucisku chłopów, zreformowano podatek gruntowy - nałożono stały podatek na szlacheckie dobra i lenna dotąd wolne od świadczeń. Zmiany te poczynając od II poł. XVIII w. przyczyniły się do ożywienia gospodarczego oraz poprawy warunków życia na wsi i jej sukcesywnego rozwoju. Edyktem z 1807r. zniesiono w Prusach poddaństwo osobiste chłopów w dobrach szlacheckich. Od 1811r. nastąpił proces uwłaszczenia chłopów, którzy uzyskali prawo własności do zajmowanej ziemi za cenę oddania dworom maksymalnie do połowy powierzchni uprawianej ziemi. Spowodowany reformami wzrost gospodarczy w państwie pruskim od II poł. XIX w. odczuwa się także na ziemi kołobrzeskiej, w tym na obszarze dzisiejszej gminy Siemyśl. Wznoszone od nowa lub rozbudowywane są siedziby właścicieli majątków, rozwijała się zabudowa gospodarcza folwarków. Powstaje nowa murowana zabudowa mieszkalna i gospodarcza zagród chłopskich. Proces rozwoju architektury, jej form i materiałów występujących w krajobrazie gminy Siemyśl przekształcał się już podczas pożogi wojennej okresu wojny siedmioletniej przypadający od 1756 do 1763r. Działania wojenne wojsk rosyjskich oblegających w tym czasie Kołobrzeg miały wpływ na spustoszenia wojenne także okolicznych wsi, w tym Siemyśla, Niemierza, Byszewa. Wsie te uległy całkowitemu spaleni i zniszczeniu, a ludność została wymordowana. Działania wojenne spowodowały, że architektura drewniana na terenie gminy została zniszczona w dużym stopniu. Liczne edykty wydane przez cesarza Wilhelma I nakazywały odbudowywać całe wsie według zaprojektowanego układu i w nowej jakości budowania. W tym okresie powstawały budynki murowane z cegły. Okazałe domostwa i zabudowania gospodarcze w poszczególnych wsiach świadczyły o świetności wsi po ciężkim okresie wojennym. Wiek XVIII w. charakteryzował się rozwojem gospodarki związanej z zakładaniem dużych folwarków ziemskich. Majątki ziemskie należące przez wieki do wielkich rodów szlacheckich na terenie Pomorza zaczęły przechodzić w ręce przedsiębiorców i majątnych mieszczan. Gmina Siemyśl w znacznej części należąca do pomorskiego rodu von Manteuffel teraz zaczynała ulegać przekształceniom gospodarczym i przestrzennym w rękach nowych właścicieli. W historycznych wsiach zakładano zespoły folwarczne z dworami, pałacami i parkami. Obowiązujące na terenie państwa pruskiego normy oraz wzorniki budowlane narzuciły sposób budowania oraz przemysłowy i zaprojektowany układ rozplanowania folwarków i ich zabudowań. Wiek XIX przyniósł dalszy rozwój folwarków i intensyfikację nowych gałęzi rolnictwa i hodowli. W I ćw. XX w. następuje rozwój budownictwa i obiektów gospodarczych, związanych także z działalnością rzemieślniczą. W zabudowie gospodarstw dominował typ średniorolnej zagrody chłopskiej w układzie czterech budynków a także częściej w układzie trzech budynków z domem usytuowanym w głębi dziedzica gospodarstwa. Na terenie gminy zachowały się zabudowania murowane z cegły z okresu lat 10-20- tych XX w.,

Budynki mieszkalne były zazwyczaj tynkowane, z detalem architektonicznym elewacji, budynki gospodarcze i inwentarskie były zazwyczaj nietynkowane, z cegły klinkierowej. Do czasów współczesnych zachowały się nieliczne budynki o architekturze ryglowej we wsi Charzyno, Siemyśl, Unieradz, Izdebno, Świecie Kołobrzeskie. Obiekty te w większości przypadków współcześnie zostały zdewaloryzowane i mocno przekształcone. Po przeprowadzonej przez państwo pruskie reformy uwłaszczeniowej w XIX w. dokonano parcelacji dużych majątków ziemskich na mniejsze gospodarstwa rolne. Zaczęły powstawać zabudowania poza głównym obszarem wsi tzw. kolonie wsi. Zazwyczaj powstawały luźno rozproszone po areałach rolnych zagrody gospodarcze wraz z zabudowaniami towarzyszącymi. Na obszarze gminy do dnia dzisiejszego zachowało się dużo takich osad do których zaliczyć należy Morowo, Paprocie, Izdebno, Unieradz. Następnym rozdziałem w dziejach gminy przyniosła II wojna światowa. Wydarzenia wojenne z początku 1945r. były dramatyczne w skutkach dla Ziemi Kołobrzeskiej. Kołobrzeg jako twierdza bardzo mocno ucierpiała w wyniku oblężenia w marcu 1945 r.. Walki o Kołobrzeg spowodowały ogromne straty w ludziach i dramatyczne zniszczenie miasta w bardzo dużym stopniu. Działania wojenne nie dotknęły obszaru gminy Siemyśl. Wsie gminne zostały ocalone od zniszczeń i działań wojennych i nie poniosły szkód co do zabudowy. Świadczyć może o tym zachowanie w nienaruszonym stanie kościołów i brak śladów splądrowania zabytków ruchomych z kościołów. Zakończenie II wojny światowej przynosi zmianę administracyjną i polityczną na terenie Pomorza. Ziemie Pomorza Zachodniego znalazły się administracyjnie na terenie Polski Ludowej, z nowo wytyczonymi granicami Państwa Polskiego z mocy zawartych paktów i postanowień między mocarstwami Europy. Całkowitej zmianie ulega struktura własnościowa dzięki wydanym przez socjalistyczne władze dekretem regulującym zajęte niemieckie majątki i dobra ziemskie takie jak: dekrety z dnia 2.03.1945r. i 8.03.1946r. o majątkach opuszczonych i porzuconych, ustawa o majątkach opuszczonych i porzuconych z 6.05.1945r. a także dekret z 13.11.1945 r. o zarządzie Ziem Odzyskanych i dekret z 6.09.1946r. o ustroju rolnym i osadnictwie na obszarze Ziem Odzyskanych. Włączone obszary majątków ziemskich i gospodarstw mieszkańców wsi zmuszonych opuścić po II wojnie światowej swoje ziemie przeszły w dużym stopniu na własność Skarbu Państwa. Od końca 1949 r. liczne majątki ponemieckie zostały przekształcane w państwowe gospodarstwa rolne. Gospodarka rolna prowadzona przez ponad pół wieku przez władze socjalistyczne na tych terenach spowodowała, że dokonywane zmiany przestrzenne nacechowały się negatywnym wpływem na krajobraz kulturowy gminy. Napływ nowej ludności na przyłączone do Polski ziemie oraz ówczesnie panujący po II wojnie światowej klimat niechęci do zastanej kultury i historii regionu oraz braku szacunku dla dziedzictwa architektury Pomorza przyczyniły się do negatywnych przemian w przestrzeni i w zabudowie wsi. Charakteryzowało się to częstą dewastacją, rozbiórką budynków, gospodarką rabunkową wśród ludności napływowej, postępującą degradacją obiektów oraz niewłaściwą eksploatacją obiektów pofolwarcznych, dworów i założeń parkowych. Na przestrzeni lat 60-tych i 70-tych budowa nowych osiedli z budynkami tzw. „wielkiej płyty” na obszarze PGR-ów odbywała się bez powiązań przestrzennych i architektury wsi. Przyczyniło się to do niszczenia krajobrazu kulturowego poszczególnych wsi. Następnie przemiany ustrojowe Państwa Polskiego po 1989 r. stały się częścią procesu zmian w krajobrazie kulturowym gminy. Przejście na gospodarkę wolnorynkową, liczne reformy gospodarcze i własnościowe przyczyniły się do zmian także w rolnictwie i prowadzeniu gospodarstw rolnych. W konsekwencji skutkowało to także zmianą funkcji obiektów inwentarskich, gospodarczych, przekształcenia budynków gospodarczych na cele mieszkalne, usługowe lub całkowite rozbiórki budynków. Zjawiskiem częstym i niekorzystnym były przekształcenia historycznych budynków poprzez

nadbudowy, przebudowy, rozbudowy skutkujące zatarciem się w formie i proporcji pierwotnej bryły budynku, a także w przekształceniach elewacji, usuwaniu detalu architektonicznego, zmianie plastyki elewacji oraz zmianie materiałów pokrycia dachowego. Pozostałości po historycznych założeniach folwarcznych na terenie gminy uległy zatarciu na przestrzeni lat działalności PGR-ów. Zachowały się jedynie założenia parkowe w Trzynieku, Białokurach, Marianówku, i Kędrzynie. Współcześnie tereny ww. parków stanowią przestrzeń, która wymaga doinwestowania oraz prac pielęgnacyjnych zieleni. Na przestrzeni 70 lat od zakończenia II wojny światowej dewastacji i zapomnieniu uległy historyczne cmentarze. Zatarciu uległy wiejskie cmentarze w Byszewie, Kędrzynie, Niemierzu, Nieżynie, Charzynie, Unieradzu i Trzynieku. Te miejsca pamięci współcześnie zapomniane zasługują na ochronę miejsca pochówku byłych mieszkańców ziemi Siemyślańskiej. Istotnym jest, aby szanując historię i zachowany do dnia dzisiejszego krajobraz kulturowy gminy chronić go dla przyszłych pokoleń mieszkańców gminy.

KALENDARIUM WAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ Z HISTORII GMINY NA TLE REGIONU

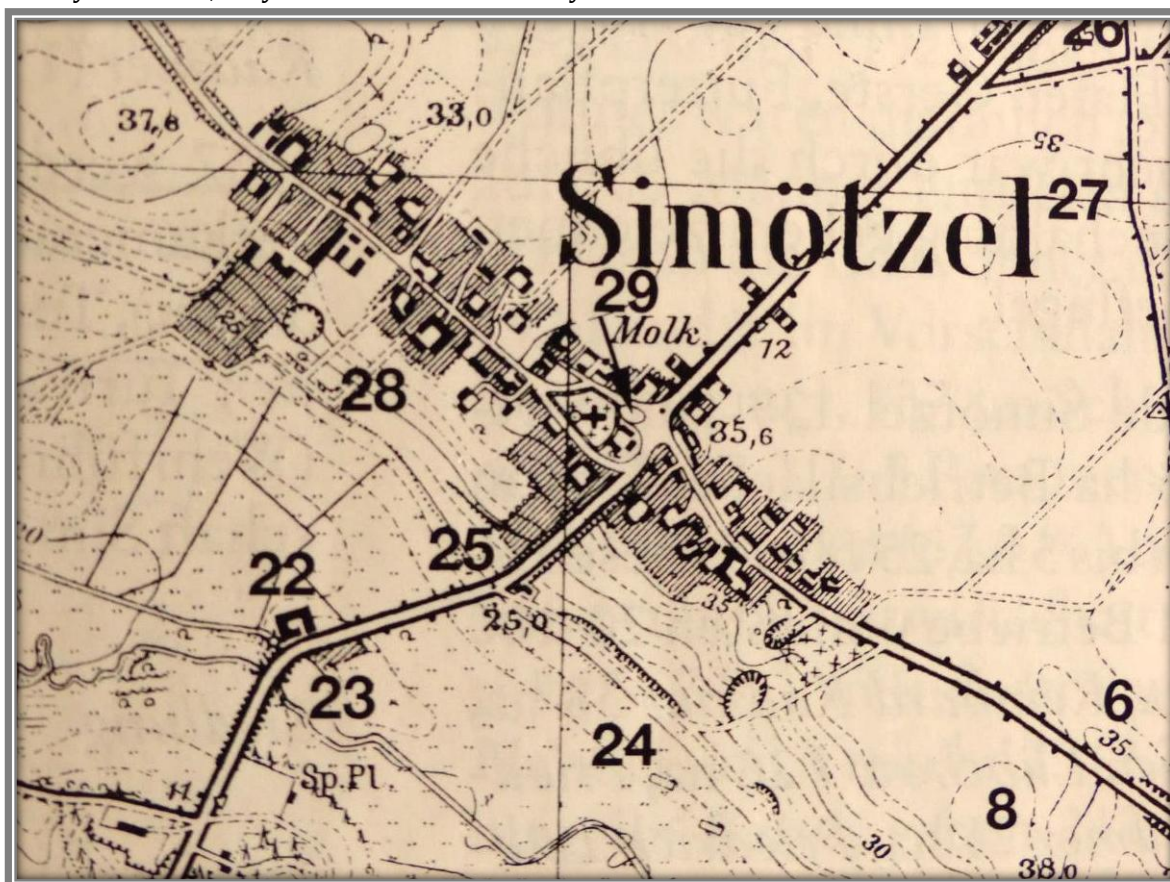
- 1000** założenie przez Bolesława Chrobrego polskiego biskupstwa w Kołobrzegu podległego arcybiskupowi gnieźnieńskiemu z biskupem Reinbernem na czele i prowadzenie misji chrystianizacyjnych
- 1107** przyłączenie znacznej części Pomorza do państwa Polan przez Bolesława Krzywoustego
- 1176** powstanie biskupstwa w Kamieniu Pomorskim
- 1219** księżna Ingardis przekazuje wieś Charzyno swojemu synowi Warcisławowi III
- 1224** przekazanie przez księżną Anastasię wsi Świecie Kołobrzeskie klasztorowi w Białobokach w celu założenia zakonu w Trzebiatowie
- 1224** pierwsze wzmianki historyczne o wsi Białokury
- 1255** dokument lokacyjny miasta Kołobrzeg wydany przez księcia Warcisława III i biskupa kamieńskiego Herman'a von Gleichen na prawie lubeckim,
- 1266** biskup kamieński Hermann von Gleichen sprzedaje wieś Unieradz zakonowi meklemburskiemu w Dargun jako zaplecze areału rolnego na potrzeby zakonu
- 1269** biskup kamieński Hermann von Gleichen sprzedaje wieś Nieżyn meklemburskiemu klasztorowi w Dargun
- 1269** budowa kościoła w Nieżynie
- 1276** nadanie dóbr ziemskich Kapitulie Kołobrzeskiej przez Biskupa Hermana von Gleichen - wsi Siemyśl, Byszewo, Białokury, Kędrzyno, Niemierze
- 1288** budowa kościoła w Unieradzu
- 1294** akt przekazania wsi Unieradz i Nieżyn przez właściciela ziemskiego Vidante z Regenwalde dla klasztoru w Doberan
- XIV w.** budowa kościoła w Niemierzu
- 1425** ustanowienie wsi Niemierze lennem rodziny Manteuffel
- 1458** ustanowienie wsi Unieradz lennem rodziny Manteuffel
- 1467** zakon w Białobokach przekazuje wieś Świecie Kołobrzeskie rodzinie von Wacholtz na okres 400 lat
- 1530** ustanowienie wsi Białokury lennem rodziny Manteuffel
- 1534** sejm w Trzebiatowie rozpoczynający okres reformacji na Ziemi Kołobrzeskiej
- 1554** ustanowienie wsi Nieżyn lennem rodziny Manteuffel
- 1572** ustanowienie wsi Trzynik lennem rodziny Manteuffel

- 1606** wieś Niemierze staje się własnością miasta Kołobrzeg po odkupieniu od rodu Stojentin
- 1618-1648** okres wojny trzydziestoletniej powodujący ruinę i upadek Kołobrzegu
- 1627-1631** okupacja Kołobrzegu przez wojska cesarskie
- 1630-1631** oblężenie Kołobrzegu przez wojska szwedzkie
- 1644** budowa kościoła w Charzynie
- 1653** ustanowienie Kołobrzegu twierdzą
- 1712** wieś Unieradz staje się własnością miasta Kołobrzeg
- 1717** wprowadzenie na terenie Prus obowiązku szkolnego dla dzieci w wieku 6-9 lat
- 1756-1763** okres wojny siedmioletniej
- 1758-1762** okres działań wojennych na ziemi Kołobrzesckiej podczas wojny siedmioletniej i regularne oblężenie miasta Kołobrzeg oraz okupacja przez wojska rosyjskie ziemi Kołobrzesckiej
- 1758** spalenie przez wojsko rosyjskie wsi Byszewo podczas wojny siedmioletniej
- 1762** spalenie przez wojsko rosyjskie wsi Niemierze podczas wojny siedmioletniej
- 1763** edykt cesarza Fryderyka Wielkiego nakazujący odbudowę wsi Byszewo i Niemierze zgodnie z zaprojektowanym planem wsi i z jakością architektury domostw w technologii murowanej ceglanej
- 1782** wzniesienie pierwszej szkoły we wsi Siemyśl
- 1807** edykt znoszący w Prusach poddaństwo chłopów w dobrach szlacheckich
- 1807** uwolnienie wsi Byszewo od panowania Rady Miejskiej w Kołobrzegu
- 1816** pierwszy powszechny spis ludności na terenie gminy Siemyśl
- 1822** założenie wsi Morowo na mocy uchwały Rady Miejskiej Kołobrzegu
- 1824** wieś Kędrzyno staje się własnością rodu von Darkow.
- 1850** Marianówek powstaje jako folwark z dóbr rozparcelowanych Unieradza części A.
- 1858** budowa dworu w Trzyniku
- 1859** połączenie Kołobrzegu z linią kolejową Szczecin-Gdańsk (1870 r. – z Poznaniem, 1881 r. – ze Szczecinem przez Trzebiatów, 1899 r. – z Koszalinem, 1895 – linią wąskotorową z Gościnem i Reskiem).
- 1859** budowa szkoły w Charzynie
- 1863** budowa pałacu w Siemyślu
- 1866** budowa kościoła w Siemyślu
- 1872** Wilhelm I likwiduje twierdzę kołobrzescką - Kołobrzeg staje się kąpieliskiem nadmorskim.
- 1876-79** wprowadzanie reformy rolnej, uwłaszczenie chłopów na terenie gminy Siemyśl
- 1877** budowa kościoła ceglanego w Charzynie
- 1879- 1893** parcelacja dóbr ziemskich we wsi Nieżyn i sprzedaż gruntów różnym właścicielom.
- 1880** budowa szkoły we wsi Kędrzyno
- 1887-1897** w ramach reformy rolnej rozparcelowanie dóbr wsi Świcie Kołobrzesckie
- 1888** powstanie wsi Paprocie, Kędrzyno Nowe i Wędzice w wyniku reformy rolnej i rozparcelowania i sprzedaży dóbr wsi Kędrzyno
- 1897** budowa szkoły w Nieżynie
- 1906** doprowadzenie infrastruktury do wsi na terenie gminy Siemyśl, takich jak sieć telefoniczna i elektryczna
- 1910** budowa szkoły w Białokurach
- 1914** budowa połączeń drogowych prowadzących z Kołobrzegu do Rzesznikowa, drogi z Nieżyna do Gościna oraz z Nieżyna do Byszewa.
- 1927-28** budowa Kołobrzesckiej Kolei wąskotorowej, łączącej Kołobrzeg z terenami południowo-

- zachodnimi powiatu
- 1929** budowa szkoły w Unieradzu
- 1930** budowa szkoły w Byszewie,
- 1939** rozpoczęcie II wojny światowej – Kołobrzeg staje się miejscem lokalizacji zaplecza wojskowego wojsk niemieckich, przestawienie się na produkcję wojskową takiej jak produkcja pocisków artyleryjskich, naprawa sprzętu wojskowego, szycie mundurów.
- 1939** ostatni niemiecki spis powszechny obejmujący gminę Siemyśl
- 4-18 III 1945** walki o Kołobrzeg- zajęcie miasta przez oddziały Wojska Polskiego i Armii Czerwonej
- 1945** zakończenie II wojny światowej
- od 1945** przejmowanie majątków ponemieckich na własność Skarbu Państwa Polskiego
- od 1949** tworzenie PGR-ów na terenie ziem Pomorza Zachodniego
- 10-12.1945** poświęcenie kościołów w Siemyślu, Nieżynie i Trzyniku jako świątyń wyznania rzymsko-katolickiego
- 1946** założenie Szkoły Podstawowej w Siemyślu (1.09.1946r) jako jednej z pierwszych polskich szkół w powiecie kołobrzescim.
- 1946** powstanie Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Siemyślu
- 1946** utworzono Powiatowe Związki Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”
- lata 50-te** rozwój Spółdzielni Kółek Rolniczych w Siemyślu
- 1957** ustanowienie Parafii Rzymsko-katolickiej w Siemyślu
- 1979-80** remont budynku pałacu w Siemyślu i adaptacja na Gminny Ośrodek Kultury
- 1989** rozpoczęcie zmian ustrojowych, administracyjnych i gospodarczych w Polsce
- lata 90-te XX w.** prywatyzacja PGR-ów, wykup ziemi przez prywatnych właścicieli i kształtowanie się nowej struktury własnościowej na obszarze gminy Siemyśl;
- 2poł. lat 90-tych** – wykup budynków szkół przez prywatnych właścicieli i adaptacja na budynki mieszkalne;
- 21.01.1996** pożar kościoła św. Kazimierza w Trzyniku powodujący zniszczenia w substancji budynku i utraty licznych cennych zabytków ruchomych na wyposażeniu kościoła.
- 2004** podpisanie umowy partnerskiej gminy Siemyśl z niemiecką gminą Liepe w Brandenburgii.
- 2004** wstąpienie Polski do Unii Europejskiej i w konsekwencji dalszy rozwój gminy powiązany z pozyskiwaniem beneficjów na przestrzeni lat aż do dnia dzisiejszego na inwestycje służące rozwojowi gminy, w tym remontu Gminnego Ośrodka Kultury w Siemyślu.

6.3. KRAJOBRAZ KULTUROWY GMINY SIEMYŚL - CHARAKTERYSTYKA POSZCZEGÓLNYCH WSI

SIEMYŚL - Wieś stanowi stolicę gminy i jest największą spośród wszystkich miejscowości na obszarze gminy. Historia wsi sięga czasów prehistorycznych, z okresu którego istnieje dużo znalezisk archeologicznych. Może świadczyć to o tym, że obszar wsi był zasiedlony już w najstarszych czasach epoki kamienia, a także w czasach rzymskich, o czym świadczą znaleziska srebrnych monet, w tym denara cesarza Faustyna II.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

Nazwa wsi wzmiankowana była w źródłach pisanych po raz pierwszy w 1276r. jako Zimotzel. Nazwa wsi pochodzi z języka wendyjskiego i znaczy „myśl”- myśliwy. Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z 1276r., kiedy to biskup kamieński Hermann von Gleichen potwierdza własność kapituły kołobrzeskiej wymieniając nazwę wsi jako Zimmizlowe oraz dokumenty z 1294 r. z opisem granic wsi we władaniu Vidante von Borcke. Od pocz. XVw. wieś stała się lennem rodu von Manteuffel i przez kilka wieków była zarządzana przez członków tego rodu. Na koniec XIX w. wieś w wyniku parcelacji majątku ziemskiego stała się wsią rolną a folwark został podzielony na liczne gospodarstwa. Źródła historyczne podają, że w 1939r. istniało we wsi 139 gospodarstw. Powierzchnie gospodarstw wynosiły od 20 do 100 ha (11 gospodarstw), od 10 do 20 ha (73 gospodarstwa) oraz od 5 do 10ha (25 gospodarstwa). W latach 40-tych XX w. na terenie wsi funkcjonowały 2 piekarnie, masarnia, młyn, 2 kowali, 2 stolarzy, 2 krawców, zakład fryzjerski, dentysta, sklepy handlowe, 2 gospody, handel maszynami rolniczymi, cegielnia oraz handel bydłem, urząd pocztowy a także posterunek policji. Już w 1782r. została wzniesiona pierwsza szkoła we wsi. W 1877r. została rozbudowana do trzech klas. Na podstawie

materiałów historycznych w 1939r. do szkoły uczęszczało 120 uczniów. Pierwotna, średniowieczna forma wsi to owalnica z niewielkim nawsiem i kościołem w części centralnej wsi. Podczas panowania rodu von Manteuffel we wsi został założony folwark z główną siedzibą właścicieli usytuowaną na końcu wsi. Zabudowania wsi z końcem XIX w. i pocz. XX w. charakteryzowały się zwartą zabudową wzdłuż dwóch dróg obiegających nawsie. Układ gospodarstw typu trzybudynkowego, z domem mieszkalnym w głębi podwórza. Wiele budynków zostało na przestrzeni 70 lat zdewaloryzowanych i przekształconych. Układ zespołu folwarcznego nie zachował się do czasów współczesnych. Z okresu świetności folwarku zachował się jedynie budynek pałacu. Budynek ten dziś pełni funkcje kulturalną jako Gminny Ośrodek Kultury. Od poł. XX w. wieś rozwinęła się w kierunku północnym. Powstała zabudowa wzdłuż ul. Kołobrzeskiej o współczesnej architekturze.

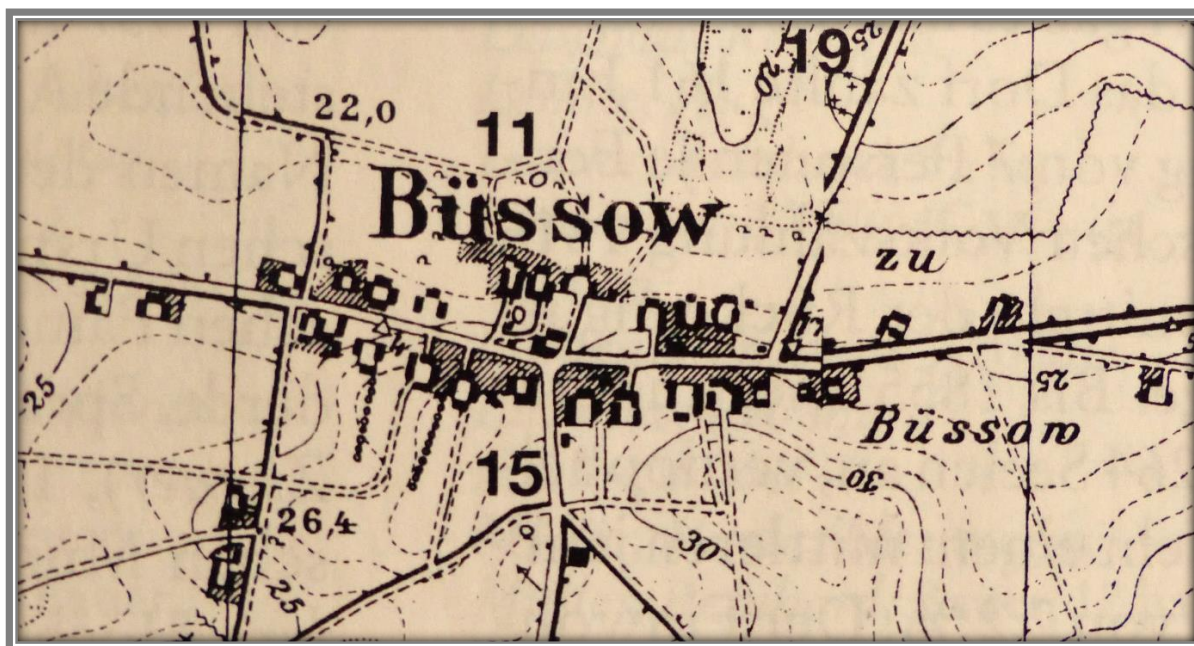
WĄTŁE BŁOTA- osada powstała w XIX w. jako kolonia wsi Siemyśl. Kolonia charakteryzowała się luźno zakomponowaną zabudową zlokalizowaną na gruntach rolnych. W 1871r. kolonia zamieszkała była przez 132 osoby, a w 1905 r. kolonię zamieszkiwało 120 osób. Obecnie teren kolonii zachowany fragmentarycznie. Zachowały się jedynie pojedyncze obiekty z pocz. XX w. Są to zabudowania murowane, ceglane w układzie dwu i trzybudynkowym.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

BYSZEWO – Wieś założona w okresie średniowiecza. Nazwa wsi ma pochodzenie z języka wendyjskiego i oznacza imię Byszo, Bysław. Imiennie wieś pojawia się w 1276r. jako Burizsove w dowodzie nadania dóbr ziemskich przez biskupa kamieńskiego Hermanna von Gleichen dla Kołobrzeskiej Kapituły. W 1294 nazwa Bunsow pojawia się przy określeniu granic wsi Nieżyn i Unieradz, a w dokumentach z 1297r. istnieje jako Burisow. W Kołobrzeskich aktach miejskich z 1520 r. wymieniona jest jako Bussow. Historia średniowieczna wsi nierozdzielnie związana jest z rodem von Manteuffel. Podczas wojny trzydziestoletniej wieś uległa silnym zniszczeniom. Po wojnie przeszła na własność miasta Kołobrzeg. Podczas oblężenia twierdzy Kołobrzeg w 1758r. i w 1762r. Byszewo zostało całkowicie spalone. W 1807r. wieś zostaje uwolniona spod panowania rady miejskiej w Kołobrzegu. W wyniku reformy uwłaszczeniowej pod koniec XIX w. majątek

ziemski został podzielony na mniejsze gospodarstwa. Podczas rozwoju wsi wzrosła także liczba mieszkańców. W 1816r. wieś zamieszkiwało 127 osób, zaś w 1919r. wieś zamieszkała była już przez 413 osób. Struktura agrarna wsi w 1939r. posiadała mało i średnio-rolniczy charakter. We wsi funkcjonowały zakłady rzemieślnicze, gospoda, poczta, młyn-wiatrak, zlokalizowany na południu wsi. W 1930r. powstała szkoła, do której wówczas uczęszczało 31 uczniów. Forma układu przestrzennego wsi z czasów średniowiecznych w formie owalnicy uległa całkowitemu zatarciu. Na pocz. XIX w. układ wsi uległ przekształceniu w układ ulicowy. Układ ten zachował się do czasów współczesnych. Zabudowania wsi z końcem XIX w. charakteryzowały się układem gospodarstw typu trzybudynkowego, z domem mieszkalnym zlokalizowanym w głębi podwórza. Wśród budynków mieszkalnych przeważają budynki murowane ceglane, tynkowane.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

Budynki gospodarcze i inwentarskie są murowane, nietynkowane. Dobrze zachowana się architektura budynków mieszkalnych oraz zabudowań gospodarczych w poszczególnych zagrodach wsi.

BIAŁOKURY - Białokury to wieś o rodowodzie średniowiecznym. Zlokalizowana jest w południowej części gminy przy drodze relacji Siemyśl-Górawino. Nazwa miejscowości pojawia się po raz pierwszy w zapisach historycznych w 1224 r. jako Bialcur, potem Balocure w 1240 r., Bialdecure w 1269 r., w 1323r. jako Baldecow. Nazwa wsi pochodzi z języka wendyjskiego- „biała góra”, pochodząca od Białej Góry, piaszczystego wzniesienia usytuowanego w pobliżu wsi. Wieś pojawia się w historycznych zapisach w 1244 r. kiedy to wdowa Bogusława I- księżna Anastasia przekazała wiele wsi, w tym Białokury w celu założenia Zakonu w Trzebiatowie. W 1227r. ówczesny książę Warcisław III i jego matka Ingardis zakłada klasztor i wręcza wszystkie wsie pomiędzy Regą a Dębosznicą. W 1276r. w posiadanie wsi weszła Kapituła Kołobrzeska. Następnie dokumenty historyczne podają, iż w 1323r. Dziekan Gottfried de Wida w swoim testamencie przekazuje wieś mnichom z klasztoru w Białobokach. Od 1530r. datuje się panowanie rodu Manteuffłów na terenach wsi. Po 1756r. dobra ziemskie należą do wdowy von Kameke. W latach późniejszych wieś często zmieniała właścicieli. W okresie 1804-1862r.

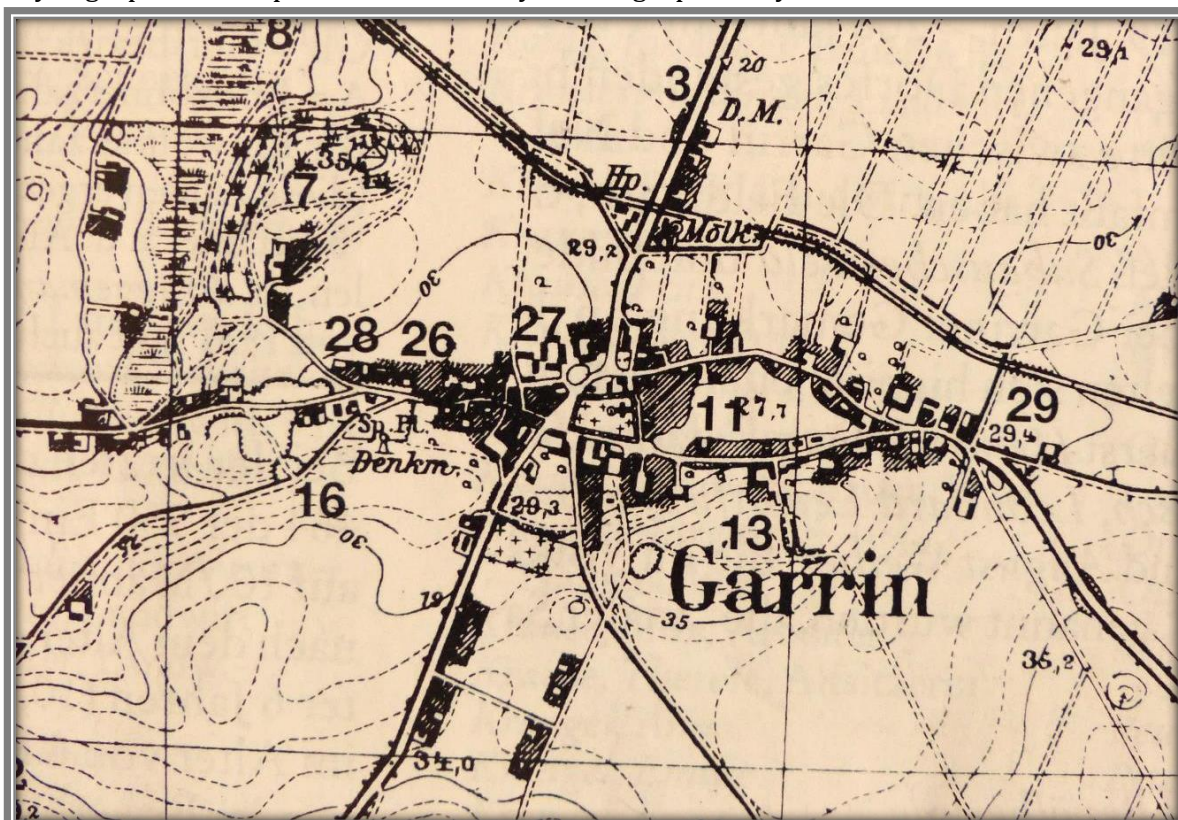
właścicielem wsi był Wilhelm Steffenhagen, który buduje założenie folwarczne wraz dworem i parkiem. Na dobrach ziemskich w latach 80-tych XIX w. główną gałęzią gospodarki wsi była produkcja mleka, a także hodowla owiec i tuczu oraz gospodarka zbożem. Pod koniec XIX w. wieś zostaje sprzedana kołobrzeskiemu maklerowi, majątek ziemski zostaje podzielony na 45 gospodarstw. W 1919r. wieś zamieszkiwało 337 osób. Po I wojnie światowej została wybudowana we wsi szkoła z jedną klasą, do której uczęszczało 41 dzieci. Współcześnie we wsi zachowała się architektura budynków z pocz. XX w. Architektura wsi o typie trzy i czterobudynkowych zagród, z budynkiem mieszkalnym od strony drogi. Budynki murowane, ceglane zaś budynki gospodarcze nietynkowane. Zabudowa rozmieszczona głównie przy dwóch głównych, krzyżujących się drogach wsi. Średniowieczny układ ruralistyczny z owalnicą obecnie został zatarty. Jedynie we wschodniej części wsi zachował się najstarszy fragment wsi z usytuowaniem trzech gospodarstw zlokalizowanych przy niewielkim stawie.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

Pierwotny układ wsi przekształcony w wyniku założenia zespołu folwarcznego we wsi. Zespół folwarczny o otwartej kompozycji, zabudowany był po obu stronach dziedzińca. Dwór usytuowany był w północnej części zespołu. Dwór został rozebrany w 1979r., a na jego miejscu został wybudowany trzykondygnacyjny blok mieszkalny z tzw. „wielkiej płyty”. Współcześnie rozplanowanie założenia folwarcznego zostało zatarte. Zachował się jedynie teren historycznego parku.

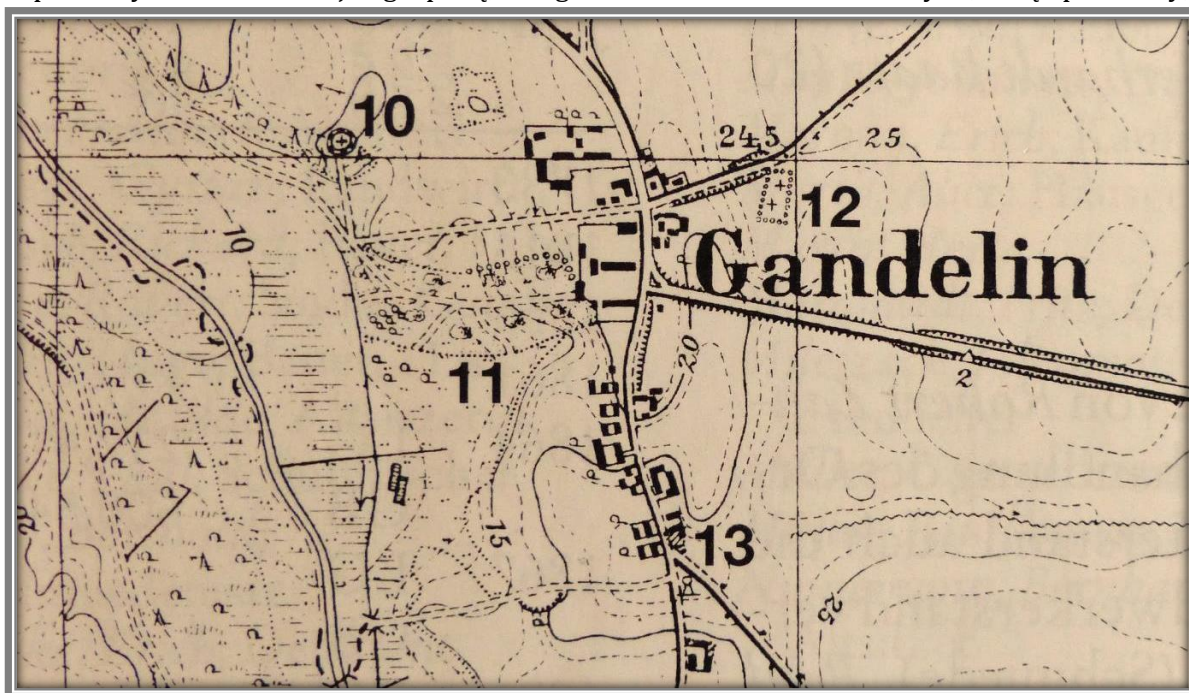
CHARZYNO – Wieś o średniowiecznym rodowodzie. Pierwsze wzmianki historyczne o wsi pochodzą z 1219r. pod nazwą Gharin, kiedy to księżna Ingardis przekazuje wieś swojemu synowi Warcisławowi III. Następna historyczna wzmianka o wsi pojawia się w 1356 r. pod nazwą Garyn, a następnie z okresu reformacji w 1554 r. podczas wizyty biskupa kamińskiego we wsi. Na historycznych mapach z 1618r. wykazana jest jako wieś Grin. Nazwa wsi ma pochodzenie z języka wendyjskiego i oznacza „gora” lub „gorę”- co można interpretować jako „góra” lub „palę” (ze względu na ówczesne wypalanie okolicznych lasów). Wieś została założona w okresie średniowiecza w formie owalnicy. W centralnej części wsi zlokalizowany kościół z cmentarzem przykościelnym. W środkowej części wsi zachowana architektura średniej wielkości zagród w typie trzy i czterobudynkowej. Z końcem XIX w. nowe podziały ziemskie sprzyjały rozwojowi małych gospodarstw. Spowodowało to duży wzrost gospodarczy wsi. Z końcem XIX w.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

wybudowana została główna droga prowadząca do Kołobrzegu. W 1895r. wybudowano kolej wąskotorową relacji Kołobrzeg-Gościno. W 1906r. została zbudowana mleczarnia. W 1859r. zbudowano budynek szkoły. W 1938 r. szkoła została rozbudowana i posiadała 3 sale lekcyjne dla 139 uczniów. W 1939r we wsi mieszkało 464 mieszkańców. Początek XX w. charakteryzował się dalszym rozwojem gospodarczym wsi. Wieś zaczęła się rozbudowywać w kierunku zachodnim i południowym. Wzdłuż drogi ukształtowany został układ pierzejowy zabudowy zagrodowej. Współcześnie układ przestrzenny wsi jest znacznie rozbudowany w kierunku północnym i zachodnim. We wschodniej części wsi został zachowany dawny układ owalnicowy z historycznym układem pierzejowym zabudowy. Zachowana została także architektura budynków w najstarszej części wsi.

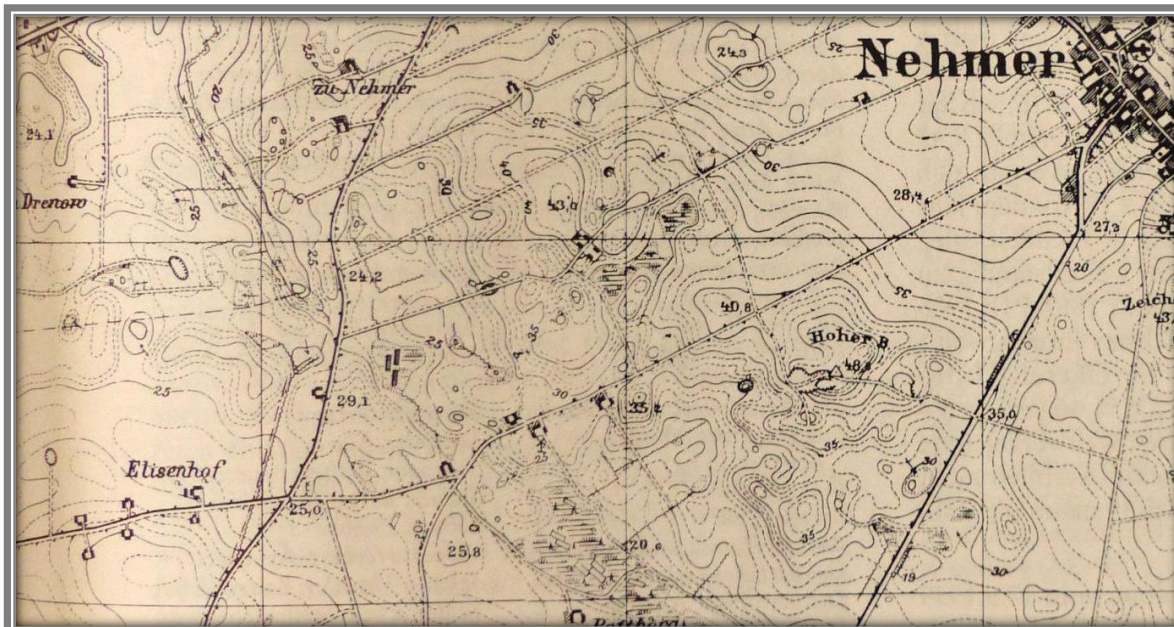
KĘDRZYNO - Wieś o średniowiecznym rodowodzie i ponad 700-letniej historii. Pierwsze wzmianki historyczne o wsi pojawiają się w dokumencie z 7 marca 1276r. w akcie założenia wsi przez biskupa Hermana von Gleichen - wieś wymieniana jest pod nazwą Chandurino. Ponownie wzmianki historyczne z nazwą Gandelin pojawiają się w XVII w. jako lenno rodu von Manteuffel. 14.09.1731r. wieś z lenna stała się własnością szlachecką i przechodziła w formie dziedziczenia. W 1764r. wieś została sprzedana przez rodzinę Manteuffel rotmistrzowi Johanowi von Gaudecker. W okresie od 1824r. do 1864r. wieś stała się własnością rodu von Darkow. Ostatnimi właścicielami przed II wojną światową była rodzina Weidlich. Po reformie rolnej w XIX w. wieś i folwark zostały rozdzielone. Po parcelacji w 1888r. powstały małe kolonie: Paprocie, Wędzice i „Kędrzyno Nowe”. Wzrosła też liczba mieszkańców wsi do 400 osób. Wieś posiadała także usługi na potrzeby mieszkańców tj: 1 gospodę, usługi handlu towarami kolonialnymi, urząd pocztowy,

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

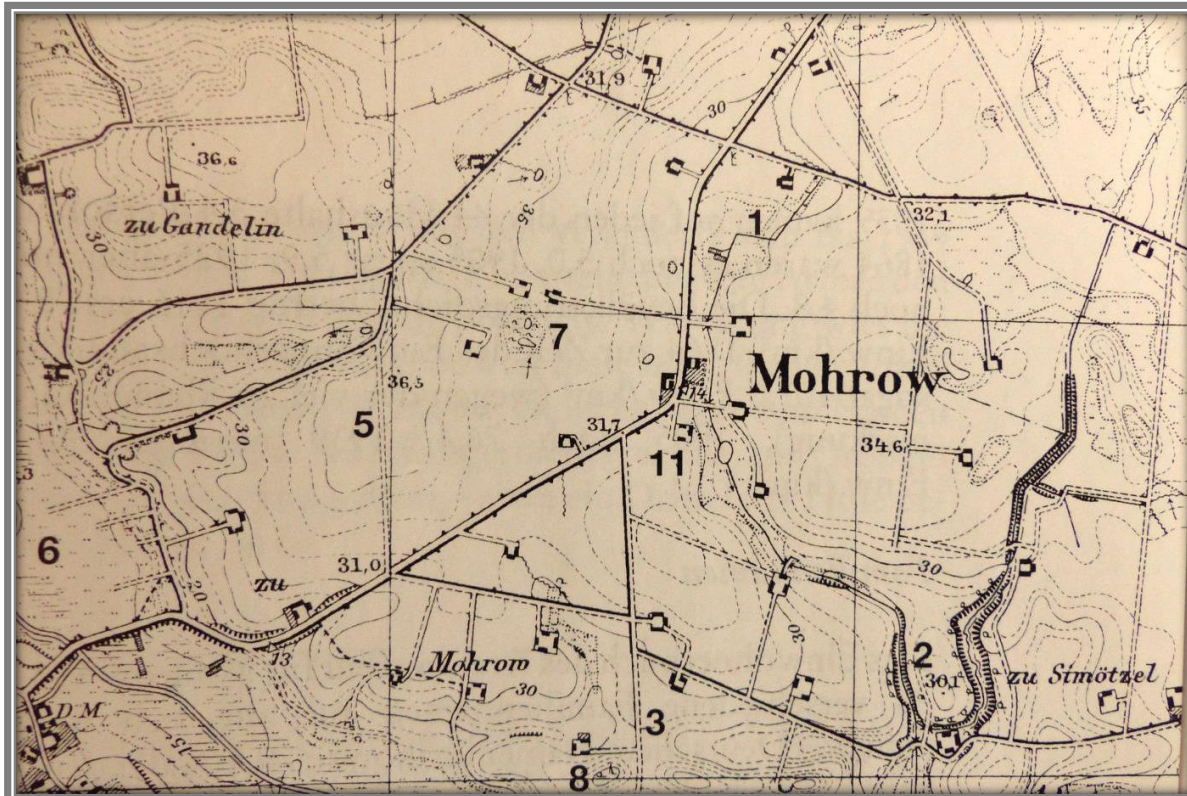
a także małe zakłady rzemieślnicze. W 1880r. we wsi zbudowano 1-klasową szkołę dla 51 uczniów. Forma przestrzenna wsi założona na planie owalnicowym. Układ ten współcześnie całkowicie został zatarty. Mała wieś średniowieczna w trakcie rozwoju gospodarczego w XVIII w. przekształcona została w wieś folwarczną. Właściciele ziemscy założyli folwark w zachodniej części wsi. W skład założenia wchodziły zabudowania folwarczne tj. budynki gospodarcze, dwór oraz park. W części południowej zlokalizowane były dwubudynkowe zagrody robotników folwarcznych. Po wschodniej części wsi zachowały się nieliczne domy mieszkalne. Współcześnie układ przestrzenny wsi nie uległ znacznym przekształceniom. Zachowały się budynki mieszkalne, murowane z cegły ceramicznej, tynkowane. W północnej części wsi zlokalizowane zostały bloki mieszkalne z „wielkiej płyty”. Historyczna kompozycja zespołu folwarcznego wraz z dworem uległa zatarciu. Dwór został rozebrany pod koniec XX w., a zabudowania folwarczne popadły w ruinę po likwidacji PGR-u we wsi. Do dnia dzisiejszego zachował się jedynie obszar dawnego parku wraz z sąsiadującym cmentarzem rodzowym.

PAPROCIE - Wieś powstała w 1888r. z parcelacji majątku ziemskiego wsi Kędrzyno- Owczarnia folwarku Kędrzyno. Kolonia składała się z 11 gospodarstw rolnych. Do dnia dzisiejszego zachowany został historyczny układ zabudowy zagrodowej trzybudynkowej. Zagrody usytuowane są po południowej stronie drogi, oddalone od siebie co kilkadziesiąt metrów nie tworzą pierzei. Architektura domów mieszkalnych murowana, ceglana, w dużej części zachowana do dnia dzisiejszego.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

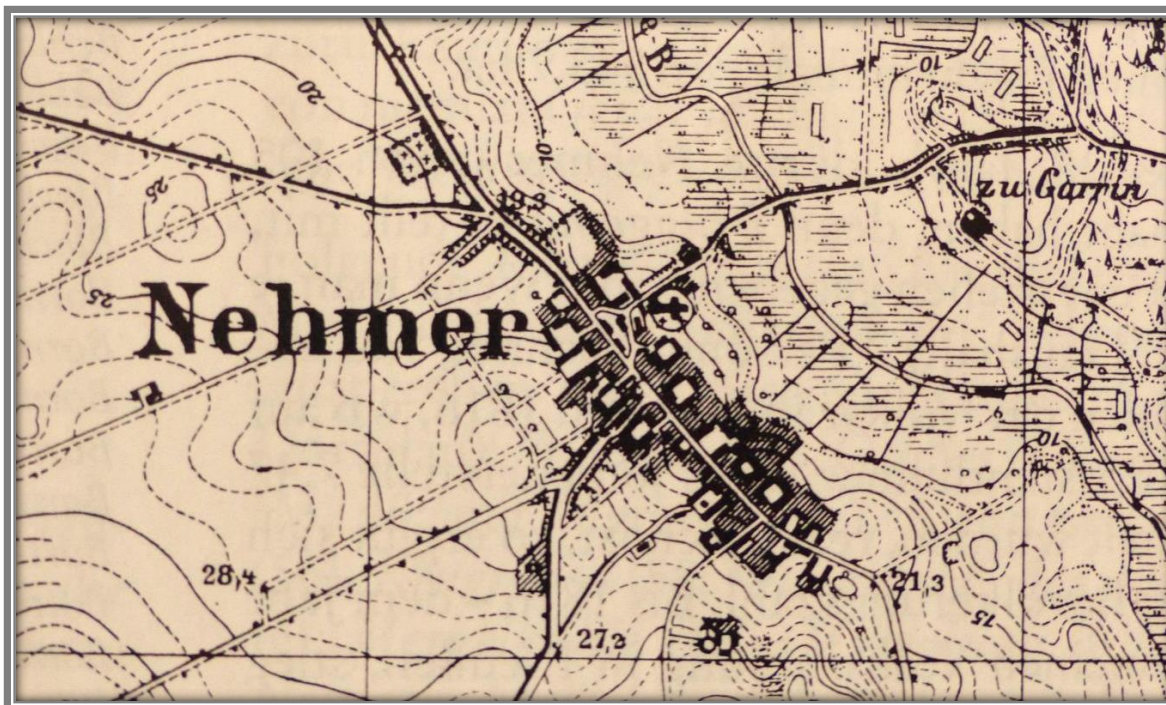
MOROWO - Jedna z najmłodszych wsi na obszarze gminy. Wieś powstała na mocy rady miejskiej

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

Kołobrzegu w 1822r. Obszar dzisiejszej wsi wzmiankowany historycznie przez Brüggemanna jako areał rolny wsi Byszewo, który w 1780 r. przeszedł w lenno Kołobrzegu jako miejskie zasoby leśne. Rozwój wsi następuje w XIXw. Wieś została ukształtowana jako kolonia. Gospodarstwa nowo wydzielane zostały zlokalizowane bez planu i o „luźno zakomponowanej” strukturze na areałach rolnych. Forma ta zachowała się do czasów współczesnych. Zgodnie z materiałami historycznymi z 1928r. na terenie wsi funkcjonowały 32 gospodarstwa. Na przełomie wieku XIX i XX wieś szybko się rozwijała, co sprzyjało zwiększeniu liczby ludności. W 1864 r. wieś zamieszkiwały 273 osoby, a w 1939 r. – 151 osób. Przed I wojną światową została zbudowana we wsi szkoła, do której uczęszczało 32 uczniów. Współczesna wieś zachowała charakter kolonii. Po zakończeniu II wojny światowej wieś uległa zmniejszeniu. Obecnie istnieje we wsi 2/3 gospodarstw z okresu jej największego rozwoju. Dobrze zachowała się architektura zabudowań gospodarczych murowanych, nietynkowanych z cegły ceramicznej. Budynki mieszkalne uległy przekształceniom i dewaloryzacji.

NIEMIERZE - Wieś o metryce średniowiecznej, mająca swoje początki w XIII w. Pierwsze wzmianki historyczne pochodzą z 1276r., kiedy to biskup Kamieński Hermann von Gleichen potwierdza posiadanie przez kapitułę Kołobrzeską gruntów we wsi pod nazwą Niemyre. Nazwa wsi także jest wykazana w dokumentach historycznych pod nazwą Nemere, Nemher, Nemer.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

W okresie średniowiecza wieś stanowiła lenno rodziny Manteuffel. W wiekach późniejszych wieś przeszła w ręce rodu Stojentina. W 1606r. miasto Kołobrzeg wykupuje od Lorentza Stojentina całą wieś, która aż do XIX w. jest własnością miasta. Podczas wojny siedmioletniej w 1762r., przy oblężeniu Kołobrzegu wieś ulega całkowitemu zniszczeniu przez wojsko rosyjskie. Wieś została odbudowana i zaprojektowana jako ulicówka wzdłuż głównej drogi. Budowa wsi zakładała wznoszenie budynków murowanych z cegły ceramicznej. Gospodarczo wieś była wyłącznie rolnicza, bez rzemieślniczych zakładów. Od 1892r. istniała we wsi 1 gospoda, a od

1933r. funkcjonował urząd pocztowy. W 1890r. zaplanowano drugi cmentarz na końcu wsi. We wsi funkcjonował młyn holenderski, który zachował się do czasów współczesnych. Obiekt jest jedynym zachowanym wiatrakiem na obszarze gminy. Obecnie obiekt został zaadaptowany na funkcje mieszkalną. Współcześnie układ wsi dobrze zachowany. Zachowały się pierzeje zabudowy wzdłuż drogi. Zachowała się także architektura budynków z pocz. XXw. Dominują zabudowania zagrodowe trzy i czterobudynkowe z budynkami mieszkalnymi. Zachowane w dobrym stanie obiekty mieszkalne- murowane, z cegły, tynkowane i zdobione detalem oraz budynki inwentarskie- nietynkowane, z cegły klinkierowej.

NIEŻYN – Wieś powstała w czasach średniowiecznych. W zapisach historycznych pojawia się po raz pierwszy w 1269 r. pod nazwą Nesin, kiedy to biskup kamieński Hermann von Gleichen sprzedaje wieś meklemburskiemu klasztorowi w Dargun. Wieś występuje w dokumentach datowanych z 1272r. i 1289r. jako Niesino, a w 1294r. jako Neszin. Nazwa pochodzi od języka wendyjskiego i znaczył „niski”-

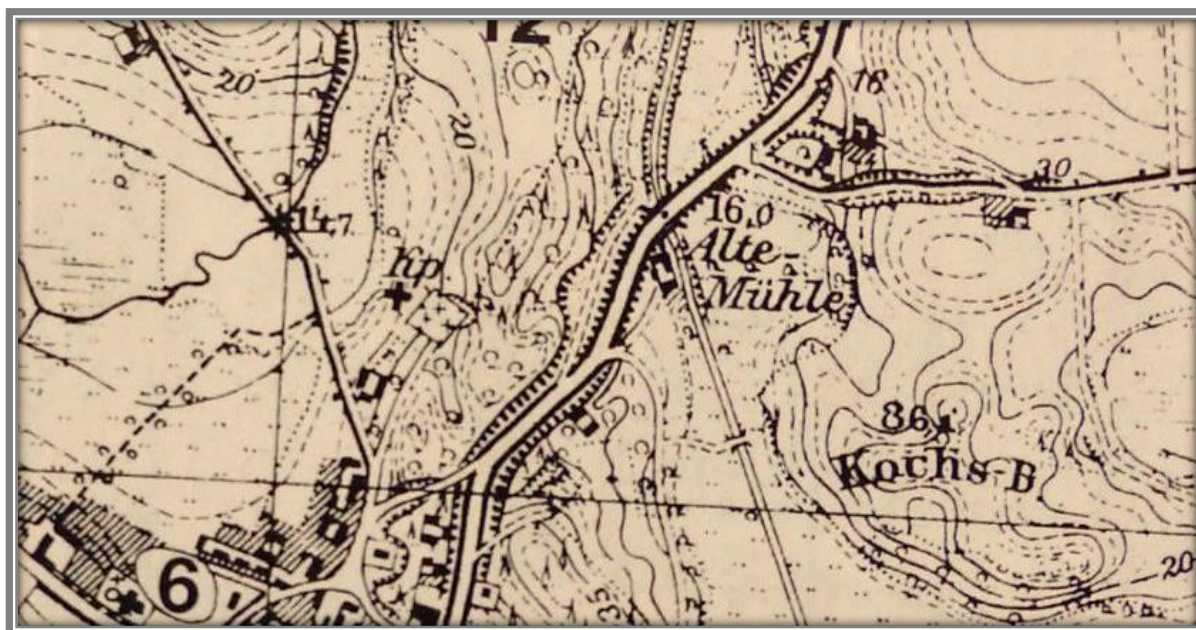

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

ze względu na lokalizację terenową wsi. W 1554 r. wieś staje się lennem rodu von Manteuffel. Na przestrzeni wieków XVII i XVIII wieś przechodzi na własność rodziny von Wachholz, następnie na własność rodziny Steffenhagen. W wyniku reformy uwłaszczeniowej w XIX w. dobra ziemskie zostały rozparcelowane. Wieś charakteryzowała się teraz jako wieś o małych arealach rolnych o powierzchni od 5 do 20 ha. Rozwój wsi wpłynął na pojawienie się innych gałęzi gospodarki niż rolnictwo. Na początku XXw. wieś posiadała urząd pocztowy, spółkę mleczarską, 1 gospodę, wypożyczalnię rowerów, sklep spożywczy, młyn i tartak oraz cementownię wraz z handlem materiałami budowlanymi. W 1925r. wieś zamieszkiwało 438 osób. W 1929r. 68% mieszkańców było zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, 15% w przemyśle i handlu oraz 3% w handlu i komunikacji. W 1897r. zbudowano we wsi szkołę dla 69 dzieci. Szkoła posiadała trzy klasy i zapewniała także dwa mieszkania dla nauczycieli. Wieś została założona w formie owalnicy. Pierwotna forma przestrzenna współcześnie uległa zatarciu. Od XVIIIw. układ wsi

całkowicie został przekształcony na układ ulicowy. Zabudowa została ukształtowana wzdłuż łukowato wygiętej ulicy. Budowano zabudowania typu dwubudynkowego, a także czworaki, dwojaki. Współcześnie układ ulicowy wsi zachowany bez większych zmian. Zachowana w dobrym stanie architektura z okresu pocz. XX w., w tym budynki mieszkalne murowane, z cegły ceramicznej, zazwyczaj tynkowane. Zachowały się także częściowo budynki pracowników folwarcznych- obecnie zdewaloryzowane i przekształcone.

MACZNIK - osada założona jako zagroda młyńska z budynkiem młyna wodnego (wraz z częścią mieszkalną) i budynkiem gospodarczym nad rzeką Błotnica. Powstanie młyna datuje się już na czasy średniowieczne. Wskazują na to wzmianki historyczne z XIV w. przy określeniu granic wsi Nieżyn i Unieradz. Następna nota historyczna pojawia się o osadzie w 1554 r. Nazwa miejscowości wspomniana jest jeszcze w dokumentach z 1845r. w związku z regulacją nurtu rzeki Błotnicy. Młyn wodny przestał funkcjonować w drugiej połowie XIX w. z racji prac regulacyjnych na rzece. Jego funkcję przejął wiatrak holenderski, wzniesiony na pobliskim wzgórzu. Osada w 1939r. została zlikwidowana. W chwili obecnej wybudowane po II wojnie światowej zabudowania zlokalizowane są z dala od miejsca historycznej lokalizacji młyna.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

ŚWIECIE KOŁBRZESKIE - Wieś o rodowodzie średniowiecznym. Wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1224r. w dokumentach historycznych jako Szwetie. Następnie nazwa wsi pojawia się w 1240r. jako Zwete w akcie nadania wsi przez księcia Warcisława III klasztorowi w Białobokach. Wzmianka w dokumentach pojawia się następnie w 1329r. i w 1860r. pod nazwą Schwet. Nazwa ma pochodzenie z języka wendyjskiego i wg. Schlemmera znaczy „swet”- światło. Przez setki lat wieś stanowiła własność zakonną: książę Barnim I potwierdza w dokumentach fundację wsi dla klasztoru Zakonu Marienbusch. W 1467r. zakon w Białobokach przekazuje wieś rodzinie von Wacholtz i wieś pozostaje w posiadaniu rodziny przez następne 400 lat. Dokumenty Diecezji Kamieńskiej z lat 1491-93 wspominają o istnieniu kaplicy na terenie wsi, należącej do parafii Górawino, która w czasach reformacji została zniszczona. Wiek XVIII

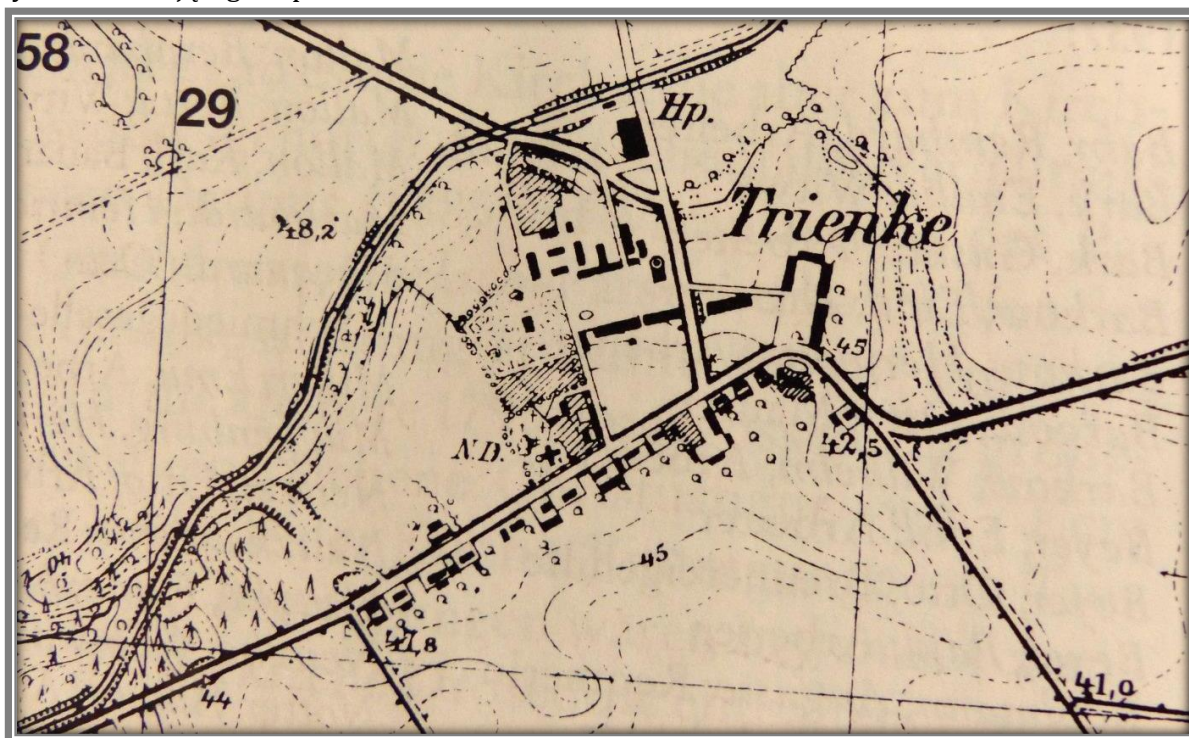
przynosi złożone stosunku własnościowe na terenie wsi. W 1780r. obszar wsi obejmował trzy dzisiejsze miejscowości: Świecie Kołobrzeskie (Schwedt), Petrykozy (Althof) i Ludwikowo (Ludwigshöh). Wieś ówczasie składała się z folwarku, owczarni, siedziby rycerskiej i 10 gospodarstw. We wsi funkcjonował młyn. W dobie przemian gospodarczych XIX w. liczne grunty uległy parcelacji. Rozwój wsi spowodował napływ ludności: po reformie w XIX w. wieś zamieszkiwało 446 osób, a w 1905r. we wsi mieszkało 557 osób. Przed I wojną światową została zbudowana 2-klasowa szkoła, do której uczęszczało 61 dzieci. Forma przestrzenna wsi założona na planie owalnicowym.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

Historyczne założenie wsi koncentrowało się w obszarze obecnego centrum wsi z dwoma ulicami w kształcie owalnicy. Struktura zabudowy składała się głównie z zabudowy drewnianej, ukształtowanej w pierzejach dwóch ulic. Na początku XXw. zmienia się charakter zabudowy wsi. Powstają budynki murowane, z cegły ceramicznej, domy mieszkalne tynkowane, zabudowania inwentarskie nietynkowane z czerwonej cegły. Powstają budynki mleczarni, szkoły, gospody, sklep oraz nowe zabudowania w południowej części wsi wzdłuż drogi prowadzącej do Starnina. Współcześnie układ ruralistyczny wsi nie uległ znacznemu zatarciu. Zachowane zostały zagrody średniorolne, ukształtowane w systemie trzybudynkowym z chałupą w głębi podwórza oraz w części północnej wsi zagrody z budynkami mieszkalnymi od frontu działki. Architektura zabudowy wsi nie uległa na przestrzeni 70 lat większym zmianom.

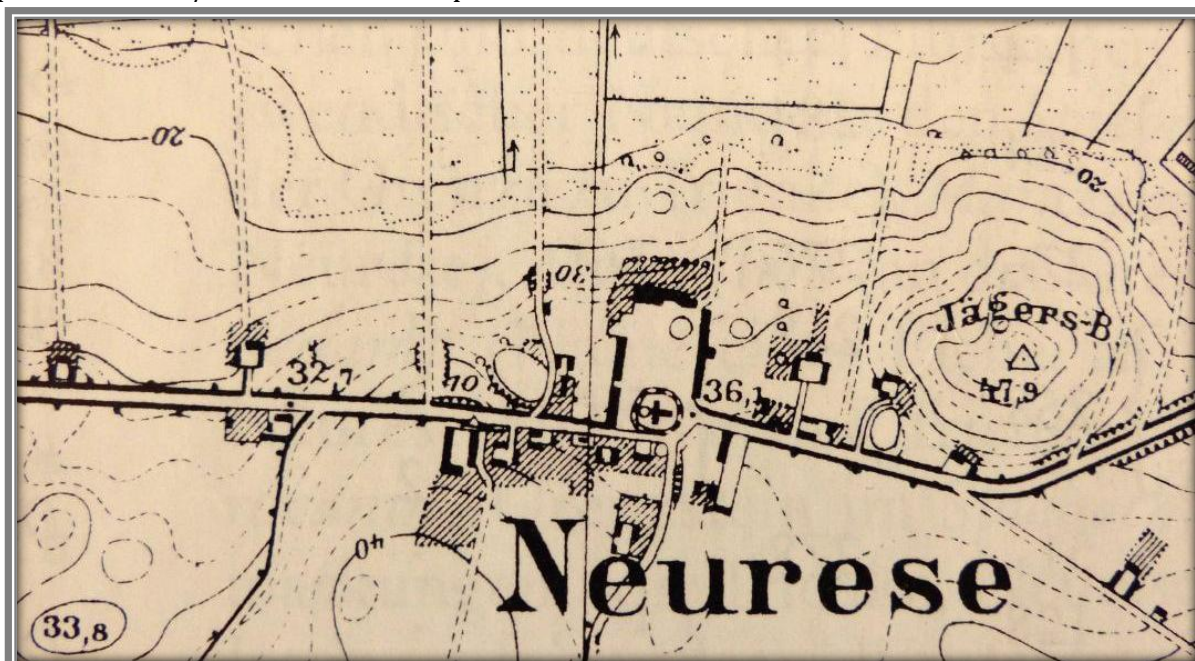
TRZYNIK -Wieś o średniowiecznym rodowodzie. Najwcześniejsze wzmianki historyczne o Trzyniku datowane są na 1294r., pod nazwą Trinike. Nazwa wsi zostaje przywołana w 1314r. kiedy to Berta-wdowa Slaweke z Drozdowa sprzedaje ziemię księdzu Segebode z Trzynika. Następnie w 1554r. ujawnia się zapisek wizytacji kościelnej Lorentza i Hansa von Manteuffel w Trzyniku. Matrykuły rycerskie z 1572r. wskazują Trzynek jako lenno rodu Manteuffel. Od 1858r. do 1945r. wieś była we władaniu rodziny von Gerlach. Ostatnim właścicielem wsi w 1939r. był Carl August von Gerlach z Parsow. Wieś składała się z części centralnej- głównego folwarku oraz części: Trzynek Lasy, Trzynek Owczarnia- Suchorąb oraz Trzynek Młyn. W wyniku reformy własnościowej wieś została podzielona na 28 gospodarstw o powierzchni od 5 do 10 ha. W 1939 r. na obszarze wsi istniało 290 gospodarstw. Rozwój wsi sprzyjał wzrostowi ludności we wsi. W 1925 r. wieś zamieszkiwało 402 mieszkańców. Współcześnie rozplanowanie założenia folwarcznego nie zostało zatarte. Zachowały się zabudowania gospodarcze, siedziba zarządcy, gorzelnia, a także dwór i założenie parkowe. Do czasów współczesnych zachował się także zabytkowy kościół wraz z przyległym cmentarzem. Zachował się układ zabudowy zagród dwubudynkowych wzdłuż głównej drogi we wsi. Współcześnie zrealizowane budynki mieszkalne w centrum wsi są wkomponowane w historyczną zabudowę wsi. Wieś rozwinęła się w kierunku południowym. Pod koniec XXw. zrealizowano zabudowę mieszkaniową wielorodzinną w formie bloków z „wielkiej płyty” na krańcu wsi. Nie stanowi to elementu dysharmonizującego w panoramie wsi.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

UNIERADZ - Jedna z najstarszych wsi w gminie o rodowodzie wczesnośredniowiecznym. Wieś założona około XIIIw. Nazwa miejscowości występuje po raz pierwszy na kartach historycznych w 1266 r. jako Nerese, kiedy to biskup kamieński Hermann sprzedaje wieś zakonowi meklemburskiemu w Dargun na potrzeby zakonu. W 1297r. w historii pojawia się nazwa wsi jako Nereze. Nazwa ta ma pochodzenie z języka wendyjskiego i prawdopodobnie pochodzi od słowa „nieraznie”- nieswojo. Forma nazwy „Nerese” utrzymuje się długo w dokumentach

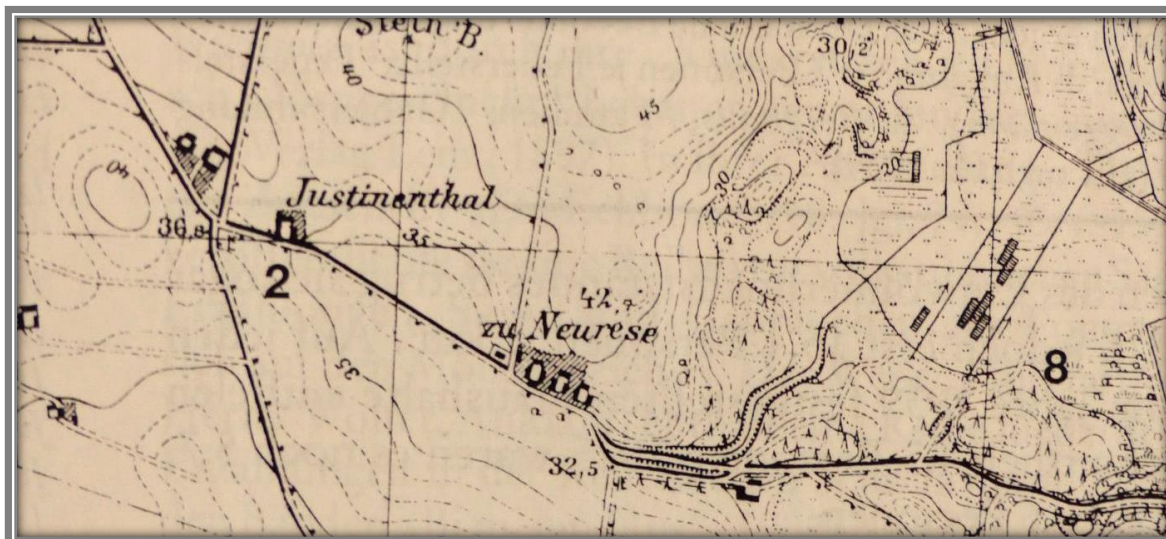
pisanych. Dopiero w 1780r. w zapisach kroniki Brüggemana wzmiankuje się ją jako Neurese. Historia wsi ma bogatą historię, niezmiennie związaną z rodem von Manteuffel. Od 1458 r. wieś weszła w posiadanie dóbr rodu von Manteuffel. W 1712r. wieś zostaje kupiona przez burmistrza Kołobrzegu Ewalda Joachima von Eichmanna, a następnie zostaje przekształcona w folwark. W XVIII w. utrwała się forma wsi w układzie dwóch części A i B- ze względu na specjalizację produkcji rolnej. W 1886 r wieś w układzie części A i B uległa parcelacji. Doprowadziło to do powstania licznych kolonii: z części A pozostał dzisiejszy Marianówek, zaś z części B- Izdebno. Ogólna powierzchnia wsi wynosiła ówczesnie 933ha. Rozwój wsi skutkował także napływem ludności- w 1919r. we wsi mieszkało 393 osób. Średniowieczne założenie wsi oparte na planie owalnicowym z małym nawsiem. W centrum wsi zlokalizowany kościół, wzniesiony w XIII w. Na przełomie XVIII/XIX w. wieś została przekształcona w folwark.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

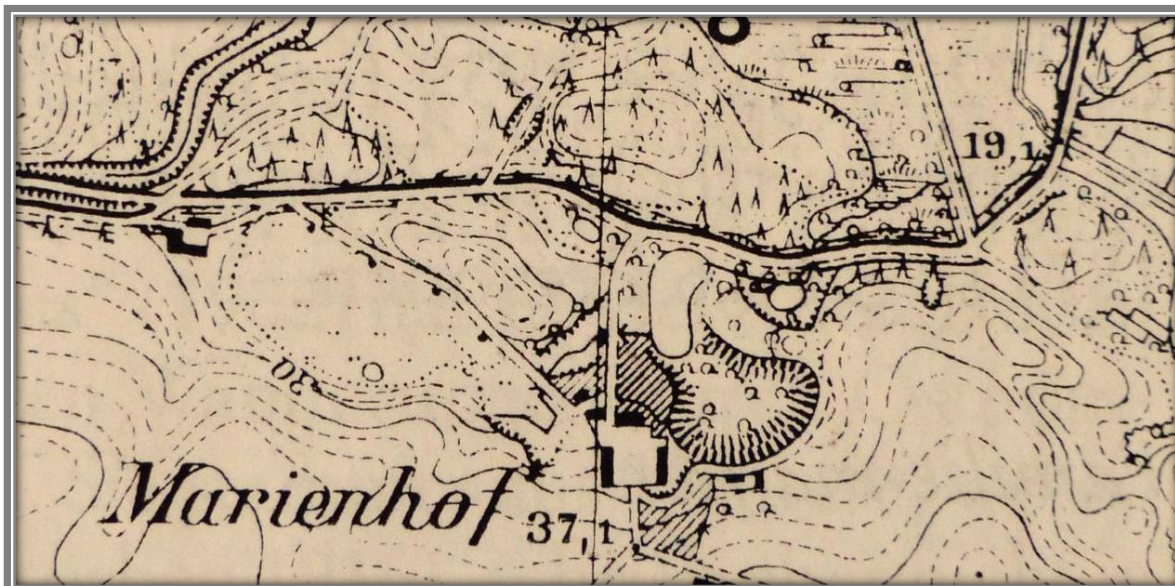
Spowodowało to całkowite zatarcie średniowiecznego układu wsi. W rejonie pierwotnego nawsia zaplanowano zespół budynków z dworem. Folwarkowi towarzyszył zakomponowany park dworski z niewielkim stawem. Z końcem XIX w. folwark został rozebrany, a jedyną zachowaną pozostałością po nim jest fragment parku z zachowaną roślinnością. We współczesnej formie przestrzennej wsi zachowała się południowa część wsi z układem zagród dwubudynkowych i trzybudynkowych rozlokowanych wzdłuż ulicy. Budynki obecnie mocno przekształcone i zdewaloryzowane.

IZDEBNO - Osada powstała w 1 ćwierci XIX w. z dóbr ziemskich Unieradza B. Osada pełniła funkcję owczarni. W XIX w. została przekształcona w gospodarstwo rolne. Osada składała się z trzech zagród średniorolnych. Charakteryzowała się typowym układem zabudowy zagrodowej ówczesnego okresu tzn. jako zagroda trzybudynkowa z chałupą na osi, usytuowana w głębi dziedzica. Osada stanowi przykład zabudowy zagrodowej występującej na licznych koloniach na terenie gminy.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

MARIANÓWEK – osada powstała w 1850r. z dóbr ziemskich Unieradza części A. Układ zabudowy z dworem w głębi dziedzińca i budynkami gospodarczymi po obu stronach dziedzińca. Folwark otaczał rozległy park w stylu naturalistycznym, z licznymi stawami i terenami leśnymi. Współcześnie z zespołu folwarcznego pozostał tylko dwór wraz z czworakiem. Obiekty utrzymywane są w dobrym stanie technicznym. Od 30 lat teren użytkowany jest przez Ośrodek Rehabilitacyjny „Monar”. Krajobraz kulturowy tego miejsca nie uległ znacznym zmianom przez co stanowi cenny walor dziedzictwa kulturowego gminy.

Fot. M. Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999; – Fragment mapy z 1891 r.

7. ZABYTKI GMINY SIEMYSŁ I FORMY ICH OCHRONY.

Na obszarze gminy Siemysł zlokalizowane są obiekty zabytkowe o zróżnicowanej wartości historycznej, zabytkowej, kulturowej. Do najwyższej cenionych, wpisanych do rejestru zabytków województwa Zachodniopomorskiego zalicza się cztery obiekty sakralne, trzy założenia parkowe oraz cztery stanowiska archeologiczne oraz 11 zabytków ruchomych, które stanowią

wyposażenie kościołów. Wszystkie decyzje o wpisie do rejestru zabytków zostały podjęte na podstawie Ustawy z dnia 20 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury, która obowiązywała do 17 listopada 2003 r. Wszystkie decyzje zachowują moc prawną. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2014, poz. 1446 z późn. zm.) określa formy ochrony zabytków. Zakres występujących form ochrony dla obiektów i obszarów występujących na terenie gminy Siemyśl przedstawia się następująco:

7.1. Pomnik Historii

Pomnik historii to zabytek nieruchomy o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski o ponadregionalnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz o znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego kraju. Pomnik Historii ustanawiana w drodze rozporządzenia Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Pomnikami historii mogą być ustanowione budowle, obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych a także stanowiska archeologiczne.

Na terenie gminy Siemyśl powyższa forma ochrony prawnej nie występuje.

7.2. Park Kulturowy

Park kulturowy jest prawną formą ochrony zabytków, która znajduje się w kompetencji jednostek samorządu terytorialnego. Park kulturowy jest powoływany na mocy uchwały rady gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, rada gminy. Utworzenie parku kulturowego ma na celu ochronę krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej. **Na terenie gminy Siemyśl powyższa forma ochrony prawnej nie występuje.**

7.3. Ochrona planem miejscowym

Ochrona planistyczna jest formą ochrony zabytków, która znajduje się w kompetencji jednostek samorządów terytorialnych. Zawarte w planie miejscowym ustalenia po uchwaleniu przez radę gminy stają się prawem miejscowym i skutecznym narzędziem do ochrony obiektów i obszarów zabytkowych. Na obszarze gminy Siemyśl obowiązuje jeden plan miejscowy uchwalony uchwałą Nr 134/XXVI/12 Rady Gminy Siemyśl z dnia 12 września 2012r. Obowiązującym planem miejscowym zostały objęte 32 stanowiska archeologiczne.

7.4. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

Wpis do rejestru zabytków zapewnia pełną ochronę prawną obiektu. Wpis do rejestru zabytku nieruchomego może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Odnośnie zabytku ruchomego wpisu dokonuje się na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. W przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru. Na obszarze gminy Siemyśl wpisem do rejestru zabytków objętych jest

obecnie 13 obiektów nieruchomości (w tym 4 stanowiska archeologiczne) i 11 obiektów ruchomych.

Załącznik nr 1- wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków

1. W rejestrze zabytków wpisane zostało 13 obiektów nieruchomości, w tym:

4 kościoły wraz z otoczeniem:

- 1) Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Unieradzu wraz z otoczeniem,
- 2) Kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Niemierzu wraz z otoczeniem,
- 3) Kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela w Nieżynie,
- 4) Kościół filialny pw. św. Kazimierza i św. Anny w Trzynieku,

3 parki dworskie:

- 1) Park dworski w Białokurach,
- 2) Park dworski w Kędrzynie,
- 3) Park dworski w Trzynieku,

a także 4 stanowiska archeologiczne stanowiące najcenniejsze znaleziska kultury z okresów prehistorycznych- pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, lub relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. W rejestrze zabytków wpisano 11 obiektów ruchomych- są to zabytki sakralne stanowiące wyposażenie kościołów w Niemierzu, Siemyślu i Unieradzu. Wykaz zabytków ruchomych jest dostępny w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Szczecinie - Delegatura w Koszalinie. Obiekty objęte ochroną stanowią świadectwo sztuki z okresu późnego gotyku i baroku. Stan techniczny i kondycja obiektów jest dobra i nie wymaga prac konserwatorskich.

7.5. Zabytki wyznaczone do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków zostały wyznaczone z obszaru gminy 33 obiekty nieruchome w tym kościoły, budynki mieszkalne, obiekty usługowe oraz parki i cmentarze historyczne. Z zakresu zabytków ruchomych do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji wyznaczonych zostało 186 zabytków-są to zabytki sakralne stanowiące wyposażenie kościołów w Niemierzu, Siemyślu, Unieradzu, Charzynie i Trzynieku. W zakresie zabytków nieruchomych archeologicznych do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji wyznaczonych zostało 325 stanowisk archeologicznych.

7.6. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Jednym z obowiązków nałożonych na gminy przez ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest: „uwzględnienie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”. Art. 22 ust. 4 ustawy zobowiązuje wójta gminy do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy. Ochronę zabytków objętych gminną ewidencją uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art.19 ust. 1). Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy (art. 21). Rozpoznanie zasobów, stanu zachowania obiektów zabytków pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia.

Załącznik nr 2- wykaz obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków

8. ZABYTKI NIERUCHOME O NAJWAŻNIEJSZYM ZNACZENIU DLA GMINY SIEMYŚL

8.1. Architektura sakralna

Na terenie gminy Siemyśl zlokalizowanych jest 6 kościołów stanowiących dobro kulturowe gminy. Obiekty te odznaczają się zróżnicowanymi walorami zabytkowymi, historycznymi i kulturowymi:

1) Kościół filialny pw. św. Michała Archanioła w Unieradzu

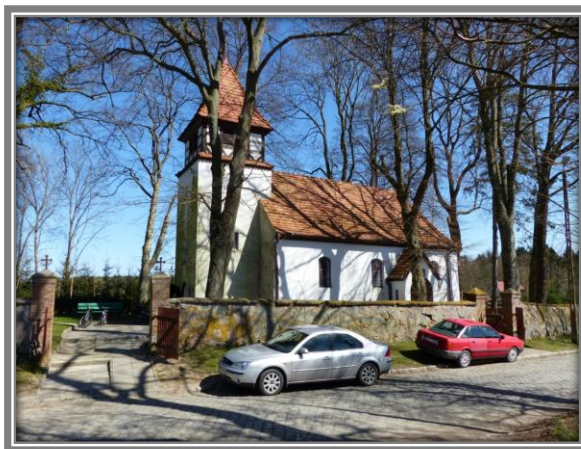
Najstarszy zachowany obiekt sakralny na terenie gminy, datowany na XIII w. Najstarsze wzmianki historyczne wskazują na 1288 r. jako rok budowy kościoła (ówczesnie kaplicy). Kościół objęty ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Kościół usytuowany w centralnej części wsi. W pobliżu kościoła znajduje się cmentarz przykościelny z nielicznymi zachowanymi nagrobkami. Teren cmentarza na planie koła ogrodzony niskim kamiennym ogrodzeniem wzniesionym z kamieni polnych. Bryła i architektura kościoła w stylu romańskim. Kościół murowany z kamienia polnego i cegły. Fundamenty wzniesione z kamienia polnego. Kościół jednonawowy- nawa kościoła na planie prostokąta o wymiarach 16,5m x 8,5m. Prezbiterium nie wyodrębnione z nawy, zamknięte półkoliście. Kościół posiada od strony zachodniej wieżę w konstrukcji drewnianej, słupowej. Wieża dobudowana do nawy głównej w ok. XVI w. Wieża kryta dachem namiotowym, zwieńczona krzyżem. Dach nawy dwuspadowy, kryty gontem. W oknach od strony chóru umieszczone są trzy herby rodu Manteuffel, datowane na 1599r. Wnętrze kościoła o surowym, skromnym wystroju, podkreślające charakter architektury romańskiej. Obiekt przeszedł na pocz. XXI w. gruntowne prace remontowe zarówno wieży jak i wnętrza kościoła.

2) Kościół filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Niemierzu

Kościół wzniesiony w stylu gotyckim w XIVw. Obiekt pierwotnie zbudowany jako kościół salowy. W późniejszych wiekach rozbudowany o wieżę, a także dobudowaną w XVIIw. małą zakrystię. Obiekt zachowany w całości do czasów współczesnych w niezmienionej formie i substancji. Kościół objęty ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Kościół zlokalizowany w centralnej części wsi, na wzniesieniu, przy drodze prowadzącej do Charzyna. W najbliższym otoczeniu kościoła zachowany historyczny cmentarz przykościelny, z zachowanymi nagrobkami. Fundamenty kościoła wzniesione z ciosów kamiennych, na poziomie powierzchni gruntu ukształtowane jako kamienny cokół. Ściany zewnętrzne murowane z cegły ceramicznej, nieotynkowane. W wieży od strony zachodniej portal wejściowy, wykonany z cegły w dwóch odcieniach czerwonym i czarnym. Wieża kościoła przykryta hełmem baniastym z blachy miedzianej. Wewnątrz wieży ściany nieotynkowane. Wnętrze korpusu nawy jednoprzestrzenne. Ściany wewnętrzne w nawie kościoła murowane, otynkowane. Wnętrze kościoła nie uległy wymianie i zachowały charakter skromnych wnętrz. W części zachodniej nawy empora organowa neogotycka. W kościele znajduje się największa ilość zabytków ruchomych z terenu gminy, w tym ołtarz barokowy z XVIIIw., płyty fundatorskie rodów panujących we wsi w okresie renesansu i w XVIII w. Kościół posiadał ogrzewanie wraz z kotłownią usytuowaną na tyłach skarpy terenu przykościelnego. Po II wojnie światowej, w wyniku działań rabunkowych, kotłownia wraz z infrastrukturą grzewczą została rozgrabiona. Obiekt na przestrzeni pięciu ostatnich lat przeszedł prace remontowe dachu.

3) Kościół filialny pw. św. Jana Chrzciciela w Nieżynie

Kościół datowany na XIII w. Pierwsze wzmianki historyczne o kościele datowane są na 1269 r. Kościół objęty ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Kościół zlokalizowany we wschodniej części wsi, przy drodze prowadzącej do Byszewa. Teren przykościelny wyznaczony jest kamiennym murem z dwoma bramami. Do budynku kościoła przylega przykościelny cmentarz ewangelicki, na planie prostokąta z zachowanymi płytami nagrobnymi oraz wysokimi drzewami. Kościół jednonawowy, na planie prostokąta od wschodu z prezbiterium zamkniętym półkoliście. Od południowej strony dostawiona na rzucie prostokąta kruchta boczna. Kościół wzniesiony na fundamentach z kamiennych ciosów. Ściany zewnętrzne murowane z kamienia i cegły, otynkowane na zewnątrz. Bryła kościoła zwarta, I-kondygnacyjna, nakryta dwuspadowym dachem. Od strony zachodniej wieża z głównym wejściem do kościoła. Wieża kościoła murowana z cegły, wyodrębniona z rzutu nawy głównej, IV-kondygnacyjna z latarnią, nakryta

dachem namiotowym. W górnej partii wieża kościoła wykonana w konstrukcji szkieletowej- od strony zewnętrznej otynkowana z uwidocznieniem konstrukcji drewnianej. Pokrycie dachu dachówką ceramiczną karpiówką w koronkę. Wnętrze kościoła proste i skromne, z drewnianą emporą po zachodniej stronie nawy. Ściany wewnętrzne murowane ceglane, w całości otynkowane. Prace remontowe wieży na przełomie 80 i 90-tych lat XX w. Obecnie kościół jest po remoncie i nie wymaga prac budowlanych.

4) Kościół filialny pw. św. Kazimierza i św. Anny w Trzyniku

Kościół zbudowany w XIX w. Budowa ufundowana przez rodzinę Gerlach-Parsow. Kościół objęty ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków Województwa Zachodniopomorskiego. Obiekt zlokalizowany w centralnej części wsi, oddalony od głównej drogi prowadzącej do Drozdowa. Teren przykościelny wyznaczony poprzez niewysokie ogrodzenie wzniesione z kamiennych ciosów z jedną bramą. Za kościołem zlokalizowany przykościelny cmentarz ewangelicki z zachowanymi nielicznymi płytami nagrobnymi. Kościół posadowiony na fundamentach kamiennych, na poziomie gruntu w formie ciosów kamiennych. Kościół zbudowany w stylu neogotyckim, na rzucie ośmioboku, z wydzielonym prezbiterium, zamkniętym trójbocznie. Ściany zewnętrzne murowane z cegły ceramicznej, wzmocnione szkarpami. Od strony głównego wejścia do kościoła zachowana rozeta z witrażem. Dach ośmiopłaciowy, kryty dachówką ceramiczną karpiówką. Dach zwieńczony małą latarnią z krzyżem. W 1991r. kościół został spalony w pożarze. Uszkodzeniu uległa cała konstrukcja dachu, wnętrze kościoła oraz witraże w oknach. Po pracach remontowych kościół zyskał nowy dach wraz z nową uproszczoną formą iglicy. Obecnie obiekt w dobrym stanie technicznym. Prac remontowych wewnątrz wymaga empora kościelna.

5) Kościół parafialny pw. św. Stanisława Kostki w Siemyślu

Obiekt zbudowany w 1866r. Kościół usytuowany w centralnej części wsi, na wzniesieniu. Kościół stanowi dominantę wysokościową wsi. Teren przykościelny wyznaczony przez ceglany, tynkowany mur z dwoma bramami. Na terenie wydzielonym ogrodzeniem zachowany przykościelny cmentarz ewangelicki bez zachowanych nagrobków. Kościół wyznaczony do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Kościół w stylu neogotyckim, zbudowany na planie prostokąta, jednonawowy, jedno-kondygnacyjny, z wyodrębnionym od wschodu prezbiterium w kształcie trójbocznej absydy.

Ściany zewnętrzne murowane z cegły ceramicznej, nietynkowane. Od strony zachodniej wyodrębniona wieża na rzucie kwadratu. Wieża jest wyposażona w dwa dzwony z okresu gotyku i baroku. Kościół posadowiony na fundamentach kamiennych, przy czym powyżej gruntu ukształtowany w kamienny cokół o ciosanym licu. Ściany zewnętrzne wzniesione z cegły ceramicznej. Więźba dachowa drewniana, wieszarowa. Pokrycie dachu blachą ocynkowaną płaską, na wieży pokryta blachą w poziome pasy. Wnętrze kościoła skromne, ściany otynkowane. We wnętrzu kościoła zachowały się zabytki ruchome, w tym neogotyckie ołtarze boczne z XIX w., empora organowa. Na przełomie lat 70-tych i 80-tych dokonano wymiany pokrycia dachu z dachówki na blachę ocynkowaną. W 1998 r zamurowano drzwi boczne do zakrystii jak również wyłożono wewnątrz prezbiterium płytami marmurowymi.

6) Kościół filialny pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie

Kościół wzniesiony w 1877r. i zachowany w pierwotnym kształcie, bez śladów zniszczeń wojennych II wojny światowej. Kościół zlokalizowany w centralnej części wsi i jest dominantą we wsi. Wokół kościoła przestrzeń ogrodzona murem kamienno-ceglanym. Na wydzielonym terenie przykościelnym zachowany cmentarz ewangelicki z zachowanymi, nielicznymi nagrobkami. Kościół wyznaczony do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Kościół w stylu neogotyckim, zbudowany na planie prostokąta, z wyodrębnioną wieżą na planie kwadratu. Obiekt powstał w miejscu poprzedniego drewnianego kościoła z 1644r. Kościół posadowiony na fundamentach kamiennych, przy czym powyżej gruntu jako kamienny cokół. Obiekt jednonawowy i jednokondygnacyjny w nawie głównej, w prezbiterium-dwukondygnacyjny. Ściany zewnętrzne murowane, z cegły ceramicznej, nietynkowane. Wieża od strony zachodniej IV-kondygnacyjna, przykryta 6-bocznym hełmem. Dach nawy głównej dwuspadzisty, przykryty

dachówką ceramiczną. Wnętrze kościoła jednoprzestrzenne otwarte na prezbiterium. W kościele zachowało się zabytki ruchomych takie jak gotycki dzwon, empora z prospektem organowym, ołtarze boczne.

8.2. Architektura rezydencjonalna

Na terenie gminy wśród historycznych siedzib właścicieli ówczesnych folwarków zachowały się do czasów współczesnych jedynie trzy budynki. Budynki te ze względu na przekształcenia na przestrzeni 70 lat użytkowania charakteryzują się zróżnicowaną wartością zabytkową. Niemniej jednak posiadają walory historyczne i są ważne dla kulturowego dziedzictwa gminy.

1) Dwór w Trzynieku

Obiekt wzniesiony w II poł. XIX w. W 1858r. po śmierci Carla Heinricha von Gerlach majątek odziedziczył syn Friedrich August von Gerlach-Parsow, który był inicjatorem budowy siedziby dla swojej siostry. Budynek zlokalizowany w parku. Budynek wskazano do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Budynek posadowiony na fundamentach kamiennych. Ściany zewnętrzne murowane z cegły klinkierowej, nieotynkowane. Budynek rozplanowany na rzucie prostokątnym, dwukondygnacyjny z poddaszem, pokryty dachem dwuspadowym. Od strony ogrodu bryła posiada dobudówkę z tarasem. Na początku XX w. przebudowano część środkową bryły, podwyższając ją o jedną kondygnację poddasza. Dach dwuspadowy, pokryty dachówką ceramiczną karpieńską. Po II wojnie światowej budynek nie przeszedł poważniejszych przekształceń co przyczyniło się do zachowania pierwotnej bryły budynku do czasów współczesnych. Budynek jest własnością prywatną. Obecnie w obiekcie mieszczą się dwie funkcje: usługi zdrowia realizowane przez Stowarzyszenie użytkowników psychiatrycznej opieki zdrowotnej oraz ich rodzin i przyjaciół „Feniks”, a także funkcja mieszkalna - w budynku wydzielona jest część mieszkalna.

2) Dwór w Marianówku (Wszemierzyce)

Dwór zbudowany na początku XX w. Obiekt stanowił historycznie siedzibę folwarku należącego do majątku „Unieradz A”. Budynek był jednym z elementów założenia folwarcznego wraz z dziedzińcem i zabudowaniami folwarcznymi ukształtowanymi po obu stronach dziedzińca. Dwór zlokalizowany jest w sąsiedztwie historycznego założenia parkowego. Budynek wyznaczony do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Ściany zewnętrzne murowane z cegły, elewacje tynkowane. Budynek jest posadowiony na kamienno-ceglanej podmurówce.

Bryła budynku zorientowana jest w kierunku zachodnim i składa się z dwóch części na rzutach prostokątów. Wnętrza budynku w dużym stopniu zachowane. Budynek zwieńczony dachem naczółkowym. W latach 70-tych budynek przeszedł gruntowne prace remontowe bez znacznego przekształcania bryły i architektury budynku. Po pożarze na początku lat 90-tych XX w. bryła obiektu została odbudowana. Obecnie w stanie technicznym dobrym. Budynek od 30 lat jest użytkowany jako ośrodek rehabilitacyjny „Monar”.

3) Pałac w Siemyślu

Pałac stanowi współcześnie obiekt ważny społecznie i kulturowo dla gminy. Ze względu na liczne przebudowy i dobudowy na przestrzeni lat utracił walory zabytkowe, jednakże stanowi ważny obiekt w krajobrazie kulturowym gminy. Obiekt w pierwotnym założeniu został zbudowany przez Rudolpha von Kaphengst, który odkupił dobra ziemskie od Rady Miejskiej Kołobrzegu i rozpoczął budowę pałacu w 1861 r. Budowa zakończona została w 1863 r. Pałac zlokalizowany na krańcu zachodnim wsi.

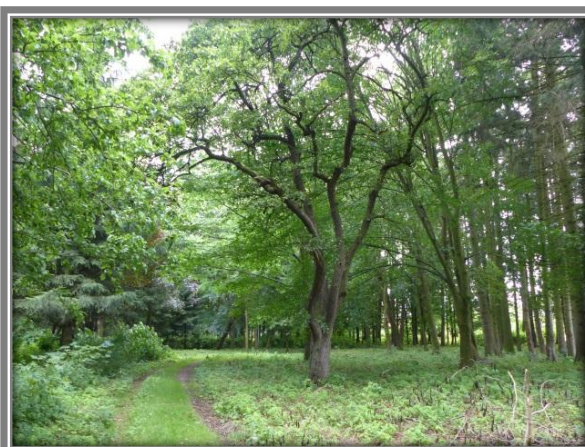
Obecnie budynek wyznaczony do ujęcia w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Obiekt wzniesiony w stylu eklektycznym, murowany z cegły ceramicznej, Pierwotnie wzniesiony na planie prostokąta z ośmioboczną wieżą na południowo-wschodnim narożniku, III-kondygnacyjny, z płaskim dachem. Elewacja tynkowana gładko, z widocznymi podziałami kondygnacji, gzymsami, zwieńczona fryzem dekoracyjnym, okna o wykroju prostokątnym- na wieży okna zamknięte półkoliście. Wieża jest jedynym oryginalnym zachowanym fragmentem pałacu we współczesnej, przekształconej bryle budynku. Po II wojnie światowej budynek pełnił funkcje mieszkalną i gospodarczą w rękach prywatnych. Następnie obiekt przeszedł we władanie gminy. W latach

1979-80 przeszedł gruntowny remont i został zaadaptowany na funkcje kultury jako Gminny Ośrodek Kultury. W ramach adaptacji na funkcje kultury dobudowana została nowa część budynku - sala widowiskowa. Dobudowa ta zmieniła proporcję i bryłę pałacu. W 2014 r. na obiekcie ukończono gruntowny remont przy współudziale środków finansowych pozyskanych z Unii Europejskiej.

8.3 Założenia parkowe

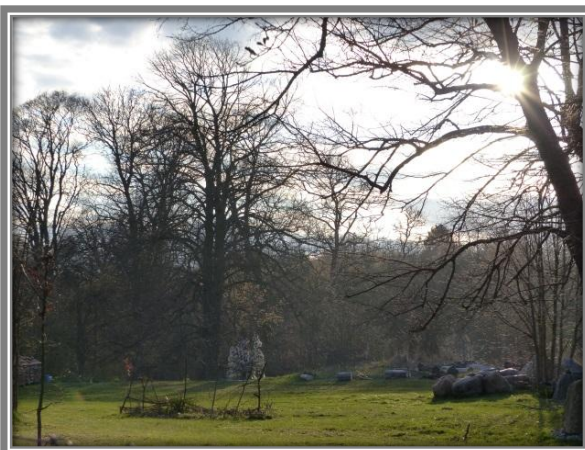
Z historycznych założeń folwarcznych na terenie gminy Siemyśl zachowały się 4 parki będące świadectwem historii i rozwoju siedzib właścicieli folwarków. Do czasów współczesnych zachował się w części drzewostan. Znacznemu zatarciu uległy kompozycje parkowe. Parki stanowią wartość historyczną jak i krajobrazową dla gminy:

1) Park dworski w Trzyniku

Park założony został na pocz. XXw. Jego powierzchnia to 2ha, zaprojektowany w stylu naturalistycznym z pojedynczo rosnącymi drzewami oraz starodrzewem. Park objęty jest ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków. Na obszarze parku rosną liczne gatunki drzew, w tym szpaler grabów pospolitych. W drzewostanie parku są cenne gatunki takie jak buki pospolite, świerki, wiązy polne oraz dęby szypułkowe. Nasadzone są także klony srebrzyste, orzechy szare, klony jesionolistne, dęby czerwone, świerk serbski, jodłę pospolitą oraz robinie akacjową. Park stanowi walor krajobrazowy w układzie całej wsi. Obecnie w posiadaniu prywatnym, nieogrodzony- udostępniony dla mieszkańców wsi.

2) Park dworski w Kędrzynie

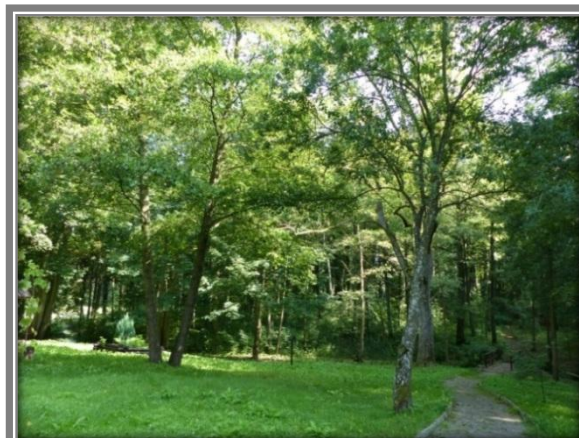
Obszar parku jest charakterystycznym elementem w krajobrazie kulturowym wsi Kędrzyno. Powierzchnia parku wynosi 3,5 ha. Park założony na początku XIX w. przez rodzinę von Darkow. Teren założenia parkowego obejmował także łąki i stary sad. Na osi głównego wjazdu do folwarku zlokalizowany był dwór z przełomu XVIII i XIX w., który został rozebrany pod koniec XX w. Park objęty jest ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków. W skład drzewostanu parku wchodzi rodzime gatunki drzew liściastych rozmieszczonych w grupach bez wyraźnej kompozycji oraz pozostałości sadu w postaci nielicznych drzew owocowych. Oś sadu do parku podkreślona jest aleją grabową zachowaną do dnia dzisiejszego. Park posiada walory krajobrazowe i historyczne w krajobrazie kulturowym wsi. Obecnie park jest w posiadaniu prywatnym, postawiono nowe ogrodzenie. Park jest użytkowany przez właściciela jako teren zieleni z zachowaniem istniejących drzew i zagospodarowania zieleni- bez oznak nowych nasadzeń.

3) Park dworski w Białokurach

Założenie parkowe historycznego zespołu folwarcznego rozpościerające się na powierzchni 3 ha, usytuowane w centralnej części wsi. Park został założony w II poł. XIX w. Park objęty jest ochroną konserwatorską i wpisany do rejestru zabytków. W centralnej części parku wkomponowany był dwór neoklasycystyczny, który został zburzony w 1975r. W chwili obecnej na miejscu dworu stoi blok mieszkalny, trzykondygnacyjny pozbawiony walorów architektonicznych. Do parku od strony głównej drogi we wsi prowadzi okazała aleja klonów i jaworów. Aleja podkreśla kompozycję wjazdu na historyczny teren folwarku. Obszar parku stanowią swobodnie zakomponowane drzewa, polana od strony ogrodu oraz gazon od strony frontowej byłego dworu, obsadzony okazałymi jesionami i krzewami jaśminowca, jabłoni jagodowej. Cennymi okazami na obszarze parku są pomniki przyrody- dwa dęby szypułkowe. Drzewostan parku w większości stanowią rodzime drzewa liściaste tj. klon, jawor, jesion, dąb szypułkowy i lipa drobnolistna. Drzewostan wzbogacony jest przez modrzewie europejskie, japońskie, choinkę kanadyjską i świerki pospolite. Ze względu na okazałość poszczególnych drzew, przestrzeń parku dominuje w krajobrazie wsi. Przestrzeń parku jest ogólnodostępna dla mieszkańców i stanowi własność gminny. W przyszłości może stanowić atrakcyjny teren dla mieszkańców i turystów.

4) Park dworski w Marianówku

Park dworski o pow. 13,7 ha (w tym powierzchnia wód 2,8 ha) został założony w II poł. XIX w. i służył jako ogród w pobliżu folwarku. Na pocz. XX w. został powiększony o tereny leśne, łąki oraz liczne stawy tworząc założenie krajobrazowe w stylu naturalistycznym. Do najcenniejszych okazów drzew należy modrzew europejski wskazany jako pomnik przyrody. W zachodniej części parku cenny jest starodrzew buków pospolitych i klonów pospolitych, a także młodsze drzewa z grupy klonowo - jesionowych w północnej części parku. Obecne są także liczne skupiska lip drobnolistnych, brzoź brodawkowych i kasztanowców pospolitych. Ciekawym uzupełnieniem kompozycji roślinnej są tulipanowiec amerykański, miłorząb dwuklapowy, cypryśnik błotny i daglezja zielona oraz świerk kłujący. Współcześnie użytkowany przez ośrodek rehabilitacyjny „Monar” i pełni funkcję rekreacyjną na potrzeby ośrodka.

9. NIEMATERIALNE DZIEDZICTWO KULTUROWE.

Niematerialne dziedzictwo kulturowe to kultywowanie oraz przekazywanie tradycyjnej kultury mieszkańców gminy. UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości. Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne, spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, a także rzemiosła. Niematerialne dziedzictwo kulturowe jest jednocześnie tradycyjne, współczesne i żywe. Reprezentuje nie tylko odziedziczone tradycje przeszłości, ale także współcześnie, twórczo przekształcane praktyki, w których uczestniczymy jako przedstawiciele różnych grup społecznych i kulturowych. Wpływ na różnorodność kultury na terenie gminy Siemyśl miały przemiany polityczne, gospodarcze, społeczne, a także zróżnicowanie etniczne mieszkańców. Wydarzenia historyczne z połowy XX w. zadecydowały o krajobrazie niematerialnego dziedzictwa kulturowego gminy. II wojna światowa i związane z nią wyniszczenia wielu narodów, zmiana państwowości terenów Pomorza Zachodniego i związane z tym przesiedlenia ludności z kresów wschodnich oraz migracja ludności polskiej z różnych części Polski na „nowe tereny osiedleńcze” o wieloletniej historii Niemiec, zdecydowały o przemianach kulturowych na tych terenach. Wypędzenie rdzennej ludności z terenów gminy

przerwało ciągłość kulturową tego obszaru. Osiedlenie się ludności różnych narodowości, mówiących różnymi językami, będących różnych wyznań wprowadziła nowy rozdział w kształtowaniu się dziedzictwa niematerialnego gminy. Na przestrzeni 70 lat ukształtowała się kultura miejsca i zwyczaje związane z tradycją i kulturą mieszkańców przybyłych tutaj po II wojnie światowej. Istotnym czynnikiem w kształtowaniu krajobrazu dziedzictwa niematerialnego gminy jest poszanowanie kultury i historii gminy w zwyczajach, kultywowanych tradycjach i obyczajach ludności osiedlonej 70 lat temu, a także pokoleń mieszkańców tutaj już urodzonych. Codzienne zwyczaje, język, tradycje religijne i obrzędy tworzą codzienny klimat gminy. Należy to eksponować i popularyzować poprzez liczne inicjatywy kulturalne, religijne, społeczne, a także programy edukacyjne. Przejawia się to w różnych dziedzinach życia i aktywnościach mieszkańców na co dzień. Do głównych inicjatorów kultywowania dziedzictwa kulturowego Ziemi Siemysłańskiej należy wymienić:

- 1) Działalność kulturalna Gminnego Ośrodka Kultury, jakim jest umożliwienie jak najszerszej grupie społeczeństwa udziału we współtworzeniu życia kulturalnego gminy. Do zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy w min. inspirowanie i opieka nad działalnością zespołów kulturalnych, prowadzenie pracy środowiskowej, organizowanie imprez oświatowych, artystycznych, rozrywkowych i sportowych dla mieszkańców gminy. Gminny Ośrodek Kultury jest koordynatorem i pomysłodawcą przedsięwzięć kulturalnych i sportowych realizowanych w gminie Siemysł dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- 2) Działalność sieci publicznych bibliotek w Siemysłu, Byszewie, Charzynie i Trzyniku. Ośrodki te są współorganizatorem i inicjatorem wielu wydarzeń kulturalnych, festynów a także materiałów historycznych i publikacji popularnonaukowych o historii gminy;
- 3) Działalność świetlic wiejskich w poszczególnych miejscowościach dające możliwość organizacji zajęć kulturalnych dla dzieci i młodzieży i innych aktywności dla społecznych mieszkańców;
- 4) Propagowanie informacji o zabytkach i walorach krajobrazowych gminy na oficjalnej stronie internetowej gminy, a także na portalu informacyjnym „www.siemysl.info” , który stanowi nowy i zarazem ważny element kulturowy dla społeczności gminy;
- 5) Zachowanie historycznego nazewnictwa miejscowości oraz nazw ulic takich jak nadanie nazwy ulicy im. Ksiedza Alojzego Wyciślika - wieloletniego Proboszcza Parafii w Siemysłu;
- 6) Działalność Kół Gospodyń Wiejskich na obszarze gminy Siemysł, które przyczyniają się do kultywowania zwyczajów regionalnych w dziedzinie muzyki, rękodzielnictwa, a także propagowania regionalnych potraw i zwyczajów kulinarnych;
- 7) Organizacja imprez kulturalnych takich jak konkursy twórczości rękodzielniczej wśród mieszkańców, dożynki gminne, festyny świąteczne, pikniki poszczególnych wsi, udział w powiatowym przeglądzie kapel i zespołów ludowych - dzięki którym umacniają się więzi społeczne i tożsamość wspólnoty gminnej;
- 8) Działalność artystyczna zespołu śpiewaczego „Złota Jesień” powstałego przy Gminnym Ośrodku Kultury w Siemysłu. To jeden z prężnie działających zespołów w powiecie Kołobrzeskim. Repertuar jest zróżnicowany. Rokrocznie Zespół „Złota jesień” uczestniczy w prezentacjach kulturalnych wsi, także występuje na licznych festynach, rokrocznych dożynkach w gminie i gminach sąsiednich oraz w powiecie Kołobrzeskim, a także przeglądach muzycznych zespołów śpiewających w Szczecinie i w Niemczech;
- 9) Współpraca międzynarodowa z gminą niemiecką jako istotny wkład w kontynuację i pielęgnację kultury i historii gminy. W 2004 roku została podpisana umowa o partnerstwie i współpracy gminy Siemysł z gminą Liepe w Brandenburgii. Umowa ta dotyczy współpracy

w dziedzinach nauki i kultury tj: wspieranie i wspomaganie wymiany dzieci i młodzieży polskiej i niemieckiej, wspieranie działań dążących do popularyzowania języka niemieckiego na terenie gminy Siemyśl i języka polskiego na terenie gminy Liepe, ułatwianie kontaktów związanych ze współpracą kulturalną, wspieranie i rozwój działalności sportowej np. klubów sportowych. W zakresie współpracy także ważną dziedziną jest turystyka i promocja gmin gdzie współpraca stworzyła odpowiednią platformę do wymiany doświadczeń w zakresie turystyki i agroturystyki. Także współpraca jednostek organizacyjnych gmin ma w swoim zakresie regularne spotkania przedstawicieli gmin w zakresie wymiany informacji, ustalaniu nowych zadań i kierunków współpracy pomiędzy gminami, rozwój wspólnych strategii w ramach Euroregionu Pomerania poprzez weryfikację i ustalaniu priorytetów, projektów i celów współpracy, korzystanie z programów szkolnych i oświatowych.

- 10) Przynależność i działalność gminy w organizacjach lokalnych i ponadlokalnych tj. Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty z siedzibą w Karlinie, Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie", Lokalnej Organizacji Turystycznej Regionu Kołobrzeg

Szeroki zakres działań i aktywności mieszkańców w różnych dziedzinach życia przyczynia się do zachowania dziedzictwa niematerialnego i tradycji regionu oraz pielęgnacji zwyczajów dla przyszłych pokoleń. **Przedstawione przykłady stanowią podstawę do dalszych działań i inicjatyw społeczno-kulturalnych zawartych w programie opieki nad zabytkami gminy Siemyśl.**

III. WNIOSKI I WYTYCZNE DZIAŁANIA

Przedstawiona analiza uwarunkowań gminy, w zakresie przestrzennym, prawnym i społecznym nakreśla charakter gminy. Istniejące zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią podstawę do działania w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego. W związku z tym przedstawia się szereg propozycji i możliwości działań do zrealizowania w okresie długofalowym. Długofalowy proces działań w różnym stopniu i zakresie może w przyszłości uchronić zabytki przed zniszczeniem, a także może uwrażliwić lokalną społeczność na zagrożenia opieki nad zabytkami. Zauważenie problemów, zapoczątkowanie działań władz gminy, właścicieli zabytków oraz mieszkańców do proponowanych przedsięwzięć może zapoczątkować wieloletni proces realizowany przez wiele lat. W związku z tym monitorowanie programu i dalsze projektowanie programu na następne lata pozwoli na weryfikację założeń, ewentualne zmiany w priorytetach i kierunkach realizacji zadań oraz da możliwość dopasowania programu do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, społecznej i finansowej gminy. Pozytywne nastawienie władz gminy do zagadnień ochrony zabytków daje solidne podstawy do przemyślanej i konsekwentnej realizacji programu opieki nad zabytkami na obszarze gminy Siemyśl na przestrzeni wielu lat, a także otwiera nowe możliwości i perspektywy rozwoju i promocji gminy.

10. OCENA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY SIEMYŚL. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ.

Po dokonaniu analizy stanu krajobrazu kulturowego i zasobów dziedzictwa kulturowego gminy rozpoznano następujące czynniki determinujące rozwój dziedzictwa kulturowego gminy:

MOCNE STRONY:

1. dobrze zachowane, czytelne cechy pierwotnego rozplanowania przestrzennego wsi o metryce średniowiecznej w Siemyślu, Charzynie, Białokurach, Świeciu Kołobrzeskim, Niemierzu, Nieżynie;
2. bardzo dobrze zachowane wszystkie średniowieczne zabytki na terenie gminy: romański kościół p.w. św. Michała Archanioła w Unieradzu, kościół p.w. św. Jana Chrzciciela w Nieżynie, gotycki kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Niemierzu;
3. dobry stan techniczny neogotyckich kościołów: p.w. św. Stanisława Kostki w Siemyślu, p.w. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie i p.w. św. Kazimierza i św. Anny w Trzynieku;
4. zachowana większość obiektów użyteczności publicznej gminy tj. kościoły, dawne szkoły, poczty, sale wiejskie;
5. zachowane obiekty przemysłowe i zabytki techniki takie jak: mleczarnie w Nieżynie, Siemyślu, Świeciu Kołobrzeskim, Charzynie, młyn w Siemyślu i Świeciu Kołobrzeskim, jedyny zachowany w gminie wiatrak holenderski w Niemierzu, stacje transformatorowe w Białokurach, Niemierzu, Siemyślu, Unieradzu, kuźnie w Charzynie, Białokurach, Siemyślu;
6. duży zasób zachowanej historycznej, murowanej zabudowy mieszkalnej i zagrodowej z końca XIXw. i z I poł. XXw. w Siemyślu, Charzynie, Niemierzu, Trzynieku, Byszewie, Nieżynie, Świeciu Kołobrzeskim;
7. mała ilość powojennej zabudowy dysharmonizującej architekturę centrów wsi (obiekty typu „popegeerowskie” bloki mieszkalne);
8. dobry stan techniczny i odpowiednie zagospodarowanie historycznych obiektów rezydencjonalnych: pałacu w Siemyślu, dworu w Trzynieku, dworu w Marianówku;
9. połączenie elementów krajobrazu kulturowego o walorach zabytkowych z walorami krajobrazowymi (park w Marianówku z dawnym dworem, park w Trzynieku z dawnym dworem);
10. brak reklam degradujących krajobraz i panoramy wsi;
11. wartość przyrodnicza parku w Białokurach, Kędrzynie, Trzynieku i Marianówku;
12. znaczna ilość zachowanych alei parkowych oraz alei drzew wzdłuż historycznych dróg na terenie gminy tj. aleja klonowa prowadząca do parku w Białokurach, aleja grabowa w parku w Kędrzynie, aleje drzew wzdłuż dróg relacji: Białokury-Siemyśl, Świecie Kołobrzeskie - Byszewo, Byszewo- Niemierze, Nieżyn-Unieradz;
13. duża ilość zachowanych miejsc pamięci na terenie gminy-histerycznych cmentarzy ewangelickich;
14. duża ilość zachowanych zabytków ruchomych z okresu gotyku, późnego renesansu, baroku i neogotyku w kościołach na terenie gminy;
15. lokalizacja czterech cennych archeologicznie grodzisk wczesnośredniowiecznych na terenie Kędrzyna, Mącznika, Trzynieka;
16. zwaloryzowanie stanowisk archeologicznych i ustalenie stref ochrony stanowisk archeologicznych wraz z podstawowym zakresem ochrony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujących przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
17. ujęcie zasobów dziedzictwa kulturowego i uwzględnienie zasad ochrony i świadomego kształtowania krajobrazu kulturowego gminy w dokumentach strategicznych i planistycznych przyjętych przez Radę Gminy Siemyśl tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy;

18. korzystne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki na obszarze gminy: wyznaczone atrakcyjne tereny do inwestowania w bazę turystyczno-noclegową- potwierdzone w dokumentach strategicznych i planistycznych gminy Uchwałą Rady Gminy Siemyśl;
19. lokalizacja funkcjonujących szlaków turystycznych przebiegających przez teren gminy;
20. pozytywne doświadczenia w zakresie wsparcia finansowego inwestycji przy modernizacji obiektów zabytkowych z różnych źródeł unijnych takich jak remont Gminnego Ośrodka Kultury w Siemyślu;
21. promocja zabytków poprzez media ogólnodostępne - informacje o zabytkach gminy na stronie oficjalnej gminy Siemyśl;
22. mocna więź społeczna wśród lokalnej społeczności i duża aktywność społeczna - częste kultywowanie tradycji, obyczajów i kultury mieszkańców poprzez organizację festynów, imprez kulturalnych i sportowych, dożynek, konkursów i spotkań integracyjnych;
23. działalność gminy w organizacjach regionalnych tj. w „Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty z siedzibą w Karlinie, Stowarzyszeniu Lokalnej Grupy Działania "Siła w Grupie", Kołobrzesckiej Lokalnej Grupie Rybackiej, Lokalnej Organizacji Turystycznej Regionu Kołobrzeg- udział może dawać szansę gminie na przygotowanie programów, inicjatyw kulturalnych i inwestycyjnych na pozyskiwania dotacji finansowych z funduszy zewnętrznych.

SŁABE STRONY:

1. niewielka liczba zabytkowych obiektów objętych ochroną prawną- wpisanych do rejestru zabytków;
2. niskie pokrycie obszaru gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - brak miejscowych planów na poszczególne wsie;
3. zły stan techniczny obiektów obecnie nieużytkowanych tj. mleczarni w Świeciu Kołobrzesckim;
4. tendencja do niezgodnego ze sztuką konserwatorską przekształcania obiektów zabytkowych: modernizacje historycznej zabudowy skutkujące wymianą zabytkowej stolarki okiennej na okna wykonane z PCV, docieplanie zewnętrzne budynków skutkujące degradacją historycznego detalu i często zmianą kształtów i przepięć otworów okiennych, wymiana stolarki drzwiowej, zmiana materiałów elewacyjnych i pokrycia dachu, samowole budowlane;
5. zatarcie większości historycznych założeń folwarcznych w poszczególnych wsiach gminy;
6. niewystarczające zabezpieczenie przeciwpożarowe i antywłamaniowe zabytkowych kościołów;
7. zdewastowanie i brak opieki nad większością opuszczonych historycznych cmentarzy ewangelickich w Byszewie, Kędrzynie, Morowie, Trzyniku, Unieradzu, Niemierzu, Nieżynie,
8. zaniedbane historyczne parki tj. park w Białokurach, Trzyniku;
9. brak promocji zasobów dziedzictwa kulturowego gminy jako produktu turystycznego oraz brak dostatecznego oznakowania zabytków;
10. nieaktualne rozpoznanie zasobów dziedzictwa kulturowego z terenu gminy;
11. niewystarczająca świadomość społeczna o konieczności dbania o zabytki.

ZAGROŻENIA:

1. modernizacja historycznej zabudowy lub zastępowanie dawnej zabudowy współczesną, realizowaną według projektów nie uwzględniających cech tradycyjnej zabudowy charakterystycznej dla wsi;
2. dominacja zamierzeń inwestorskich nad ochroną krajobrazu kulturowego, skutkująca powstawaniem obiektów i budowli pozostających w dysharmonii do historycznego architektonicznego sąsiedztwa;
3. degradacja krajobrazu wsi na skutek braku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych wsi;
4. zewnętrzne docieplanie obiektów historycznych, skutkujące degradacją historycznego detalu elewacji i wyposażenia architektonicznego, w tym historycznej stolarki;
5. nielegalne poszukiwania z użyciem wykrywacza metali i penetrowanie na obszarze gminy stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków;
6. pogarszający się stan techniczny nieremontowanych obiektów;
7. montaż reklam i banerów reklamowych na elewacjach budynków oraz instalacja reklam wielkoformatowych zarówno na terenie wsi jak i na terenach pól uprawnych i pastwisk oraz w obszarze pasa drogowego;
8. brak środków finansowych na skuteczną ochronę i zabezpieczenie zabytków;
9. brak wiedzy i niski poziom świadomości właścicieli i użytkowników odnośnie walorów obiektów zabytkowych oraz niska wiedza o prawnych zobowiązaniach właścicieli do należytego utrzymania obiektów zabytkowych;
10. niewłaściwe, nowe regulacje prawne umożliwiające niekontrolowaną urbanizację na obszarach cennych krajobrazowo.

PERSPEKTYWY:

1. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność obiektów zabytkowych dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
2. kształtowanie współczesnych form zabudowy i zagospodarowania terenu z poszanowaniem tradycji i wykorzystaniem regionalnego dziedzictwa architektonicznego gminy;
3. podniesienie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców - aktywizacja społeczna mieszkańców w zakresie kulturalnym, propagowanie historii i tradycji gminy poprzez wzbogacenie programów kulturalnych i edukacyjnych w Gminnym Ośrodku Kultury, w świetlicach wiejskich, a także w szkołach o tematykę związaną z historią gminy, ochrony zabytków, podjęcie organizacji izby pamięci gminy itp.;
4. podjęcie na szerszą skalę działalności edukacyjnej i wydawniczej. Z uwagi na powojenną historię regionu, historia architektury gminy nie jest w sposób wystarczający znana mieszkańcom. Stworzenie mechanizmów dla edukacji kształtowanej w oparciu o historię gminy i szacunek dla jego historycznego dorobku pozwoli na lepsze zacieśnianie więzi i identyfikowanie się z gminą i jej wielowiekowym dziedzictwem - działania poprzez prasę, wydawnictwa, publikacje naukowe i popularnonaukowe jako baza dla szkół, świetlic wiejskich, ośrodków kultury w gminie;
5. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami-określenie w gminnych dokumentach strategicznych obszarów atrakcyjnych kulturowo i wyodrębnienie nowych funkcji, pozwalających m.in. na tworzenie nowych miejsc pracy;

6. rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej w gminie- min. opracowanie planów odnowy lub naprawy wsi ze szczególnym wskazaniem elementów dziedzictwa kulturowego gminy i włączeniem ich w rozwój branży turystycznej i rekreacyjnej w gminie;
7. wzrost znaczenia turystyki i agroturystyki w gminie, przy wykorzystaniu historycznych istniejących zasobów zabudowy zagrodowej oraz popularyzacja rolnictwa ekologicznego w promocji gminy , tradycji rolniczych i dziedzictwa kulturowego niematerialnego;
8. podniesienie atrakcyjności turystycznej gminy poprzez zagospodarowanie szlaków turystycznych istniejących i wytyczenie nowych (przy równoczesnym wyeksponowaniu obiektów zabytkowych i zabytków archeologicznych);
9. propagowanie właściwej rewaloryzacji zabytkowych parków, ochrony i pielęgnacji zabytkowych cmentarzy w celu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy (np. park w Białokurach, Trzyniku, Marianówku, Kędrzynie);
10. budowa we współpracy samorządu i lokalnych organizacji np. turystycznych oraz stowarzyszeń wspólnego zintegrowanego systemu zarządzania i monitoringu (np. na cele turystyczne) środowiska naturalnego i kulturowego (min. współpraca z organizacjami pozarządowymi takimi jak fundacje, stowarzyszenia, współpraca gmin partnerskich polsko-niemieckich);
11. rozwój nowoczesnych mediów jako możliwość umożliwiająca szeroki dostęp społeczeństwa do informacji m.in. dotyczących dziedzictwa kulturowego, jego zasobu, sposobów ochrony i aktualnego stanu zachowania;
12. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, a także stworzenie mechanizmu wparcia dofinansowania dla właścicieli i pomoc w przygotowaniu właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych do wykorzystania w opiece nad zabytkami funduszy unijnych, ministerialnych i samorządowych. Z uwagi na możliwą strukturę finansowania prac remontowych, konserwatorskich oraz zabezpieczających obiekty zabytkowe przed niszczeniem ważne jest pokazanie potencjalnym użytkownikom zabytków sposobu pozyskiwania środków na te prace;

11. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE – PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ, ZADANIA

Zadaniem programu opieki nad zabytkami gminy Siemyśl na lata 2016-2019 jest służyć ochronie i wykorzystaniu lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do wielu dziedzin życia społecznego i gospodarczego gminy. Przemyślane i celowe zarządzanie zasobami kulturowymi gminy to zarówno zachowane obiekty zabytkowe jak również przestrzeń i tradycje lokalne. W tych realiach niezbędne jest konsekwentne łączenie ekonomii z potrzebą kształtowania świadomości wobec historii i dziedzictwa kulturowego, cennego dla lokalnej społeczności. Poprawa sytuacji w tej kwestii objąć powinna zarówno instrumenty prawne, finansowe i działania edukacyjne. W przygotowanym programie określono priorytety na podstawie analizy SWOT i w oparciu o cele wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zgodne z art. 87 ust. 2, stanowiące podstawę prawną do opracowania gminnych programów opieki nad zabytkami.

Celem strategicznym Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Siemyśl jest:

Zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego gminy służące rozwojowi gospodarczemu, pogłębianiu tożsamości mieszkańców, zachowaniu walorów krajobrazowych i promocji gminy

Biorąc pod uwagę zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Siemyśl cel strategiczny będzie realizowany na bazie trzech priorytetów:

1. Zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego gminy Siemyśl- realizacja priorytetu możliwa poprzez działania takie jak:
 - uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego gminy w dokumentach strategicznych i planistycznych, regulacjach prawnych gminy, prawie miejscowym (statut gminy, strategia rozwoju lokalnego gminy Siemyśl, inne strategie i programy, decyzje o warunkach zabudowy, plany miejscowe, studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy);
 - monitoring nad zasobami zabytkowymi gminy oraz określanie zasobów ujętych w rejestrze poprzez propozycje wpisu do rejestru obiektów wartościowych, a także stałej i okresowej weryfikacji obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków-we współpracy z wojewódzkimi służbami konserwatorskimi;
 - współpraca grup społecznych na rzecz ochrony zabytków i wartości kulturowych takich jak opiekunowie zabytków, organizacje i stowarzyszenia pozarządowe, rządowe i samorządowe a także lokalne społeczności, mieszkańcy wsi;
 - dofinansowanie prac konserwatorskich, robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków nie będących własnością gminy, a także podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków nie będących w posiadaniu gminy.
2. Zarządzanie dziedzictwem kulturowym w procesie aktywizacji społecznej i ekonomicznej oraz w promowaniu wizerunku gminy Siemyśl- realizacja priorytetu możliwa poprzez działania takie jak:
 - organizacja systemu informacji o możliwościach dofinansowania inwestycji związanych z ochroną zabytków, wskazaniu możliwości pozyskania dotacji ze środków gminnych, państwowych, unijnych oraz pomocy w wypełnianiu wniosków zainteresowanym;
 - sprawne pozyskiwanie źródeł finansowania przedsięwzięć powiązanych z dziedzictwem kulturowym i wykorzystanie dofinansowań z różnych źródeł pomocowych na rzecz ratowania i poprawy kondycji zabytków a także rewitalizację i aktywizację obszarów zabytkowych oraz uruchomienie różnych inicjatyw społecznych, kulturalnych, promocyjnych;
 - budowanie marki agroturystycznej gminy w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego gminy i tradycji rolniczych, kulinarnych, budowlanych;
 - tworzenia miejsc pracy związanymi z ochroną zasobów dziedzictwa kulturowego gminy, związana z poprawa stanu zabytków, zagospodarowania obszarów zabytkowych a także wytwarzania produktów regionalnych;
 - promocja wśród mieszkańców dobrych praktyk związanych z ochroną istniejącego zasobu zabytków na terenie gminy.
3. Popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy w rozwoju edukacji kulturalnej i integracji społeczności mieszkańców gminy- realizacja priorytetu możliwa poprzez działania takie jak:
 - organizowanie dla mieszkańców i przy współudziale mieszkańców przedsięwzięć kulturalnych, festynów, koncertów, plenerów artystycznych, spotkań literackich i naukowych, prezentacji historii i zasobów dziedzictwa kulturowego gminy;
 - poszerzanie wiedzy o zasobach kulturowych gminy poprzez współpracę mieszkańców gminy ze środowiskami branżowymi, naukowymi i organizację szkoleń, seminariów,

wykładów na temat ochrony zabytków i historii gminy oraz organizowanie zasobów literatury, materiałów promocyjnych, przewodników itp.

- wdrażanie problematyki z zakresu historii architektury, ochrony zabytków, historii regionu Pomorza wraz z prezentacją zasobów kulturowych gminy w programach szkolnych dla dzieci i młodzieży.

W świetle wyznaczonych priorytetów wskazuje się kierunki działań, które mogą przyczynić się do ochrony dziedzictwa kulturowego, a przy tym i rozwoju gospodarczego gminy i jej promocji. Realizacja wskazanych poniżej kierunków działań w świetle przyjętych priorytetów wymaga współpracy jednostek samorządowych, właścicieli i użytkowników zabytków, a także organizacji i stowarzyszeń pozarządowych, środowisk branżowych, specjalistów a w szczególności mieszkańców gminy. Z ramienia gminy zadania powinny być prowadzone przez gminne jednostki organizacyjne takie jak szkoły, ośrodki kultury, świetlice wiejskie, stowarzyszenia oraz komórki poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy.

Wyznaczone priorytety i kierunki zadań powinny pozostać jako normy programowe. Natomiast wskazane zadania mogą być modyfikowane, w zależności od bieżących uwarunkowań panujących w gminie. Przedstawiony katalog zadań należy traktować jako propozycję do realizacji na przestrzeni czterech lat. Przedstawiciele Gminy Siemyśl zdecydują, które z tych zadań zamierzają zrealizować w całości lub w części na przestrzeni czterech lat.

PROPONUJE SIĘ WYBÓR ZADAŃ DO REALIZACJI W OKRESIE 2016-2019:

Priorytet 1 – Zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego gminy Siemyśl

Kierunek działań	Zadania strategiczne	Propozycja zadań do realizacji w okresie 2016-2019
I. Stworzenie gminnego systemu ochrony dziedzictwa kulturowego	1.Opracowanie gminnej ewidencji zabytków, stała aktualizacja kart adresowych gminnej ewidencji zabytków i sukcesywna weryfikacja obiektów zabytkowych.	1) opracowanie gminnej ewidencji zabytków i wydanie przez Wójta Gminy zarządzenia o przyjęciu gminnej ewidencji zabytków; 2) udostępnienie gminnej ewidencji zabytków gminy Siemyśl na stronie internetowej Urzędu Gminy;
	2.Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy.	1) opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych wsi i uwzględnianie ochrony zabytków poprzez odpowiednie ustalenia i zapisy ochronne w tekście uchwały;
	3.Opracowywanie i aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych, strategicznych i dokumentów administracyjnych na potrzeby gminy.	1) uwzględnianie ochrony zabytków poprzez odpowiednie zapisy w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego, w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o

		zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej; 2) wpisanie do nowej „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Siemyśl” działań ukierunkowanych na ochronę zabytków i uwzględnienie zadań zawartych w programie; 3) opracowanie programów odnowy miejscowości i uwzględnienie zadań zawartych w programie; 4) zaktualizowanie studium kulturowego gminy.
	4. Poszerzenie i weryfikacja zasobu dziedzictwa kulturowego chronionego wpisem do rejestru zabytków.	1) wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z wnioskiem o korektę i uściślenie granic wpisu do rejestru zabytkowego parku w Białokurach; 2) wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków obiektów wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Siemyśl np. kościoła pw. św. Franciszka z Asyżu w Charzynie, kościoła pw. św. Stanisława Kostki w Siemyślu;
	5. Poszerzanie wiedzy o zasadach, formach i metodach opieki nad zabytkami i ochrony zabytków	1) udział w szkoleniach, wykładach, konferencjach związanych z ochroną zabytków dla pracowników samorządu gminy;
	6. wzmocnienie w strukturze gminy jednostki zajmującej się zagospodarowaniem przestrzennym o zakres dotyczący zagadnień ochrony i opieki nad zabytkami	1) organizacja konkursu ofert na doradztwo w zakresie ochrony zabytków;
II. Zahamowanie procesów degradacji zabytkowych obszarów i obiektów oraz doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	1. Zapewnienie w budżecie gminy środków finansowych przeznaczonych na ochronę zabytków i opiekę nad nimi w ramach zadań własnych;	1) podjęcie Uchwały o zapewnieniu środków finansowych na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami;
	2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, prac restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków	1) podjęcie uchwały o dofinansowanie prac remontowych przy zabytku wpisanym do rejestru na mocy Ustawy o ochronie zabytków i

	nie będących własnością gminy w postaci stosownej uchwały;	opiece nad zabytkami; 2) podejmowanie starań , składanie wniosków o uzyskanie środków zewnętrznych (z funduszy wojewódzkich, krajowych i europejskich) na rewaloryzację zabytków nie będących własnością gminy;
	3. Opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań;	1) podjęcie stosownej uchwały o wdrożeniu systemu rekompensat i ulg;
	4. Sporządzanie decyzji administracyjnych o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania przestrzennego, decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego;	1) przygotowanie warunków zabudowy, lokalizacji inwestycji celu publicznego uwzględniające zasady ochrony zabytków spójne z obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Siemysł;
	5. Opracowanie programu opieki nad historycznymi założeniami parkowymi gminy Siemysł	1) rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni-historycznych parków w Białokurach, Marianówku, w tym prace pielęgnacyjne drzew i krzewów, porządkowanie terenu, wywóz śmieci, zagospodarowanie nawierzchni terenu, mała architektura;
	6. Opracowanie programu opieki nad historycznymi cmentarzami ewangelickimi	1) uporządkowanie nieczynnych, historycznych cmentarzy, wycinka i przeprowadzenie prac pielęgnacyjnych zieleni na terenie cmentarzy, oczyszczenie i zabezpieczenie pozostałości nagrobków;
	7. Wspieranie działań związanych z zabezpieczeniem obiektów zabytkowych przed pożarem, zniszczeniem, kradzieżą;	1) dofinansowanie montażu instalacji przeciwpożarowych i antywłamaniowych w kościołach; 2) opracowanie planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych co 2 lata; 3) znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych (zabezpieczenia przeciw kradzieżom);
	9. Monitoring stanu zachowania zabytkowego budownictwa i	1) utworzenie bazy danych o zabytkach o wprowadzenie

	obszarów zabytkowych wpisanych w rejestr i w gminnej ewidencji zabytków z zastosowaniem komputerowej bazy danych.	zgromadzonych danych dot. zasobów dziedzictwa kulturowego gminy do bazy systemu informacji przestrzennej Związku Dorzecza Parsęty;
	10. Wprowadzenie tabliczek informacyjnych i oznakowania zabytków objętych ochroną prawną zgodnie z Konwencją Haską.	1) wystąpienie z wnioskiem do Starosty Kołobrzieskiego o oznakowanie zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi.

Priorytet 2 – Zarządzanie dziedzictwem kulturowym w procesie aktywizacji społecznej i ekonomicznej oraz w promowaniu wizerunku gminy Siemyśl

Kierunek działań	Zadania strategiczne	Propozycja zadań do realizacji w okresie 2016-2019
I. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości na terenie gminy	1. Rozbudowa kulturowych szlaków turystycznych, tematycznych, edukacyjnych oraz powiązanie ich w istniejącą sieć tras turystycznych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym tj. „ Szlakiem Bocianich gniazd”, „Szlak Doliny Parsęty”, „Szlakiem kolejki wąskotorowej”	1) nawiązanie kontaktu i współpraca z organizacjami turystycznymi, właścicielami i użytkownikami zabytków, szkołami, stowarzyszeniami nie samorządowymi, środowiskami branżowymi- historykami, zabytkoznawcami, instytucjami kultury tj. muzea, archiwa w celu zbadania możliwości opracowania szlaków edukacyjnych, opracowania nowych szlaków i tras historycznych w oparciu o zabytki i zasoby dziedzictwa kulturowego gm. Siemyśl np.: a) „szlakiem archeologicznym gminy: Trzynik-Mącznik-Kędrzyno” b) „szlakiem panoram gminy Siemyśl”: Trzynik-Siemyśl- Nieżyn-Niemierze; c) „szlakiem kościołów i nekropolii gminy Siemyśl” (kościół, cmentarze, miejsca pamięci);
	2. Promocja jeziora Kamienica w zakresie rozwoju turystyki i rekreacji we współpracy z gminą sąsiadującą	1) organizacje wydarzeń społecznych, imprez kulturalnych, sportowych, pikników, zawodów wędkarskich, zawodów kajakowych, plenerów malarskich nad jeziorem pod patronatem gmin współpracujących w organizacjach ponadlokalnych;

	3. Budowa systemu informacji turystycznej gminy	1) wprowadzenie tabliczek informacyjnych i oznakowania zabytków, cmentarzy historycznych, oraz miejsc o najważniejszym znaczeniu kulturowym dla gminy np.: młyn w Siemyślu, dawny młyn w Świeciu Kołobrzeskim, wiatrak w Niemierzu, zlewnia mleka w Siemyślu, Nieżynie i Świeciu Kołobrzeskim dawny szynk w Siemyślu, dawna kaplica ewangelicka w Nieżynie, dawne szkoły w poszczególnych wsiach gminy, dawny posterunek policji w Siemyślu; 2) udostępnienie i poszerzenie informacji o historii gminy, o osobach zasłużonych dla historii gminy i obiektach zabytkowych na stronie internetowej Urzędu Gminy Siemyśl (w szerszym zakresie wzbogacone o mapy, zdjęcia itp.); 3) organizacja punktu Informacji Turystycznej w Urzędzie Gminy lub w Gminnym Ośrodku Kultury; 4) publikacja wydawnictw dla turystów wraz z reklamą i promocją gospodarstw agroturystycznych na terenie gminy Siemyśl takich jak: foldery reklamowe, mapy, broszury, przewodniki (skorzystanie z dofinansowań ze środków zewnętrznych na publikacje i wydanie); 5) opracowanie turystycznej mapy zabytków gminy jako atrakcyjnej graficznie formy promocji, ułatwiającej dotarcie turystom oraz mieszkańcom do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy;
	4. Zaangażowanie sektora prywatnego oraz organizacji pozarządowych w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w procesie rozwoju gospodarczego, branży turystycznej, kulturalnej	1) współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie ochrony zabytków w procesie rozwoju gospodarczego i branży turystycznej, kulturalnej; 2) wspieranie wśród inwestorów pomysłów utworzenia atrakcji na bazie dziedzictwa kulturowego gminy;

	5. Propagowanie działań w wsparciu rozwoju bazy turystycznej na terenie gminy w oparciu o obiekty zabytkowe	1) opracowanie zasad konkursów, promocji dla inwestorów, właścicieli zabytków w tworzeniu punktów informacji turystycznej dla gminy, gospodarstw agroturystycznych z propagowaniem wiedzy na temat historii gminy, wsparcia izb pamięci, współorganizacji imprez kulturalnych dla społeczności gminy;
II. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami	1. Współpraca z urzędami pracy - w tym z powiatowym Urzędem Pracy w Kołobrzegu	1) organizacja zatrudnienia dla osób bezrobotnych w ramach robót publicznych w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych przy historycznych założeniach parkowych; 2) organizacja zatrudnienia przy pracach porządkowych i zabezpieczających na terenach zaniedbanych historycznych cmentarzy;
	2. Szkolenia w rzemiosłach rękodzielniczych, związanych z kulturą ludową, kulturą kulinarną, tradycyjnymi technikami budowlanymi;	1) organizacja szkoleń i spotkań informacyjnych i instruktażowych dla zainteresowanych osób; 2) wnioskowanie o uzyskanie dofinansowania z funduszy zewnętrznych na doszkalanie i rozwój rzemiosł tradycyjnych;
	3. Wspieranie zakładania firm i własnych działalności gospodarczych związanych z rozwojem turystyki, gospodarstw agroturystycznych powiązanych z zasobami dziedzictwa kulturowego i obiektami zabytkowymi na terenach gminy - poprzez prowadzenie szkoleń, doradztwo branżowe, porady prawne, promocja turystyki i rekreacji	1) organizacja w strukturach samorządowych jednostki doradczej udzielającej porad prawnych, w tym możliwości pozyskiwania możliwych kontaktów dofinansowań, w tym pomocy przy wypełnianiu wniosków o dofinansowanie; 2) wydanie broszur, biuletynu informacyjnego o szansach rozwoju firmy z możliwością dofinansowania z funduszy zewnętrznych nakładów wydawniczych; 3) organizacja szkoleń, instrukcji dla inwestorów w zakresie możliwości dofinansowań z funduszy zewnętrznych dla zabytków w powiązaniu z rozwojem firmy; 4) utworzenie na stronie

		internetowej urzędu gminy informacji doradczych w zakresie pomocy w rozwinięciu działalności gospodarczej, dofinansowaniach do obiektów zabytkowych;
III. Tworzenie warunków finansowych i organizacyjnych do opieki nad zabytkami	1. Dofinansowanie prac przy zabytkach gminy Siemyśl	1) Ustalenie stałego rokrocznie waloryzowanego % środków w budżecie na dotacje na prace przy zabytkach;
	2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, prac restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków;	2) wnioskowanie i podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych (z funduszy wojewódzkich, krajowych i europejskich) na rewaloryzację zabytków nie będących własnością gminy w postaci stosownej uchwały.;
	3. Propagowanie wśród mieszkańców, inwestorów, właścicieli zabytków wiedzy na temat podstaw prawnych dot. ochrony zabytków, metod konserwatorskich, prac na zabytkach;	1) przygotowanie informatorów, folderów w zakresie podstawowych informacji na temat zabytków, dobrych praktyk budowlanych i konserwatorskich, o możliwościach dofinansowań, działań rewitalizacyjnych; 2) porady prawne z zakresu ochrony zabytków; 3) organizacja spotkań informacyjnych, instruktarzy branżowych w zakresie metod ochrony i konserwacji zabytków, praktyk budowlanych;
	4. Wspieranie działań inwestycyjnych związanych z zagospodarowaniem zabytków na cele turystyczne, agroturystyczne, rekreacyjne, kulturalne- propagowanie zasad prawidłowej konserwacji i rewaloryzacji zabytków;	1) opracowanie systemu rekompensat i ulg dla właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działań w postaci podjęcia stosownej uchwały przez Radę Gminy; 2) opracowanie zasad postępowania przy pracach wynikających z bieżącej eksploatacji zabytków.

Priorytet 3 – Popularyzacja dziedzictwa kulturowego gminy w rozwoju edukacji kulturalnej i integracji społeczności mieszkańców gminy

Kierunek działań	Zadania strategiczne	Propozycja zadań do realizacji w okresie 2016-2019
I. Edukacja i wzmacnianie więzi wśród mieszkańców z ochroną dziedzictwa kulturowego gminy	1. Edukacja dzieci i młodzieży i upowszechnienie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej	1) organizacja i wspieranie wystaw medialnych i innych działań edukacyjnych o historii i zabytkach gminy; 2) organizacja konkursów plastycznych dla dzieci i młodzieży o wiedzy na temat historii gminy; 3) organizacja rowerowych wycieczek krajoznawczych po gminie śladami historycznymi gminy, organizowanie wędrówek pieszych i rowerowych do pradawnych grodzisk archeologicznych gminy; 4) wspieranie i organizowanie zajęć dla dzieci w świetlicach wiejskich; 5) udział w europejskich dniach dziedzictwa;
	2. Organizacja spotkań tematycznych dla mieszkańców i wspieranie wspólnych przedsięwzięć kulturalnych związanych z historią i dziedzictwem kulturowym gminy	1) organizowanie np. w siedzibie Gminnego Ośrodka kultury, w świetlicach wiejskich, w szkołach wystaw, spotkań integracyjnych dot. historii regionu i gminy, dawnego i dzisiejszego krajobrazu kulturowego oraz historii zabytków gminnych i problematyki związanej z ochroną; 2) opracowanie prezentacji multimedialnych i organizacja wykładów na temat sztuki i historii architektury zabytków gminnych;
	3. Założenie oraz uzupełnianie księgozbioru związanego z historią gminy i zabytków ziemi Kołobrzeskiej w bibliotekach i w świetlicach wiejskich	1) przeznaczenie środków w budżecie na zakup księgozbioru w Gminnej Bibliotece Publicznej; 2) pozyskiwanie wydawnictw w ramach dofinansowania z funduszy zewnętrznych, wydawnictw non profit; 3) organizacja zasobów z pomocą mieszkańców, inwestorów, organizacji pozarządowych w celu udostępniania kolekcji i zbiorów prywatnych;

II. Promocja dziedzictwa kulturowego gminy	4. Wykorzystanie mediów publicznych do popularyzacji zasobów kulturowych	1) współpraca i kontakt z regionalnymi mediami telewizyjnymi w celu promocji zabytków gminy Siemyśl; 2) zamieszczanie artykułów w lokalnej prasie lub na portalach informacyjnych o historii poszczególnych wsi, zabytkach gminy; 3) reklamowanie planowanych wydarzeń kulturalnych regionalnych w prasie, telewizji i w internecie;
	5. Promocja dziedzictwa kulturowego i historii gminy poprzez wydawnictwa drukowane	1) wydawanie publikacji takich jak foldery promocyjne, przewodników turystyczne, albumy ikonografii wsi poświęconych problematyce dziedzictwa kulturowego gminy; 2) pozyskiwanie dofinansowania ze środków zewnętrznych na wydanie i publikacje opracowań promocyjnych, popularno-naukowych;
	6. Promocja dziedzictwa niematerialnego gminy	1) wspieranie tworzenia regionalnej izby pamięci gminy poprzez przeznaczenie powierzchni ekspozycyjnej w obiektach publicznych na terenie gminy np. szkoły, świetlice, urzędy, jednostki kulturalne, prywatni inwestorzy; 2) korzystanie z doświadczeń miejscowości partnerskich w dziedzinie ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego; 3) organizacja wzajemnej promocji turystycznej gmin partnerskich, organizację wspólnie spotkań, wystaw, festynów, imprez sportowych i kulturalnych; 4) wydanie broszur reklamowych (w tym cyfrowych w internecie);
	7. Promocja dobrych praktyk w użytkowaniu zabytków wśród mieszkańców	1) organizowanie konkursów dla właścicieli i użytkowników zabytków na najbardziej zadbane zabytki, na najlepszą adaptację funkcji w zabytku, najlepszego użytkownika zabytku.

12. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Niniejszy program zostanie realizowany bezpośrednio przez struktury Urzędu Gminy Siemyśl oraz pośrednio poprzez oddziaływanie na inne podmioty władające obiektami zabytkowymi. Dostępne instrumentarium, za pośrednictwem którego realizowany będzie program, jest wyznaczone przez obowiązujące w tym obszarze regulacje prawne. W realizacji niniejszego programu Gmina Siemyśl wykorzystywać będzie wszystkie dostępne instrumenty prawne, koordynacji, finansowe, społeczne i kontrolne, w tym:

12.1. Instrumenty prawne:

1. przepisy ustawowe dotyczące ochrony zabytków;
2. programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego;
3. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Siemyśl wraz z ustaleniem ochrony obiektów zabytkowych, układów ruralistycznych, stref konserwatorskich itp.;
4. wynikające z przepisów ustawowych dokumentów wydawanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków tj. wpis do rejestru obiektów, obszarów z zasobów gminnej ewidencji zabytków;
5. uwzględnianie programu opieki nad zabytkami i gminnej ewidencji zabytków przy opracowywaniu dokumentów planistycznych na potrzeby gminy.

12.2. Instrumenty koordynacji:

1. uwzględnienie zasad ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego w dokumentach takich jak: strategia rozwoju gminy, plany rozwoju lokalnego gminy, programy rozwoju infrastruktury gminy, programy ochrony środowiska przyrodniczego, studia i analizy, koncepcje, plany rewitalizacji, rewaloryzacji obiektów i obszarów zabytkowych na terenie gminy;
2. stały kontakt i współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków;
3. współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, organizacjami społecznymi w zakresie ochrony zabytków;
4. współpraca z Diecezją Koszalińsko-kołobrzeską w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

12.3. Instrumenty finansowe:

1. dotacje;
2. subwencje;
3. dofinansowania;
4. nagrody;
5. zachęty finansowe;
6. zbiórki społeczne;
7. programy operacyjne uwzględniające finansowanie z funduszy wspólnoty europejskiej, a także samorządów na szczeblu wojewódzkim, powiatowym lub gminnym.

12.4. Instrumenty społeczne:

1. edukacja dzieci i młodzieży w szkołach i mieszkańców w ośrodkach wiejskich poprzez organizację zajęć szkolnych, seminariów, prezentacji, festynów w zakresie dziedzictwa kulturowego i tradycji lokalnych gminy;
2. specjalistyczna branżowa informacja dla mieszkańców na temat znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gminy w formie broszur, publikacji, książek a także internetu;
3. współdziałanie z organizacjami społecznymi na rzecz ochrony obiektów i obszarów zabytkowych znajdujących się w gminie np. zbiórka funduszy, czyny społeczne itp.;

4. wsparcie finansowe przez gminę w przedsięwzięciach dot. promocji zabytków gminnych.

12.5. Instrumenty kontrolne:

1. monitoring stanu środowiska kulturowego, a w szczególności stanu technicznego zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków a także ujętych w gminnej ewidencji zabytków;
2. aktualizacja bazy danych geodezji i gospodarki gruntami, infrastruktury technicznej, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, stanów technicznych obiektów zabytkowych, poziomu bezrobocia.

W celu realizacji zadań niniejszego „Gminnego programu opieki nad zabytkami” konieczne będzie pozyskanie poparcia społecznego dla działań na rzecz środowiska kulturowego, a w dalszej kolejności podjęcie ze strony władz i mieszkańców inicjatyw skutkujących konkretnymi działaniami.

13. MONITORING I ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Program został opracowany na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego na terenie gminy Siemyśl. Co dwa lata Wójt powinien sporządzać sprawozdania z realizacji zadań programu i przedstawiać je Radzie Gminy Siemyśl oraz Zachodniopomorskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Głównym odbiorcą programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców gminy. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Ocena stopnia realizacji zadań gminnego programu opieki nad zabytkami powinna stać się podstawowym elementem poprzedzającym wykonanie sprawozdania i powinna uwzględnić wykonanie zadań założonych do zrealizowania oraz ich skuteczność wykonania. Proponuje się następujące kryteria oceniające poziom realizacji gminnego programu:

1. poziom rocznych wydatków budżetu gminy (w %) na realizację wybranych zadań wskazanych w programie ochrony i opieki nad zabytkami;
2. wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez gminę;
3. wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez właścicieli obiektów zabytkowych;
4. wartość finansowa zrealizowanych programów rewitalizacyjnych a także ilość obiektów, obszarów objętych realizacją działań rewitalizacyjnych;
5. liczba obiektów na których zrealizowano prace remontowe, prace konserwatorskie oraz liczba obszarów zabytkowych na których wykonano prace porządkowe (np. zabytkowe cmentarze), czy pielęgnacyjne (np. zabytkowe parki), a także wartość finansowa poszczególnych inwestycji związanymi z pracami budowlanymi i porządkującymi;
6. liczba obiektów zabytkowych ruchomych i nieruchomych, poddanych pracom zabezpieczającym przed pożarem, zniszczeniem lub kradzieżą;
7. liczba wniosków do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpis do rejestru zabytków nieruchomych, obszarów zabytkowych;

8. poziom (w %) pokrycia obszaru gminy planami miejscowymi- w tym planami obowiązującymi, planami ze wszczętą procedurą planistyczną i w trakcie opracowania;
9. ilość opracowań specjalistycznych dot. historii gminy i poświęconych ochronie dziedzictwa kulturowego gminy umieszczonych na stronie internetowej Urzędu Gminy;
10. liczba zrealizowanych konkursów, działań edukacyjnych dla dzieci, a także mieszkańców gminy, przedsięwzięć kulturalnych (tj. wystaw, festynów, plenerów malarskich, koncertów);
11. liczba i długość (w km) utworzonych szlaków turystycznych, dróg rowerowych, ścieżek edukacyjno-historycznych;
12. liczba przygotowanych lub wydanych broszur informacyjnych i promocyjnych, przewodników, książek a także opracowanych artykułów promocyjnych i popularno-naukowych w mediach lokalnych i regionalnych.

14. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zasady finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami określa rozdział 7 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Zasady te nakazują obowiązek finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku na osobę fizyczną, lub inną jednostkę organizacyjną, w tym także na jednostki z sektora finansów publicznych, posiadające tytuł prawny do zabytku. Załącznik nr 3 - Wzór uchwały, wniosku i sprawozdania z wykonanych prac

Dla jednostki samorządu terytorialnego, będącego właścicielem zabytku, opieka nad zabytkiem stanowi jego zadanie własne. Finansowanie nie spoczywa wyłącznie na władzach samorządowych, opieka nad zabytkami, a więc i finansowanie spoczywa na właścicielu obiektu. Na wniosek właściciela (jednostki samorządu terytorialnego, osoby prawnej lub fizycznej) może być udzielona dotacja celowa. Finansowanie może pochodzić z różnych źródeł: krajowych i zagranicznych. Przyznawanie dotacji celowych reguluje również Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 399). Art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazuje iż dotacja może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Zadania związane z opieką nad zabytkami na terenie Gminy Siemyśl mogą być finansowane m.in. z następujących źródeł:

Źródła publiczne:

1. **Budżet Gminy Siemyśl** - finansowanie odbywać się może min. w ramach dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zgodnie z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zlokalizowanych na terenie gminy Siemyśl. Samorząd Gminy Siemyśl po wyznaczeniu celów i zadań oraz wybraniu katalogu poszczególnych zadań do realizacji w okresie 2016-2019r. podejmuje uchwałę o przyjęciu gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Siemyśl. **Jest to jednocześnie zobowiązanie do przeznaczenia środków w odpowiedniej wysokości rokrocznie w budżecie gminnym na wybrane działania inwestycyjne, promocyjne, edukacyjne zawarte w programie opieki nad zabytkami dla gminy Siemyśl.**

2. **Budżet Województwa Zachodniopomorskiego** - na prace zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mogą być przyznawane dotacje finansowe z budżetu województwa. Zasady przyznawania zostały określone w Uchwale Nr III/39/15 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 27 stycznia 2015r. w sprawie określenia trybu i zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa zachodniopomorskiego. O dotacje finansowe może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.
3. **Budżet Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków** - na prace, zgodne z art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przyznawane są także dotacje finansowe z budżetu WKZ dla szerokiej palety prac związanych z ochroną zabytków w tym takie jak: prac konserwatorskich, prac remontowych na obiekcie, opracowań projektów budowlanych, opracowań ekspertyz branżowych, zabezpieczaniem obiektów przed włamaniem i kradzieżą, montażu wszelkich instalacji w obiektach zabytkowych a także prac pielęgnacyjnych w parkach, cmentarzach. W zakresie dofinansowania z puli WKZ wydzielono także środki na upowszechnianie wiedzy o zabytkach województwa a także popularyzację i edukację z zakresu i ochrony zabytków. Dzięki staraniom o przyznanie finansów z puli Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków gmina może realizować szereg zadań publicznych takich jak organizacja festynów, koncertów, festiwali, konferencji i szkoleń a także realizacji wystaw artystycznych, plenerów malarskich, kursów i zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w szkołach i świetlicach wiejskich. Dofinansowanie także może objąć wsparcie w wydaniu publikacji popularno-naukowych, książek, przewodników, broszur promujących dziedzictwo kulturowe gminy i jej historię. Dodatkowo wsparcie z budżetu WKZ może objąć także specjalistyczne opracowania na potrzeby gminy takie jak prace studialne, ekspertyzy branżowe, badania architektoniczne i konserwatorskie.
4. **Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** - Uchwałą Nr 100/2014 z dnia 28.11.2014r. Rada Nadzorcza zatwierdziła „plan działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie na 2015 rok” Wśród określonych priorytetów działalności Funduszu jest wspomaganie edukacji ekologicznej poprzez propagowanie działań podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa i wspieranie rozwoju terenowej infrastruktury edukacyjnej a także ochrona gatunkowa roślin, pielęgnacja i konserwacja pomników przyrody oraz parków, alei i terenów zielonych. Źródło finansowania z ww. funduszu jest cenne dla projektów związanych z ochroną krajobrazu, w tym dla projektów powiązanych z zabytkowymi obszarami parków, cmentarzy, alei drzew-w zakresie projektów budowlanych rewaloryzacyjnych, konserwatorskich. Swoim zakresem obejmują także projekty związane z edukacją ekologiczną, krajobrazową, naukową. Istotną informacją jest iż pozyskanie dotacji nie jest ograniczone wyłącznie do obiektów wpisanych do rejestru zabytków, co daje większe możliwości działania i realizacji wielu projektów przyczyniających się także do ochrony dziedzictwa kulturowego gminy i jego żywego krajobrazu.
5. **Fundusz Kościelny** - powołany na mocy art. 8 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.) stanowi wyodrębnioną pozycję w części 43 budżetu państwa a jej dysponentem jest minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości

narodowych i etnicznych –obecnie Minister Spraw Wewnętrznych. Przeznaczenie środków Funduszu kościelnego między innymi obejmuje remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej. Dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).

6. **Budżet Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego** - finansowanie z zasobów ministerialnych określone w krajowej strategii do 2020r. wskazuje szereg programów wsparcia. W ramach dotacji i w oparciu o ogłaszane corocznie przez Ministerstwo aktualne programy jest duża możliwość pozyskania dofinansowania na różne przedsięwzięcia dot. ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Dokładne informacje o bieżących aktualnych programach i możliwościach pozyskania finansowania zamieszczone są na stronie internetowej Ministerstwa - podane poniżej.

7. Dotacje unijne w ramach programów operacyjnych- podane poniżej.

8. Inne źródła zagraniczne

Źródła niepubliczne:

1. organizacje pozarządowe tj. fundacje, stowarzyszenia,
2. wyznaniowe osoby prawne,
3. osoby prawne,
4. osoby fizyczne.

Informacje o zasadach i kryteriach dotyczących możliwości pozyskiwania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami znajdują się na podanych poniżej stronach internetowych:

1. Informacje dotyczące krajowego programu operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko 2014-2020” – www.pois.gov.pl;
2. Informacje dotyczące regionalnego programu Województwa Zachodniopomorskiego „Program rozwoju obszarów wiejskich 2014-2020” – www.prow.wzp.pl;
3. Informacje dotyczące regionalnego programu Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 www.rpo.wzp.pl;
4. Informacje dotyczące programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa narodowego ” – www.mkidn.gov.pl;
5. Informacje dotyczące programu operacyjnego wsparcia rolnictwa i rybołówstwa „Rybacktwo i morze (PO Ryby 2014-2020)” – www.minrol.gov.pl;
6. Informacje dotyczące dotacji z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – www.wkz.szczecin.pl;
7. Informacje dotyczące dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – www.wfos.szczecin.pl;

8. Informacje dotyczące programu operacyjnego „Fundusz wymiany kulturalnej” – www.fwk.mkidn.gov.pl;
9. Informacje dotyczące programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej „Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska” (obejmujący region koszaliński) – www.ewt.gov.pl;
10. Informacje dotyczące Funduszu Kościelnego z ramienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych – www.mswia.gov.pl;
11. Informacje dotyczące programu operacyjnego „restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” – www.arimr.gov.pl;
12. Informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym www.partnerstwopublicznoprywatne.info;

15. PODSUMOWANIE

Niniejszy program służy przede wszystkim usystematyzowaniu działań podejmowanych przez Gminę Siemyśl w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego i historii gminy. Wszelkie podejmowane przedsięwzięcia i działania wskazane w niniejszym programie będą prowadziły do zachowania walorów krajobrazu kulturowego i zabytków na terenie władania samorządu. Dzięki programowi powinna zostać podniesiona ranga ochrony dziedzictwa kulturowego a także świadomość i wrażliwość mieszkańców na problemy ochrony zabytków. Dzięki możliwym mechanizmom wsparcia finansowego prac przy zabytkach program także może przyczynić się do zachowania i poprawy stanu najbardziej wartościowych obiektów w gminie Siemyśl. Długofalowa polityka gminy na przestrzeni wielu lat w tym zakresie może być ogromną szansą na uratowanie wspólnego dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń.

Opracowanie: arch. Olga Siejka

16. BIBLIOGRAFIA

Materiały z zasobów:

Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie-Delegatura w Koszalinie

Archiwum Państwowe w Koszalinie

Archiwum Państwowe w Szczecinie

Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu

Książnica Pomorska w Szczecinie- Czytelnia Pomoroznawcza

1. Karty ewidencyjne obiektów nieruchomości, „ Białe karty” z zasobów archiwum Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie-Delegatura w Koszalinie
2. Ludwig Wilhelm Brüggemann „ Ausführliche Beschreibung des gegenwärtigen Zustandes des Königl. Preußischen Herzogtums Vor-und Hinter-Pommern “ Stettin 1779;
3. Heinrich Berghaus „ Landbuch des Herzogtums Pommern und das Fürstenthum Rügen“ Anklam-Berlin 1865;
4. Manfred Vollack „Das Kolberger Land- seine Städte und Dörfer. Ein Pommerisches Heimatbuch“ Hussum 1999;
5. Ostverzeichnis des Kreise Kolberg-Körlin und der Stadt Kolberg-Beilage zur amtlichen Kreiskarte Kolberg - Körlin. Bad Oldesloe 1986;
6. Władysław Łosiński „Początki wczesnośredniowiecznego osadnictwa grodowego w Dorzeczu Dolnej Parsęty (VII-X/XI w.)”;
7. W. Łosiński, J. Olczak, K. Suchniński „Źródła archeologiczne do studiów nad wczesnośredniowiecznym osadnictwem grodowym na terenie województwa koszalińskiego” Tom IV Poznań 1971 r.;
8. G. Labuda - pod redakcją „Historia Pomorza tom III” Warszawa-Poznań 1966-1993;
9. G. Kratz „Die Städte der Provinz Pommern” Berlin 1865;
10. E. Keyser „Deutsches Städtebuch“ Berlin 1939;
11. Akta miasta Kołobrzegu- Archiwum Państwowe w Szczecinie;
12. A. Chludziński „ Nazwy miejscowe powiatu Kołobrzeskiego” Wyd. Jasne 1998;
13. A. Chludziński „ Nazwy terenowe lądowe i wodne powiatu Kołobrzeskiego” Wyd. Jasne 1998;
14. Zbigniew Sobisz „ Flora naczyniowa parków wiejskich gminy Siemyśl” - Międzynarodowa Konferencja Naukowa- Dzieje wsi Zachodniopomorskiej- Kłopotowo 21-23.05.2010 r.;
15. Ks. Dominik Kubicki „Gotyckie świątynie powiatów koszalińskiego i kołobrzeskiego”;
16. Martin Landmesser „Die Dorfkirchen im Landkreis Kolberg- Korlin ”;
17. J. Hinz „ Pommern-Wegweiser durch ein unvergessenes Land“;
18. B. Rymkiewicz „ Katalog XIX-wiecznych dworów i pałaców gminy Siemyśl“.
19. C. Nowakowski „Studium krajobrazu kulturowego gminy Siemyśl” - Szczecin 1999
20. Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie „Waloryzacja przyrodnicza gminy Siemyśl”- Szczecin 2003

IV. ZAŁĄCZNIKI

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SIEMYŚL – ZAŁĄCZNIK NR 1

ZABYTKI OBJĘTE WPISEM DO REJESTRU ZABYTKÓW

OBIEKTY ARCHITEKTONICZNE:

l.p.	Miejscowość	Obiekt ochroniony	Rejestr zabytków
1.	Niemierze	Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z otoczeniem	Nr rej. A-1079 , Decyzja z dnia 08.11.1956r.
2.	Nieżyn	Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela (po obrysie murów obwodowych)	Nr rej. A-1089 Decyzja z dnia 08.11.1956r.
3.	Unieradz	Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła wraz z otoczeniem	Nr rej. A-1077 Decyzja z dnia 22.09.1959r.
4.	Trzynik	Kościół filialny p.w. św. Kazimierza i św. Anny (dawnej p.w. św. Kazimierza) po obrysie murów obwodowych	Nr rej. A-1090 Decyzja z dnia 09.04.1964r.

CMENTARZE:

l.p.	Miejscowość	Obiekt ochroniony	Rejestr zabytków
1.	Niemierze	Cmentarz przykościelny	Nr rej. A-1079 Decyzja z dnia 08.11.1956r.
2.	Unieradz	Cmentarz przykościelny	Nr rej. A-1077 Decyzja z dnia 22.09.1959r.

ZAŁOŻENIA PARKOWE:

l.p.	Miejscowość	Obiekt ochroniony	Rejestr zabytków
1.	Białokury	Park dworski	Nr rej. 982 Decyzja z dnia 2.02.1978 r.
2.	Kędrzyno	Park dworski	Nr rej. 1038 Decyzja z dnia 24.06.1978 r.
3.	Trzynik	Park dworski	Nr rej. 923 Decyzja z dnia 11.12.1976 r.

ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE:

Lp.	Miejscowość	Jedn.	Numer AZP	waloryzacja	Rejestr zabytków
1.	Kędrzyno	1	17-14/121	W I	Nr rej. 747 , decyzja z dnia 25.07.1969r.
2.	Kędrzyno	3	17-14/123	W I	Nr rej. 748 z dnia 25.07.1969r.
3.	Mącznik	1	17-15/48	W I	Nr rej. 752 z dnia 25.07.1969r.
4.	Trzynik	1	18-15/180	W I	Nr rej. 760 z dnia 25.07.1969r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SIEMYŚL – ZAŁĄCZNIK NR 2

ZABYTKI NIERUCHOME UJĘTE W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

I. ZABYTKI NIERUCHOME - BUDYNKI, CMENTARZE, ZAŁOŻENIA PARKOWE

L.p.	GMINA	MIEJSCOWOŚĆ	ULICA	NR	OBIEKT
1	Siemyśl	Białokury		1	Park dworski- II poł. XIX w.
2	Siemyśl	Białokury		1	Magazyn – dawny spichlerz folwarczny – mur. pocz. XX w.
3	Siemyśl	Białokury		1	Magazyn folwarczny –mur. pocz. XX w.
4	Siemyśl	Białokury		4	Budynek mieszkalny - mur. ok. 1920 r.
5	Siemyśl	Białokury		11	Budynek mieszkalny - dawna szkoła - mur. ok. 1910 r.
6	Siemyśl	Białokury		14	Budynek mieszkalny - mur. XIX/XX w.
7	Siemyśl	Białokury		21	Stodoła –szachulcowy 3 ćwierć XIX w.
8	Siemyśl	Białokury			Stacja transformatorowa I – centrum wsi , mur. pocz. XX w.
9	Siemyśl	Białokury			Stacja transformatorowa II – kolonia, mur. pocz. XX w.
10	Siemyśl	Białokury			Budynek gospodarczy- dawna kuźnia, mur. 3 ćw. XIX w.
11	Siemyśl	Byszewo		5	Budynek mieszkalny - mur. ok. 1910 r.
12	Siemyśl	Byszewo		21	Budynek mieszkalny - mur. ok. 1910 r.
13	Siemyśl	Byszewo		22	Zagroda: Obora, 2 Stodoły – mur. pocz. XX w.
14	Siemyśl	Byszewo		27	Budynek mieszkalny - mur. pocz. XX w.
15	Siemyśl	Byszewo			Cmentarz ewangelicki poł. XIX w.
16	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	22	Kościół p.w. św. Franciszka z Asyżu (wraz z ogrodzeniem) mur., połowa XIX w.
17	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	22	Cmentarz ewangelicki przykościelny - połowa XIX w.
18	Siemyśl	Charzyno	ul. Polna	1	Świetlica wiejska -dawna szkoła- murowany 4 ćwierć XIX w.
19	Siemyśl	Charzyno	ul. Szkolna	16	Budynek gospodarczy -dawna kuźnia- murowany, pocz. XX w.
20	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	14	Budynek mieszkalny – dawna poczta – mur. , 30-te lata XX w.
21	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	11	Budynek mieszkalny i sklep – mur. , 4 ćwierć XIX w.
22	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	13	Budynek mieszkalny – mur. ok. 1910 r.
23	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	16	Kaplica cmentarna– mur. , XIX/XX w.
24	Siemyśl	Charzyno	ul. Wojska Polskiego	16	Cmentarz ewangelicki - XIX/XX w.
25	Siemyśl	Izdebno		2	Stodoła – mur. , 1934 r.
26	Siemyśl	Izdebno		9	Stodoła – szachulcowy, 4 ćwierć XIX w.
27	Siemyśl	Kędrzyno			Park dworski – II poł. XIX w.
28	Siemyśl	Kędrzyno			Cmentarz Ewangelicki I- XIX w.
29	Siemyśl	Kędrzyno			Cmentarz Ewangelicki II - XIX w.
30	Siemyśl	Morowo		1	Budynek mieszkalny – mur. ok. 1910 r.
31	Siemyśl	Morowo			Cmentarz ewangelicki – II poł. XIX w.
32	Siemyśl	Niemierze		18	Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa wraz z otoczeniem – mur. , XIV-XVI w.
33	Siemyśl	Niemierze		18	cmentarz ewangelicki przykościelny – II poł.

					XIX w.
34	Siemyśl	Niemierze		1	Budynek mieszkalny – mur. ok. 1912 r.
35	Siemyśl	Niemierze		5	Budynek mieszkalny – mur. koniec XIX w.
36	Siemyśl	Niemierze		7	Budynek mieszkalny – mur. XIX/XX w.
37	Siemyśl	Niemierze		9	Zagroda: Budynek mieszkalny – mur. 4 ćwierć XIX w. Obora - mur., pocz. XX w. Stodoła – szachulcowy, 4 ćw. XIX w. Stajnia - mur., pocz. XX w.
38	Siemyśl	Niemierze		20	Budynek mieszkalny – mur., XIX w.
39	Siemyśl	Niemierze		13	Budynek mieszkalny – mur., koniec XIX w.
40	Siemyśl	Niemierze		1	Budynek mieszkalny – dawny wiatrak holenderski - murowany pocz. XX w.
41	Siemyśl	Niemierze			Stacja transformatorowa- mur. pocz. XX w.
42	Siemyśl	Niemierze			Cmentarz ewangelicki - pocz. XX w.
43	Siemyśl	Nieżyn		22	Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela- mur., XII w.- XVII w.- XIX w.
44	Siemyśl	Nieżyn		22	Cmentarz ewangelicki wraz z murem kościelnym- XVII w.
45	Siemyśl	Nieżyn		18	Budynek mieszkalny – dawna zlewnia mleka, mur., pocz. XX w.
46	Siemyśl	Nieżyn		17	Budynek mieszkalny -dawna szkoła- mur., pocz. XX w.
47	Siemyśl	Nieżyn		14a	Budynek mieszkalny - dawna kaplica ewangelicka- murowany, koniec XIX w.
48	Siemyśl	Nieżyn		14a	Cmentarz ewangelicki – II poł. XIX w.
49	Siemyśl	Nieżyn		15	Budynek mieszkalny – mur., koniec XIX w.
50	Siemyśl	Nieżyn		27	Budynek mieszkalny – mur., koniec XIX w.
51	Siemyśl	Nieżyn		32	Zagroda: Budynek mieszkalny, Obora – mur., XIX/XX w.
52	Siemyśl	Nieżyn		40	Budynek mieszkalny – mur., pocz. XX w.
53	Siemyśl	Nieżyn		41	Budynek mieszkalny – mur., ok. 1910 r.
54	Siemyśl	Siemyśl	ul. Kościelna	1	Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Kostki – mur., 1866 r.
55	Siemyśl	Siemyśl	ul. Kościelna	1	Cmentarz przykościelny – II poł. XIX w.
56	Siemyśl	Siemyśl	ul. Kołobrzeska	1	Budynek mieszkalny - dawny młyn – mur., 4 ćwierć XIX w.
57	Siemyśl	Siemyśl	ul. Kołobrzeska	5	Budynek mieszkalny – dawna zlewnia mleka, mur., pocz. XX w.
58	Siemyśl	Siemyśl	ul. Ogrodowa	20	Kaplica cmentarna – mur., koniec XIX w.
59	Siemyśl	Siemyśl	ul. Ogrodowa	20	Cmentarz ewangelicki z ogrodzeniem i bramą główną - koniec XIX w.
60	Siemyśl	Siemyśl	ul. Polna	7	Budynek mieszkalny – mur., ok. 1910 r.
61	Siemyśl	Siemyśl	ul. Szkolna	6	Budynek mieszkalny – dawna poczta – mur., ok. 1920 r.
62	Siemyśl	Siemyśl	ul. Szkolna	7	Sala wiejska – mur., ok. 1910 r.
63	Siemyśl	Siemyśl	ul. Szkolna	21	Gminny Ośrodek Kultury - dawny dwór, mur., 1863 r.
64	Siemyśl	Siemyśl	ul. Szkolna	36	Zagroda: Budynek mieszkalny, Obora – mur., koniec XIX w.
65	Siemyśl	Siemyśl	ul. Szkolna	40	Budynek mieszkalny – mur., koniec XIX w.
66	Siemyśl	Siemyśl	ul. Kołobrzeska		Stacja transformatorowa- mur. pocz. XX w.
67	Siemyśl	Świcie Kołobrzeskie		7	Budynek mieszkalny – mur., ok. 1910 r.
68	Siemyśl	Świcie Kołobrzeskie		8	Zlewnia mleka – mur., ok. 1910 r.
69	Siemyśl	Świcie		18	Budynek mieszkalny wraz ze sklepem–

		Kołobrzeskie			dawna szkoła – mur., 20 te lata XX w.
70	Siemyśl	Świecie Kołobrzeskie		20	Budynek mieszkalny – mur., pocz. XX w.
71	Siemyśl	Świecie Kołobrzeskie		26	Budynek mieszkalny - dawny dom młynarza- mur., 3 ćw. XIX w.
72	Siemyśl	Świecie Kołobrzeskie		36	Budynek mieszkalny – mur., pocz. XX w.
73	Siemyśl	Świecie Kołobrzeskie		37	Budynek mieszkalny – mur., pocz. XX w.
74	Siemyśl	Trzynik		7	Kościół filialny p.w. św. Kazimierza i św. Anny – mur., poł. XIX w.
75	Siemyśl	Trzynik		7	Cmentarz ewangelicki przykościelny – II poł. XVIII w.
76	Siemyśl	Trzynik		1	Park dworski – 4 ćwierć XIX w.
77	Siemyśl	Trzynik		1	Budynek mieszkalny – dawny dwór – 4 ćwierć XIX w.
78	Siemyśl	Trzynik		2	Budynek mieszkalny – dawna rządcówka – mur./szachulc., koniec XIX w.
79	Siemyśl	Trzynik		3	Budynek mieszkalny- dawny magazyn folwarczny-szachulc., koniec XIXw.
80	Siemyśl	Trzynik		3	Obora folwarczna I- mur., 1902 r.
81	Siemyśl	Trzynik		2a	Relikty dawnej wozowni – mur./szachulcowy, ok. 1910 r.
82	Siemyśl	Trzynik		3	Gorzelnia folwarczna – mur. 1881 r.
83	Siemyśl	Trzynik		3	Obora folwarczna- mur., koniec XIX w.
84	Siemyśl	Trzynik		3	Stodoła folwarczna- mur., koniec XIX w.
85	Siemyśl	Trzynik		19	Świetlica wiejska – dawna szkoła – mur., ok. 1910 r.
86	Siemyśl	Trzynik		18	Budynek mieszkalny – dawne dwojaki folwarczne- ok. 1938 r.
87	Siemyśl	Unieradz		1	Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła wraz z otoczeniem– mur., XIII w.
88	Siemyśl	Unieradz		1	Cmentarz ewangelicki wraz z murem kościelnym - pocz. XIX w.
89	Siemyśl	Unieradz		9	Budynek mieszkalny - dawna szkoła – mur., pocz. XX w.
90	Siemyśl	Wszemierzyce (Marianówek)		1	Ośrodek rehabilitacyjny Monar – dawny dwór – mur., koniec XIX w.
91	Siemyśl	Wszemierzyce (Marianówek)		1	Budynek gospodarczy – dawny czworak folwarczny- mur., koniec XIX w.
92	Siemyśl	Wszemierzyce (Marianówek)		1	Park dworski , koniec XIX w.

II. ZABYTKI NIERUCHOME – STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

L. P	MIJSCOWOŚĆ	JEDNOSTKA	NUMER AZP	WALORYZACJA
1	Charzyno	4	16-15/72	W III
2	Charzyno	5	16-15/73	W III
3	Charzyno	6	16-15/74	W III
4	Charzyno	7	16-15/75	W III
5	Charzyno	8	16-15/76	W III
6	Charzyno	10	16-15/78	W III
7	Charzyno	12	16-15/80	W III

8	Charzyno	13	16-15/81	W III
9	Charzyno	14	16-15/82	W III
10	Charzyno	18	16-15/86	W III
11	Charzyno	20	16-15/88	W III
12	Charzyno	21	16-15/89	W III
13	Charzyno	22	16-15/91	W III
14	Charzyno	25	16-15/94	W III
15	Charzyno	26	16-15/95	W III
16	Charzyno	27	16-15/96	W III
17	Charzyno	30	16-15/99	W III
18	Charzyno	32	16-15/101	W III
19	Charzyno	33	16-15/102	W III
20	Charzyno	34	16-15/103	W III
21	Charzyno	35	16-15/104	W III
22	Charzyno	36	16-15/105	W III
23	Charzyno	37	16-15/106	W III
24	Charzyno	38	16-15/107	W III
25	Charzyno	39	16-15/108	W III
26	Charzyno	41	16-15/110	W III
27	Charzyno	42	16-15/111	W III
28	Charzyno	43	16-15/112	W III
29	Charzyno	44	16-15/113	W III
30	Charzyno	46	16-15/115	W III
31	Charzyno	49	16-15/118	W III
32	Charzyno	50	16-15/119	W III
33	Charzyno	51	16-15/120	W III
34	Charzyno	53	16-15/122	W III
35	Grabowo	1	16-15/123	W III
36	Niemierze	2	16-15/124	W III
37	Niemierze	4	16-15/126	W III
38	Niemierze	5	16-15/127	W III
39	Niemierze	6	16-15/128	W III
40	Niemierze	7	16-15/129	W III
41	Niemierze	9	16-15/131	W III
42	Niemierze	10	16-15/132	W III
43	Niemierze	11	16-15/133	W III
44	Niemierze	14	16-15/137	W III
45	Niemierze	15	16-15/138	W III
46	Niemierze	17	16-15/140	W III
47	Niemierze	18	16-15/141	W III
48	Niemierze	19	16-15/142	W III

49	Niemierze	20	16-15/143	W III
50	Niemierze	21	16-15/144	W III
51	Niemierze	22	16-15/145	W III
52	Niemierze	23	16-15/146	W III
53	Niemierze	24	16-15/147	W III
54	Niemierze	25	16-15/148	W III
55	Niemierze	26	16-15/149	W III
56	Paprocie	3	17-14/29	W III
57	Paprocie	4	17-14/30	W III
58	Paprocie	6	17-14/32	W III
59	Paprocie	10	17-14/36	W III
60	Paprocie	11	17-14/37	W III
61	Paprocie	17	17-14/43	W III
62	Paprocie	19	17-14/45	W III
63	Paprocie	23	17-14/49	W III
64	Byszewo	2	17-14/52	W I
65	Byszewo	3	17-14/53	W III
66	Byszewo	4	17-14/54	W III
67	Byszewo	6	17-14/56	W III
68	Byszewo	9	17-14/59	W III
69	Byszewo	10	17-14/60	W III
70	Byszewo	11	17-14/61	W III
71	Byszewo	12	17-14/62	W III
72	Byszewo	13	17-14/63	W III
73	Byszewo	14	17-14/64	W III
74	Byszewo	15	17-14/65	W III
75	Byszewo	16	17-14/66	W III
76	Byszewo	17	17-14/67	W III
77	Byszewo	18	17-14/68	W III
78	Byszewo	19	17-14/69	W III
79	Byszewo	20	17-14/70	W III
80	Byszewo	21	17-14/70A	W III
81	Byszewo	22	17-14/71	W III
82	Byszewo	23	17-14/72	W III
83	Byszewo	24	17-14/73	W III
84	Byszewo	25	17-14/74	W III
85	Byszewo	26	17-14/75	W III
86	Byszewo	27	17-14/76	W III
87	Byszewo	28	17-14/77	W III
88	Wędzice	1	17-14/80	W III
89	Wędzice	2	17-14/81	W III

90	Wędzice	4	17-14/82	W III
91	Wędzice	5	17-14/83	W III
92	Wędzice	6	17-14/84	W III
93	Wędzice	7	17-14/85	W III
94	Kędrzyno	5	17-14/87	W III
95	Kędrzyno	6	17-14/88	W III
96	Kędrzyno	7	17-14/89	W III
97	Kędrzyno	8	17-14/90	W III
98	Kędrzyno	10	17-14/92	W III
99	Kędrzyno	11	17-14/93	W III
100	Kędrzyno	12	17-14/94	W III
101	Kędrzyno	13	17-14/95	W III
102	Kędrzyno	15	17-14/97	W III
103	Kędrzyno	16	17-14/98	W III
104	Kędrzyno	17	17-14/99	W III
105	Kędrzyno	18	17-14/100	W II
106	Kędrzyno	19	17-14/101	W III
107	Kędrzyno	20	17-14/102	W III
108	Kędrzyno	21	17-14/103	W III
109	Kędrzyno	4	17-14/104	W III
110	Kędrzyno	22	17-14/105	W III
111	Kędrzyno	23	17-14/106	W III
112	Kędrzyno	24	17-14/107	W III
113	Kędrzyno	25	17-14/108	W III
114	Kędrzyno	27	17-14/110	W III
115	Kędrzyno	28	17-14/111	W III
116	Kędrzyno	29	17-14/112	W III
117	Kędrzyno	30	17-14/113	W III
118	Kędrzyno	31	17-14/114	W III
119	Kędrzyno	32	17-14/115	W III
120	Kędrzyno	33	17-14/116	W III
121	Kędrzyno	34	17-14/117	W III
122	Kędrzyno	35	17-14/118	W III
123	Kędrzyno	1	17-14/121	W I
124	Kędrzyno	2	17-14/122	W II
125	Kędrzyno	3	17-14/123	W I
126	Morowo	14	17-14/124	W II
127	Morowo	15	17-14/125	W II
128	Morowo	16	17-14/126	W III
129	Morowo	17	17-14/127	W III

130	Morowo	18	17-14/128	W III
131	Morowo	19	17-14/129	W III
132	Morowo	21	17-14/131	W III
133	Świecie Kołobrzeskie	22	17-14/132	W III
134	Świecie Kołobrzeskie	24	17-14/134	W III
135	Świecie Kołobrzeskie	26	17-14/136	W III
136	Świecie Kołobrzeskie	27	17-14/137	W III
137	Świecie Kołobrzeskie	28	17-14/138	W III
138	Świecie Kołobrzeskie	30	17-14/140	W I
139	Świecie Kołobrzeskie	31	17-14/141	W III
140	Świecie Kołobrzeskie	33	17-14/143	W III
141	Świecie Kołobrzeskie	34	17-14/144	W III
142	Świecie Kołobrzeskie	35	17-14/145	W III
143	Świecie Kołobrzeskie	36	17-14/146	W III
144	Świecie Kołobrzeskie	37	17-14/147	W III
145	Świecie Kołobrzeskie	39	17-14/149	W III
146	Paprocie	1	17-15/1	W III
147	Paprocie	2	17-15/2	W III
148	Niemierze	28	17-15/4	W III
149	Niemierze	29	17-15/5	W III
150	Niemierze	30	17-15/6	W III
151	Niemierze	31	17-15/7	W III
152	Niemierze	32	17-15/8	W III
153	Niemierze	33	17-15/9	W III
154	Niemierze	34	17-15/10	W III
155	Niemierze	35	17-15/11	W III
156	Niemierze	36	17-15/12	W III
157	Niemierze	37	17-15/13	W III
158	Niemierze	38	17-15/14	W III
159	Niemierze	39	17-15/15	W III
160	Charzyno	54	17-15/16	W III
161	Charzyno	55	17-15/17	W III
162	Charzyno	56	17-15/18	W III
163	Charzyno	57	17-15/19	W III
164	Charzyno	58	17-15/20	W III
165	Charzyno	59	17-15/21	W III
166	Charzyno	60	17-15/22	W III
167	Charzyno	61	17-15/23	W III
168	Charzyno	62	17-15/24	W III
169	Charzyno	63	17-15/25	W III

170	Charzyno	64	17-15/26	W III
171	Charzyno	65	17-15/27	W III
172	Charzyno	66	17-15/28	W III
173	Charzyno	67	17-15/29	W III
174	Charzyno	68	17-15/30	W III
175	Charzyno	69	17-15/31	W III
176	Byszewo	1	17-15/47	W III
177	Mącznik	1	17-15/48	W I
178	Nieżyn	2	17-15/49	W II
179	Nieżyn	3	17-15/50	W III
180	Nieżyn	4	17-15/51	W III
181	Nieżyn	5	17-15/52	W III
182	Nieżyn	6	17-15/53	W III
183	Nieżyn	7	17-15/54	W III
184	Nieżyn	8	17-15/55	W III
185	Nieżyn	9	17-15/56	W III
186	Nieżyn	10	17-15/57	W III
187	Nieżyn	11	17-15/58	W III
188	Nieżyn	12	17-15/59	W III
189	Nieżyn	13	17-15/60	W III
190	Nieżyn	14	17-15/61	W III
191	Nieżyn	15	17-15/62	W III
192	Nieżyn	16	17-15/63	W III
193	Nieżyn	17	17-15/64	W III
194	Nieżyn	18	17-15/65	W III
195	Nieżyn	19	17-15/66	W III
196	Nieżyn	20	17-15/67	W III
197	Nieżyn	21	17-15/68	W III
198	Nieżyn	22	17-15/69	W III
199	Nieżyn	23	17-15/70	W III
200	Unieradz	1	17-15/81	W II
201	Unieradz	2	17-15/82	W II
202	Unieradz	3	17-15/83	W II
203	Unieradz	4	17-15/84	W III
204	Unieradz	5	17-15/85	W III
205	Unieradz	6	17-15/86	W III
206	Unieradz	7	17-15/87	W III
207	Unieradz	8	17-15/88	W III
208	Unieradz	9	17-15/89	W III
209	Unieradz	10	17-15/90	W III

210	Unieradz	11	17-15/91	W III
211	Unieradz	12	17-15/92	W III
212	Unieradz	13	17-15/93	W III
213	Unieradz	14	17-15/94	W III
214	Unieradz	15	17-15/95	W III
215	Unieradz	16	17-15/96	W III
216	Siemyśl	41	17-15/106	W III
217	Siemyśl	42	17-15/107	W III
218	Siemyśl	43	17-15/108	W III
219	Siemyśl	44	17-15/109	W III
220	Siemyśl	45	17-15/110	W III
221	Siemyśl	46	17-15/111	W III
222	Świecie Kołobrzeskie	2	18-14/13	W III
223	Świecie Kołobrzeskie	3	18-14/14	W III
224	Świecie Kołobrzeskie	4	18-14/15	W III
225	Świecie Kołobrzeskie	5	18-14/16	W III
226	Świecie Kołobrzeskie	7	18-14/18	W III
227	Świecie Kołobrzeskie	8	18-14/19	W III
228	Świecie Kołobrzeskie	9	18-14/20	W II
229	Świecie Kołobrzeskie	10	18-14/21	W III
230	Świecie Kołobrzeskie	11	18-14/22	W III
231	Świecie Kołobrzeskie	13	18-14/24	W III
232	Świecie Kołobrzeskie	14	18-14/25	W III
233	Świecie Kołobrzeskie	15	18-14/26	W III
234	Świecie Kołobrzeskie	16	18-14/27	W III
235	Świecie Kołobrzeskie	17	18-14/28	W III
236	Świecie Kołobrzeskie	18	18-14/29	W III
237	Świecie Kołobrzeskie	19	18-14/30	W III
238	Świecie Kołobrzeskie	21	18-14/32	W III
239	Morowo	5	18-14/35	W II
240	Morowo	6	18-14/36	W III
241	Morowo	8	18-14/38	W III
242	Morowo	9	18-14/39	W III
243	Morowo	10	18-14/40	W III
244	Morowo	12	18-14/42	W III
245	Morowo	13	18-14/43	W III
246	Siemyśl	41	18-14/44	W III
247	Siemyśl	42	18-14/45	W III
248	Siemyśl	43	18-14/46	W III
249	Siemyśl	44	18-14/47	W III

250	Siemyśl	45	18-14/48	W III
251	Siemyśl	46	18-14/49	W III
252	Siemyśl	47	18-14/50	W III
253	Siemyśl	48	18-14/51	W III
254	Białokury	13	18-14/52	W I
255	Białokury	14	18-14/53	W III
256	Białokury	15	18-14/54	W III
257	Białokury	16	18-14/55	W III
258	Białokury	19	18-14/58	W III
259	Białokury	20	18-14/59	W III
260	Białokury	22	18-14/61	W III
261	Białokury	23	18-14/62	W III
262	Białokury	24	18-14/63	W III
263	Siemyśl	7	18-15/7	W III
264	Siemyśl	8	18-15/8	W III
265	Siemyśl	9	18-15/9	W III
266	Siemyśl	10	18-15/10	W III
267	Siemyśl	11	18-15/11	W III
268	Siemyśl	12	18-15/12	W III
269	Siemyśl	13	18-15/13	W III
270	Siemyśl	14	18-15/14	W III
271	Siemyśl	15	18-15/15	W III
272	Siemyśl	16	18-15/16	W III
273	Siemyśl	17	18-15/17	W III
274	Siemyśl	18	18-15/18	W III
275	Siemyśl	19	18-15/19	W III
276	Siemyśl	20	18-15/20	W III
277	Siemyśl	21	18-15/21	W III
278	Siemyśl	22	18-15/22	W III
279	Siemyśl	23	18-15/23	W III
280	Siemyśl	24	18-15/24	W III
281	Siemyśl	25	18-15/25	W III
282	Siemyśl	26	18-15/26	W III
283	Siemyśl	27	18-15/27	W III
284	Siemyśl	28	18-15/28	W III
285	Siemyśl	29	18-15/29	W III
286	Siemyśl	30	18-15/30	W II
287	Siemyśl	31	18-15/31	W III
288	Siemyśl	32	18-15/32	W III
289	Siemyśl	33	18-15/33	W III

290	Siemyśl	34	18-15/34	W III
291	Siemyśl	35	18-15/35	W III
292	Siemyśl	36	18-15/36	W III
293	Siemyśl	37	18-15/37	W III
294	Siemyśl	38	18-15/38	W III
295	Siemyśl	39	18-15/39	W III
296	Siemyśl	40	18-15/40	W III
297	Wątle Błota	1	18-15/41	W III
298	Wątle Błota	2	18-15/42	W III
299	Wątle Błota	3	18-15/43	W III
300	Wątle Błota	4	18-15/44	W III
301	Wątle Błota	5	18-15/45	W III
302	Wątle Błota	6	18-15/46	W III
303	Izdebno	1	18-15/47	W III
304	Izdebno	2	18-15/48	W III
305	Wszemierzyce	1	18-15/52	W III
306	Wszemierzyce	2	18-15/53	W III
307	Wszemierzyce	3	18-15/54	W III
308	Wszemierzyce	4	18-15/55	W III
309	Wszemierzyce	5	18-15/56	W III
310	Białokury	1	18-15/57	W III
311	Białokury	2	18-15/58	W III
312	Białokury	3	18-15/59	W III
313	Białokury	4	18-15/60	W III
314	Białokury	5	18-15/61	W III
315	Białokury	6	18-15/62	W III
316	Białokury	7	18-15/63	W III
317	Białokury	8	18-15/64	W III
318	Białokury	9	18-15/65	W III
319	Białokury	10	18-15/66	W III
320	Białokury	11	18-15/67	W III
321	Białokury	12	18-15/68	W III
322	Trzynik	5	18-15/107	W III
323	Trzynik	6	18-15/108	W III
324	Trzynik	7	18-15/109	W III
325	Trzynik	8	18-15/110	W III
326	Trzynik	9	18-15/111	W III
327	Trzynik	10	18-15/112	W III
328	Trzynik	11	18-15/113	W III
329	Trzynik	1	18-15/180	W I

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY SIEMYŚL – ZAŁĄCZNIK NR 3
WZÓR UCHWAŁY, WNIOSKU I SPRAWOZDANIA Z WYKONANYCH PRAC
KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH I ROBÓT BUDOWLANYCH PRZY ZABYTKU
WPISANYM DO REJESTRU ZABYTKÓW.

Uchwała Nr / /
Rady Gminy

z dnia

w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Na podstawie art. 14 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. Nr 596 z późn. zm.), art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1.

1. Z budżetu gminy mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze Gminy
2. Celem dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej.

§ 2.

1. Dotacja może być udzielona każdemu, kto jest właścicielem lub posiadaczem zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1 z wyłączeniem zabytków będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych, zaliczanych do sektora finansów publicznych, które są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.
2. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach określonych w § 1, ust. 1, ustalonych na podstawie kosztorysu i programu prac zatwierdzonego przez właściwe służby konserwatorskie.

§ 3.

1. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenia w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i detali architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego budynku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe lub przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnienie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7 – 15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

2. Przeprowadzenie prac lub robót, o których mowa w pkt. 1-17, wymaga wyłonienia ich wykonawcy na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.),

3. Prowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.).

§ 4.

1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w zależności od środków zaplanowanych w budżecie województwa.

2. W szczególnych przypadkach, jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.

3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w § 1 ust. 1 wymaga

niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów na wykonanie tych prac lub robót.

§ 5.

Łączna kwota dotacji udzielonych ze środków publicznych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, o którym mowa w § 1, ust. 1, nie może przekraczać 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§ 6.

1. Udzielenie dotacji może nastąpić po złożeniu przez właściciela lub posiadacza zabytku wniosku w tej sprawie do Wójta za pośrednictwem Wydziału Wnioski należy składać w terminie do każdego roku poprzedzającego rok realizacji prac lub robót według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

2. Termin, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania w przypadku ubiegania się o dotację na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku.

3. Wnioski o przyznanie dotacji opiniuje komisja powołana przez Zarząd Województwa w formie uchwały.

4. Regulamin pracy komisji, o której mowa w ust. 3, stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 7.

1. Rada Gminy, w miarę posiadanych środków, ustala w budżecie gminy wysokość wydatków przeznaczonych na dotacje.

2. Rada Gminy, udziela dotacji na przeprowadzenie prac lub robót w drodze uchwały.

§ 8.

Przekazanie dotacji następuje na podstawie umowy określającej w szczególności:

- 1) zakres planowanych prac lub robót i termin ich realizacji;
- 2) wysokość udzielonej dotacji oraz termin i tryb jej płatności;
- 3) tryb kontroli wykonania umowy;
- 4) sposób i termin rozliczania dotacji;
- 5) przyczyny, warunki, sposób i termin zwrotu dotacji;
- 6) zobowiązanie podmiotu dotowanego do stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.);
- 7) zobowiązanie podmiotu dotowanego do nie zbywania zabytku odnowionego w ramach przyznanej dotacji, w ciągu 3 lat od daty rozliczenia dotacji.
- 8)

§ 9.

Rozliczenie końcowe realizacji zadania następuje w sposób i w terminach określonych w umowie, które podmiot dotowany składa w Wydziale według wzoru stanowiącego załącznik nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 10.

1. Wydział prowadzi dokumentację udzielonych dotacji oraz informuje o tym inne organy uprawnione do udzielania dotacji na prace lub roboty przy zabytkach.
2. Wydział ogłasza na tablicy ogłoszeń Urzędu uchwałę o przyznaniu dotacji.
3. Każdemu przysługuje prawo wglądu do dokumentacji, o której mowa w ust. 1, na zasadach określonych w przepisach dotyczących dostępu do informacji publicznej.

§ 11.

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego

UZASADNIENIE

Dążąc do poprawy stanu zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego Rada Gminy Uchwałą Nr / / z dnia roku przyjęła zasady i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Dokument ten powstał celem ochrony, poprawy stanu technicznego oraz zahamowania procesu niszczenia zasobów dziedzictwa kulturowego gminy. W uzasadnieniu uznano potrzebę pilnego ratowania zasobów dziedzictwa za sprawę priorytetową, ponieważ tradycyjny krajobraz kulturowy, m.in. pod wpływem przemian gospodarczych, ulega ciągłej degradacji, tracąc swoją ukształtowaną historycznie wyjątkową strukturę.

*Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr...../....
Rady Gminy
z dniaroku*

REGULAMIN PRACY KOMISJI

rozpatrującej wnioski o udzielenie dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Gminy Siemysł, nie stanowiących własności gminy.

§ 1.

Wójt..... powołując Komisję określi jej szczegółowe zasady działania oraz kryteria, jakimi powinna się kierować przy rozpatrywaniu wniosków.

§ 2.

Podstawę pracy Komisji stanowią udokumentowane wnioski podmiotów uprawnionych złożone w terminie określonym w uchwale. Wnioski złożone po terminie lub niekompletne nie będą rozpatrywane.

§ 3.

Do zadań Komisji należy:

- 1) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prowadzone prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- 2) opiniowanie wniosków o przyznanie dotacji na prace interwencyjne wynikające z zagrożenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

§ 4.

1. Komisja dokonuje oceny wniosków według następujących kryteriów:

- 1) dostępność zabytku dla ogółu społeczności lokalnej i turystów oraz rola zabytku w kształtowaniu przestrzeni publicznej,
 - 2) promowanie kultury oraz historii regionu,
 - 3) ranga zabytkowo - artystyczna obiektu,
 - 4) stan zachowania obiektu,
 - 5) fakt kontynuowania prac,
 - 6) wysokość zaangażowanych środków własnych,
 - 7) ocena realności wykonania planowanych prac w świetle przewidywanych kosztów,
 - 8) zgodność z gminnym programem opieki nad zabytkami.
2. Preferuje się prace kompleksowe, możliwe do realizacji w ciągu jednego roku.

§ 5.

1. Komisja pracuje na posiedzeniach, którym przewodniczy Dyrektor Wydziału, zwany dalej Przewodniczącym.

2. Posiedzenia Komisji zwołuje Przewodniczący.

§ 6.

1. Komisja podejmuje decyzje w głosowaniu jawnym, przy obecności całego jej składu, zwykłą większością głosów.

2. Przewodniczący przedkłada Wójtowi wykaz zawierający zestawienie pozytywnie przez nią zaopiniowanych wniosków, na które może być udzielona dotacja.

3. Protokoły z posiedzeń Komisji oraz wykaz, o którym mowa w ust. 2, podpisuje Przewodniczący.

§ 7.

Obsługę administracyjno-techniczną zapewnia Wydział

Załącznik nr 2 do Uchwały Nr...../...../...
Rady Gminy.....
z dnia.....roku

**WNIOSEK O UDZIELENIE DOTACJI NA PRACE KONSERWATORSKIE, RESTAURATORSKIE
LUB ROBOTY BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU**

I. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZABYTKU I WNIOSKODAWCY
A. DANE O ZABYTKU:
1. NAZWA ZABYTKU
2. DANE O ZABYTKU
nr w rejestrze zabytków:
wpis z dnia:
3. DOKŁADNY ADRES ZABYTKU LUB MIEJSCE JEGO PRZECHOWYWANIA
4. UZASADNIENIE istotnego znaczenia historycznego, artystycznego lub naukowego zabytku dla regionu
B. WNIOSKODAWCA
1. IMIĘ I NAZWISKO / NAZWA
2. ADRES / SIEDZIBA/GMINA/POWIAT
3. NR NIP:
4. INNE DANE (dot. jednostek organizacyjnych):
1) FORMA PRAWNA
2) NAZWA I NR REJESTRU
DATA WPISU DO REJESTRU / EWIDENCJI
NR REGON:
OSOBY UPOWAŻNIONE DO REPREZENTOWANIA WNIOSKODWCY

(zgodnie z danymi rejestrowymi):	
BANK (nazwa, adres) i NR KONTA WNIOSKODAWCY:	
C. TYTUŁ DO WŁADANIA ZABYTKIEM:	
(własność, użytkowanie wieczyste, dzierżawa, inne)	
Dla nieruchomości prowadzona jest przez Sąd Rejonowy	
księga wieczysta nr	(w przypadku braku księgi wieczystej) zbiór dokumentów
D. UZYSKANE POZWOLENIA:	
1. Pozwolenie na przeprowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku	
wydane przez:	
z dnia:	nr zezwolenia:
2. Pozwolenie na budowę	
wydane przez:	
z dnia:	nr zezwolenia:
3. Zgłoszenie robót budowlanych do.....	
z dnia:	Zgłoszony/nie zgłoszony przez organ sprzeciw: decyzja nr z dnia.....
II. SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE O PRACACH LUB ROBOTACH	
A. ZAKRES RZECZOWY PRAC LUB ROBÓT I ICH CHARAKTERYSTYKA:	
B. UZASADNIENIE CELOWOŚCI PRAC LUB ROBÓT:	

.....

.....

C. TERMIN REALIZACJI: (planowany termin rozpoczęcia zakończenia prac)

.....

.....

D. PRZEWIDYWANE KOSZTY REALIZACJI PRAC LUB ROBÓT ORAZ ŹRÓDŁA ICH FINANSOWANIA:

przewidywane koszty realizacji prac lub robót oraz źródła ich sfinansowania	zakres rzeczowy	kwota	udział w całości kosztów (w %)
ogółem			
przedmiot i kwota wnioskowanego dofinansowania			
finansowe środki własne wnioskodawcy			
udział środków pozyskanych z:			
budżetu państwa			
wojewódzkiego konserwatora zabytków			
budżetów jednostek samorządu terytorialnego			
- innych źródeł (należy wskazać)			

E. HARMONOGRAM I PRELIMINARZ CAŁKOWITYCH KOSZTÓW ZADANIA WRAZ ZE ŹRÓDŁAMI FINANSOWANIA

Termin przeprowadzenia prac	Rodzaj prac konserwatorskich restauratorskich lub robót budowlanych	Koszt ogółem (zł)	Koszty z podziałem na źródła finansowania		
			Dotacja samorządu województwa	Środki własne	Inne źródła

III. DODATKOWE INFORMACJE DOTYCZĄCE WNIOSKODAWCY

Wykaz wykonanych przez wnioskodawcę w okresie ostatnich 3 lat prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym / ruchomym, wpisanym do rejestru zabytków z podaniem wysokości wydatków poniesionych na ich przeprowadzenie, w tym sfinansowanych ze środków publicznych

rok	Zakres wykonanych prac	Poniesione wydatki	Dotacje ze środków publicznych (wysokość, źródło i przeznaczenie)

IV. WYKAZ DOKUMENTÓW WYMAGANYCH PRZY SKŁADANIU WNIOSKU:

- 1) potwierdzona za zgodność z oryginałem kserokopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace lub roboty,
- 2) dokument potwierdzający tytuł władania zabytkiem (np.: aktualny wypis z rejestru gruntów lub aktualny odpis z księgi wieczystej, akt notarialny),
- 3) decyzja właściwego organu ochrony zabytków zezwalająca na przeprowadzenie prac lub robót oraz projekt i pozwolenie na budowę, gdy wniosek dotyczy prac lub robót przy zabytku nieruchomym lub program prac przy zabytku ruchomym,
- 4) pozwolenie na budowę, jeżeli wskazane/planowane prace lub roboty wymagają w myśl obowiązującego stanu prawnego uzyskania takiego pozwolenia ewentualnie zgłoszenie robót budowlanych i informacja o zgłoszonym/nie zgłoszonym przez organ sprzeciwie
- 5) fotograficzna dokumentacja zabytku,
- 6) informacja o wnioskach o udzielenie dotacji skierowanych do innych organów,
- 7) informacja o zgodności z lokalnym i wojewódzkim programem opieki nad zabytkami,
- 8) oświadczenie wnioskodawcy o niezaleganiu z płatnościami na rzecz podmiotów publiczno-prawnych,
- 9) w przypadku, gdy wnioskodawcą jest przedsiębiorca, do wniosku o udzielenie dotacji należy dołączyć informację o pomocy publicznej otrzymanej przed dniem złożenia wniosku – sporządzoną w zakresie i według zasad określonych w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w prawach dotyczących pomocy publicznej

Dotacje udzielane są na zasadach określonych w uchwale Rady Gminy Nr /... /... z dnia roku w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

W przypadku stwierdzenia, że we wniosku podano nieprawdziwe dane, Wójt zastrzega sobie prawo do żądania zwrotu przyznanych środków.

V. PODPISY:

W przypadku otrzymania dotacji zobowiązuje się do wydatkowania przyznanych środków na realizację wskazanego zadania zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 907 z późn. zm.), ustawy z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 168 z późn. zm.)

1. Podpis wnioskodawcy (osób uprawnionych do reprezentowania Wnioskodawcy)

(podpisy)	
Miejscowość, dnia.....	(pieczętki)

Oświadczam/my, że:

Wszystkie podane we wniosku informacje są zgodne z aktualnym stanem prawnym i faktycznym.

(pieczętka i podpisy)

2. Potwierdzenie przyjęcia wniosku wraz z załącznikami

data przyjęcia, osoba przyjmująca wniosek

2. Sprawozdanie finansowe.

A. Zestawienie kosztów.

Całkowity koszt wykonanych prac	zł (brutto)	
W tym koszty pokryte ze środków własnych		
Koszty pokryte z dotacji gminy	zł (brutto)	
W tym koszty pokryte ze środków pochodzących z innych źródeł (wskazać źródła)	Nazwa źródła finansowania	Kwota zł (brutto)

B. Zestawienie faktur.

L.p.	Wystawca dokumentu księgowego	Nr dokumentu księgowego	Data	Nazwa wydatku	Źródła finansowania	Kwota w zł (brutto)
Łącznie						

3. Wymagane załączniki do sprawozdania z wykorzystania środków na prace przy obiekcie zabytkowym **

- 1) pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac objętych wnioskiem ***

** kserokopie potwierdzone przez Wnioskodawcę za zgodność z oryginałem

*** o ile dokument nie był wymagany jako załącznik do wniosku o udzielenie dotacji lub wystąpiły zmiany

- 2) pozwolenie na budowę ***
- 3) obmiar przeprowadzonych prac i robót potwierdzony przez odpowiednie służby, protokół odbioru przez właściwe służby konserwatorskie i budowlane (jeśli dotyczy) przeprowadzonych prac i robót, kserokopie faktur lub rachunków ze wskazaniem nr księgowego, nazwy wydatku oraz jego kwoty wraz z opisem określającym wysokości środków lub dotacji finansujących dany rachunek lub fakturę oraz potwierdzenie zapłaty – wyciąg bankowy,
- 4) protokół z wyboru wykonawcy sporządzony zgodnie z wymogami ustawy Prawo zamówień publicznych,
- 5) oświadczenie o zgodności dołączonych danych ze stanem faktycznym wraz z pouczeniem o odpowiedzialności z art. 233 Kodeksu karnego,
- 6) fotograficzna dokumentacja zabytku po zakończeniu prac.

Miejscowość, data.....

.....

podpis/y, pieczęć

4. Ocena sprawozdania.

Zakres merytoryczny

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zakres finansowy

.....

.....

.....

.....

.....